

BPL Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag januari - juni 2022

Inhoudsopgave

1.	Managementsamenvatting	03
2.	Inleiding	05
3.	ESG karakteristieken portefeuille	10
3.1.	ESG integratie	10
3.2.	Doelinvesteringen	16
4.	Uitsluitingsbeleid	17
4.7.	Uitsluitingslijsten	20
5.	Engagement	30
6.	Collectief engagement	32
7.	Corporate Governance en stemmen	34
8.	Bijlage	41

1. Managementsamenvatting

1.1. Beleidsontwikkelingen -Klimaatplan

Tot nu toe heeft BPL Pensioen in het MVB beleid niet expliciet gestuurd op doelstellingen die afgestemd zijn op afspraken uit het akkoord van Parijs. BPL Pensioen heeft echter via het uitsluitingsbeleid, ESG-integratie en actieve broeikasgasreductie wel gestuurd op klimaatrisico's en zo een portefeuilles verkregen die zeer goed presteren op diverse klimaat gerelateerde analyses en maatstaven die wel afgestemd zijn op doelstellingen van het Parijs-akkoord.

Concreet wordt vanuit het commitment van de financiële sector ten aanzien van het klimaatakkoord verlangd dat BPL Pensioen uiterlijk in 2022 een klimaatplan inclusief reductiedoelstellingen voor 2030 bekend maakt voor de relevante beleggingen. Ook dient nader toegelicht te worden welke acties ondernomen worden om bij te dragen aan het klimaatakkoord van Parijs. De acties kunnen een combinatie van benaderingen zijn waaronder broeikasgasreductiedoelstellingen voor de portefeuille waar dat mogelijk is, restrictief beleid ten aanzien van fossiele bedrijven, engagement, en financieringen van broeikasemissie reducerende projecten.

BPL Pensioen heeft dit klimaatplan in het eerste halfjaar uitgewerkt. Dit plan borgt een gecoördineerde klimaataanpak voor de gehele beleggingsportefeuille, waarbij op eenduidige en goed uitlegbare wijze invulling gegeven wordt aan broeikasgasreductie, sectorrestricties ten aanzien van fossiele brandstoffen en waarop engagement thema's uiteindelijk afgestemd kunnen worden. Het klimaatplan waarborgt dat in verschillende portefeuilles op consistente wijze op dezelfde doelstelling gestuurd wordt en dat door de tijd heen de benodigde maatregelen tijdig ingezet worden. Conform de vereisten vanuit het klimaat commitment van de financiële sector wordt dit plan in de tweede helft van 2022 gepubliceerd.

1.2. Statistieken uitsluiten, engagement en stemmen

BPL Pensioen heeft het afgelopen halfjaar haar invloed als belegger en aandeelhouder ingezet om invulling te geven aan het MVB-beleid. Hieronder is een samenvatting gemaakt van de activiteiten op het gebied van uitsluiten, engagement en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Uitsluiten

In bepaalde landen, bedrijven of bedrijfstakken investeert BPL Pensioen niet. Ook het overschrijden van internationaal geaccepteerde normen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen kan reden tot uitsluiten zijn. In het afgelopen halfjaar zijn er geen significante wijzigingen doorgevoerd in het uitsluitingsbeleid.

Normatief engagement

BPL Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden en hen te bewegen tot verantwoord gedrag. Wij noemen dit 'Normatief engagement' of 'Normatieve dialogen' waarbij het doel is om schendingen van normen door bedrijven te stoppen, te voorkomen en waar mogelijk te herstellen. In totaal zijn er 102 lopende dialogen met 79 ondernemingen. In het afgelopen halfjaar is met 18 ondernemingen een nieuwe of hernieuwde dialoog geïnitieerd.

Thematisch engagement

Het thematische engagementprogramma van BPL Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu en governance standaarden in sectoren, ketens of bij individuele ondernemingen die zich in het beleggingsuniversum bevinden. In tegenstelling tot het normatieve engagementprogramma worden de dialogen niet geïnitieerd als direct gevolg van het schenden van internationale normen maar wordt gezocht naar het implementeren van best practices. In het tweede halfjaar van 2021 is er 200 keer inhoudelijk contact geweest met 39 ondernemingen. Bij veel dialogen zien we dat het ons lukt om in gesprek te komen met de betrokken bedrijven, de onderwerpen die wij van belang vinden te agenderen, en in sommige gevallen ook al resultaten te bereiken in de vorm van het overnemen van aanbevelingen.

Stemmen

Het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen is een belangrijk onderdeel van het verantwoord beleggingsbeleid. We voeren een eigen stembeleid dat onder meer nadrukkelijk aandacht besteedt aan een beheerst beloningsbeleid en duurzaamheid gerelateerde aandeelhoudersresoluties. Het stemmen zelf doet Achmea Investment Management voor de aandelenportefeuilles ontwikkelde markten. Vermogensbeheerder Robeco stemt in opkomende markten en AXA stemt op aandeelhoudersvergadering van bedrijven met een kleine marktkapitalisatie.

BPL Pensioen stemde in de eerste helft van 2022 voor **838 vergaderingen** op **12.676 agendapunten**. De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd in zowel ontwikkelde als opkomende markten plaats.

Op aandeelhoudersresoluties over ecologische, sociale en governance kwesties is in meer dan de helft van de gevallen tegen het management gestemd. Uiteraard is tegen het management stemmen geen doel op zich. Het gaat ons om zo goed mogelijk verantwoord te beleggen.

2. Inleiding

BPL Pensioen past sinds 2008 instrumenten van verantwoord beleggen toe bij het beheer van zijn vermogen. In deze halfjaarlijkse rapportage leest u over de laatste stand van zaken met betrekking tot deze instrumenten en vindt u terug welke activiteiten BPL Pensioen recent heeft ondernomen. Op de website www.bplpensioen.nl vindt u de beleidsdocumenten en rapportages waarnaar in dit rapport wordt verwezen. Deze inleiding geeft een overzicht van de achtergrond van het BPL Pensioen verantwoord beleggen beleid.

2.1. Wat houdt verantwoord beleggen in?

BPL Pensioen heeft de overtuiging dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom besteedt BPL Pensioen in het beleggingsbeleid waar nodig en mogelijk aandacht aan duurzaamheid en houden we rekening met ecologische, sociale en governance (ESG)-informatie. Maatschappelijk verantwoord ondernemen door ondernemingen waarin belegd wordt speelt hierbij een belangrijke rol.

2.2. Wat zijn de uitgangspunten?

Bij het in praktijk brengen van het verantwoord beleggen beleid hanteert BPL Pensioen de volgende internationale standaarden voor verantwoord beleggen als richtsnoeren:

OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

De OESO-richtlijnen zijn aanbevelingen aan ondernemingen waarin verwachtingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) uiteengezet zijn. Ze bieden daarmee een handvat voor ondernemingen om met maatschappelijke kwesties als kinderarbeid, milieu en corruptie om te gaan. Maar ook met kwesties als consumentenbelangen, concurrentiebeperkende afspraken en het afdragen van belastingen aan een gastland. Uitgangspunt is dat ondernemingen bijdragen bij aan de economische, sociale en ecologische vooruitgang van een gastland, door:

- zich aan de lokale wet- en regelgeving te houden;
- in kaart te brengen welke MVO-risico's er spelen in de keten;
- lokale economische en sociale ontwikkeling te bevorderen;
- gedragsregels na te leven op het gebied van MVO zich niet op ongepaste wijze te mengen in politieke aangelegenheden.

De uitgangspunten van de OESO-richtlijnen komen met name tot uiting in het engagementbeleid van BPL Pensioen.

VN Global Compact principles

BPL Pensioen besteedt in zijn engagement en uitsluitingsbeleid bijzondere aandacht aan kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie. BPL Pensioen hanteert hierbij als minimum richtlijn de uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties. BPL Pensioen ziet in de Global Compact minimum normen en waarden waaraan beleggingen moeten voldoen. Het VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes. Deze zijn gebaseerd op internationale verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO) (zie bijlage 1).

Het VN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer de kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Hierbij is ten aanzien van mensenrechtenschendingen het Ruggie-beleidskader een belangrijk referentiekader voor het bepalen van de betrokkenheid van ondernemingen. Het Ruggie-beleidskader omschrijft onder meer:

- De maatschappelijke verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven om mensenrechten te respecteren (responsibility to respect).
- Het recht van slachtoffers op toegang tot rechtsmiddelen bij schending (access to remedy).

Aanvullend introduceert het beleidskader het concept 'due diligence' ofwel dat ondernemingen ook de mensenrechtenrisico's in hun keten in kaart dienen te brengen en te verminderen.

2.3. Speerpunten

Naast de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de uitgangsprincipes van het VN Global Compact hanteert BPL Pensioen specifieke speerpunten voor de verdere verankering van duurzaamheid in zijn beleggingsactiviteiten. Dit vanuit de overtuiging dat een heldere focus bijdraagt aan het vergroten van de impact die BPL Pensioen via deze activiteiten kan bereiken en dat de speerpunten bijdragen aan de herkenbaarheid van het BPL Pensioen - beleid bij de eigen deelnemers. De speerpunten van BPL Pensioen zijn nader vormgegeven rond de thema's klimaatverandering en water.

2.4. Wat doet BPL Pensioen?

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert BPL Pensioen een generieke aanpak waarbij gebruik wordt gemaakt van drie instrumenten:

1. Uitsluiting, van producenten van controversiële wapens en structurele schenders van het VN Global Compact;
2. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
3. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Om deze instrumenten in de praktijk doeltreffend toe te passen kiest BPL Pensioen ervoor zijn beleggingen zo veel als mogelijk onder te brengen in discretionaire mandaten.

Aanvullend past BPL Pensioen waar mogelijk en specifiek afgestemd op de strategie de volgende instrumenten toe:

1. ESG-integratie
2. CO₂-optimalisatie
3. Beleggen in green bonds

2.5. Reikwijdte van het MVB Beleid

Aandelen

BPL Pensioen belegt direct in aandelen, waarbij de aandelenportefeuille is gespreid over stijl, regio, grootte en manager. Het BPL Pensioen MVB-beleid is van toepassing op 100% van de totale aandelenportefeuille.

Vastrentende waarden

BPL Pensioen heeft eigen beleggingsmandaten voor het beheer van de *investment grade* staats- en bedrijfsobligatieportefeuilles evenals het beheer van de opkomende markten obligatieportefeuilles. Op deze mandaten is het BPL Pensioen MVB beleid zoals in de voorgaande paragrafen is beschreven volledig van toepassing. Aanvullend participeert BPL Pensioen in een high yield fonds, op dit fonds is het MVB beleid van de beheerder van toepassing. BPL Pensioen is actief in gesprek met deze beheerder en het gehanteerde MVB beleid sluit momenteel goed aan bij de MVB-visie van BPL Pensioen.

Alternatieve beleggingen

Private equity

BPL Pensioen belegt in het Interpolis Pensioenen Private Equity II fonds. Voor dit fonds worden duurzaamheidscriteria gehanteerd zoals het respecteren van de uitgangspunten van het VN Global Compact en worden beleggingen in ondernemingen die wapens produceren uitgesloten.

Infrastructuur

BPL Pensioen geeft zijn beleggingen in infrastructuur volgens de volgende normen vorm. Deze normen gebruiken we naast het generieke uitsluitingsbeleid.

- BPL Pensioen streeft naar een gebalanceerde infrastructuurportefeuille met een verdeling over meer sectoren. Dat zijn onder meer de sectoren transport (havens en vliegvelden), waterdistributie en – hergebruik en de energiesector. Binnen de infrastructuurportefeuille streeft BPL naar een passende allocatie in herwinbare energieprojecten.
- BPL Pensioen doet beleggingen in gereguleerde infrastructuurprojecten die al bestaan. Het uitvoeren van: economische-, milieu- en sociale impactanalyses is onderdeel van de projectanalyses.

BPL Pensioen geeft de voorkeur aan investeringen in OESO-landen.

Kenmerken van de projecten zijn hierdoor:

- een hoge mate van bescherming door stringente wet- en regelgeving;
- onafhankelijke rechtspraak voor mensen die worden gedupeerd door activiteiten gerelateerd aan de projecten.

Vastgoed

In 2030 zijn de CO₂ emissies van de woningportefeuille BPL Pensioen gehalveerd ten opzichte van 1990

BPL Pensioen investeert in het minimaliseren van de impact van de gebouwde omgeving op klimaatverandering. Daarmee kan er een verschil gemaakt worden voor toekomstige generaties. Het doel is om de CO₂-uitstoot van de woningportefeuille in 2030 ten opzichte van 1990 gehalveerd te hebben. Dit in aansluiting op het Klimaatakkoord. Inmiddels zijn de CO₂ emissies met 29,0% gereduceerd. Belangrijke stappen om dit verder te reduceren zijn:

- Een aankoop- en verkoopstrategie die hieraan bijdraagt;
- De introductie van een houtbouw acquisitiestrategie;
- Het verduurzamingsprogramma voor de type 570/600 woningen;
- Een plan van aanpak naar groene daken binnen de bestaande woningportefeuille

Alle te acquireren nieuwbouwobjecten hebben energielabel A. Grondgebonden woningen voldoen aan BENG-eisen¹

Alle te acquireren nieuwbouwobjecten hebben energielabel A. Grondgebonden woningen hebben minimaal een EPC² van 0,0 of voldoen aan BENG-eisen. Alle acquisities van de afgelopen jaren zijn voorzien van minimaal een energielabel A.

¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/wetten-en-regels-gebouwen/beng>

² Vanaf 1 januari 2021 gelden er nieuwe energieprestatie-eisen voor nieuwbouw. De energieprestatiecoëfficiënt (EPC) is daarbij vervangen door de eisen voor 'bijna energieneutrale gebouwen' (Beng).

TABEL 2.5.1 OVERZICHT MVB-INSTRUMENTEN PER BELEGGINGSCATEGORIE (30-06-2022)

Strategie	Stembeleid	Uitsluitingen	Engagement	ESG-integratie	CO ₂ -reductie	Green bonds	Impact beleggen
Robeco / aandelen opkomende markten	X ¹	X	X	X	X		
Axa SC / Aandelen Wereld	X	X	X	X	X		
Blackrock Multi Factor ESG(EDHEC)/ Aandelen Wereld	X	X	X	X	X		
Blackrock MF ESG (FTSE) Low Carbon/Aandelen Wereld	X	X	X	X	X		
Achmea IM staat / investment grade		X	Nee	X	Nee	X	
Achmea IM niet-staat / investment grade		X	X	X	X	X	
Achmea IM / high yield		X ²	X ²	X	X	Nee	
Legal & General Local Currency/ opkomende markten		X		X	Nee	Nee	
Legal & General Em. Mkts. Debt / opkomende markten		X		X	Nee	Nee	
Ninety One Em.Mkts Dyn. Debt/ opkomende markten		X		X	Nee	Nee	
ANNO SUS INVEST / alternatives							X
FAIR ACC FD / alternatives							X
Direct vastgoed							X
Indirect vastgoed							X

- ¹ Een actief stembeleid wordt gevoerd voor de aandelenbeleggingen in opkomende markten. Dit stemrecht wordt voor deze specifieke portefeuille momenteel uitgevoerd door de fondsmanager. Voor de overige mandaten wordt het stemrecht uitgevoerd door Achmea Investment Management.
- ² Op deze portefeuille is het engagementbeleid van de fondsmanager van toepassing. Dit beleid komt overeen met het BPL Pensioen engagementbeleid.

2.6. Hoe legt BPL Pensioen verantwoording af?

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. BPL Pensioen rapporteert daarom tweemaal per jaar hoe zij de afgelopen periode invulling gaf aan het beleid. Ook wordt er gerapporteerd over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's. BPL Pensioen rapporteert via een verantwoord beleggen rapportage en het jaarverslag. Met behulp van een zogenoemd 'VDS' wordt inzicht in het stemgedrag gegeven. De rapportages, het systeem en bijbehorende beleidsdocumenten zijn toegankelijk via deze rapportage. De gekozen instrumenten, gemaakte keuzes en recente ontwikkelingen worden in het vervolg van dit verslag in afzonderlijke hoofdstukken besproken. Dit is een geïntegreerde rapportage, de informatie met betrekking tot verantwoord beleggen in dit rapport heeft derhalve betrekking op de beleggingen van BPL Pensioen.

3. ESG karakteristieken portefeuille

3.1. ESG integratie

Multifactor aandelenportefeuilles

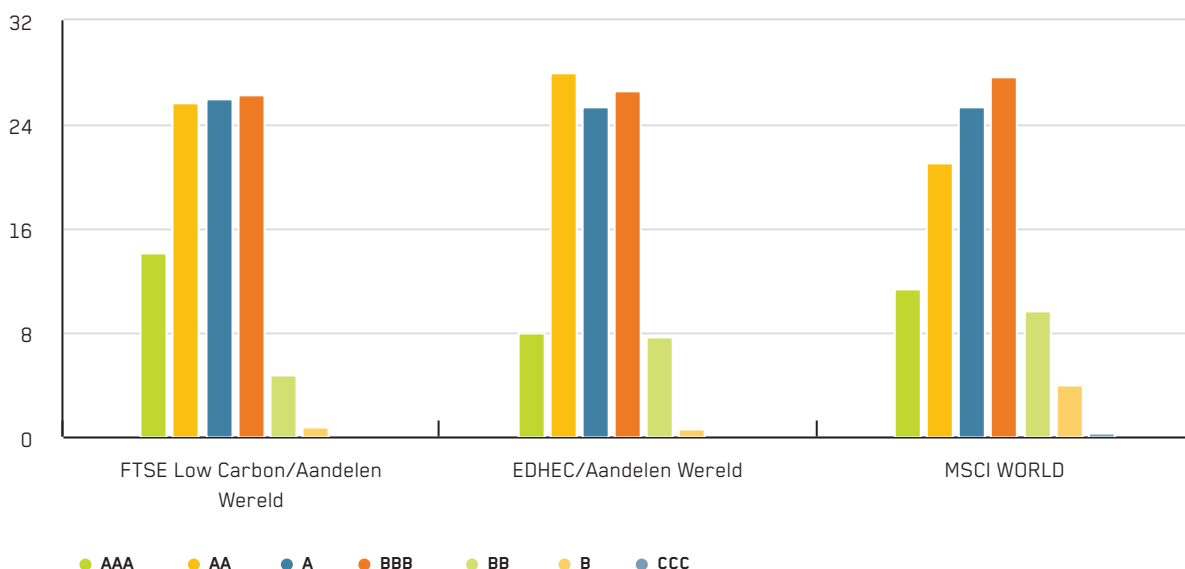
BPL Pensioen belegt in een multifactorportefeuille waarbij onze overtuigingen ten aanzien van ESG en factorpremies samenkomen.

Best-in-class

BPL Pensioen ziet in een best-in-class benadering een strategie die passend is om zijn MVB overtuigingen op structurele en prudente wijze in de praktijk te brengen. Daarbij beoordeelt BPL Pensioen voor de best-in-class benadering ondernemingsspecifieke ESG-informatie vanuit een financieel perspectief. Oftewel welk effect hebben factoren op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur op de concurrentiepositie of het bedrijfsmodel van een onderneming? De best-in-class aanpak leidt er toe dat per sector achterblijvers niet in de benchmark worden opgenomen.

Onze aanpak via de rule-based benadering leidt tot een maatwerkindex. Waarbij wij kiezen voor een passief beheerde portefeuille op basis van deze maatwerk index. Op deze wijze kan objectief de invloed van onze ESG keuzes op de rendementen gemonitord en verantwoord worden.

GRAFIEK 3.1.1 OVERZICHT VERDELING ESG RATINGS AANDELENPORTEFEUILLES ONTWIKKELDE MARKTEN

**TABEL 3.1.1 BIJDRAGE ESG BELEID AAN RENDEMENT
AANDELEN ONTWIKSELDE MARKTEN (30-06-2022)**

Index	YtD	Sinds 30/4/2017 ¹
MSCI World	-13,5%	8,8%
MSCI World met BPL Pensioen ESG beleid	-14,1%	9,4%

¹ Dit zijn geannualiseerde rendementen

CO₂-emissiereductie

TABEL 3.1.2 OVERZICHT VAN AFSPRAKEN PER BELEGGINGSMANDAAT VOOR CO₂-REDUCTIE

Strategie	Maatstaf voor sturing	Doelstelling	Referentie
AXA Small cap	CO ₂ -intensiteit	Streven 70%	Benchmark
FTSE Multifactor ESG	CO ₂ -emissies	Streven 50%	Portefeuille 2016
EDHEC Multifactor ESG	CO ₂ -emissies	Streven 50%	Portefeuille 2016
Robeco EM	CO ₂ -intensiteit	Streven 20%	Benchmark
Achmea IM niet-staat	CO ₂ -intensiteit	Streven 30%	Benchmark

Wereldwijde portefeuille aandelen ontwikkelde markten

Met de multifactor aandelenportefeuilles is BPL Pensioen er aanvullend in geslaagd om gestelde financiële doelstellingen te verenigen met een sterke CO₂-emissiereductie. Dit door het toepassen van een CO₂-filter en een optimalisatie. Deze optimalisatie zorgt dat er op individueel aandeelniveau maxima worden toegepast. Waarbij vervolgens met in achtneming van het streven naar CO₂-emissiereductie over de factoren wordt belegd. Met de multifactor aandelenportefeuille heeft BPL Pensioen de CO₂-emissies (tCO₂/mio EUR belegd vermogen) met ruim 70% gereduceerd ten opzichte van de aandelenportefeuille op 1-1-2016. Dit met behoud van de gewenste blootstelling aan bewezen factorpremies en een passend niveau van diversificatie. BPL Pensioen blijft de komende jaren monitoren of een verdere reductie opportuun is.

Aanvullend hebben de emissiereductiemaatregelen ook geleid tot een forse reductie van de CO₂-intensiteit (de ratio tussen de CO₂-emissies en de omzet van een onderneming.) De CO₂-intensiteit wordt bepaald op basis van de gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit van de portefeuille ('weighted average carbon intensity'). Deze maatstaf kan eenvoudiger toegepast worden in verschillende beleggingscategorieën omdat deze niet afhankelijk is van eigenaarschap.

Focus op scope 1 en scope 2 CO₂-emissies

Op basis van het Greenhouse Gas (GHG) Protocol zijn de bronnen voor CO₂-emissie per onderneming onderverdeeld in drie 'scopes' (reikwijdtes). Scope 1 en 2 emissies hebben betrekking op emissies waar een onderneming direct voor verantwoordelijk is en indirecte broeikasgasemissies door verbruik van gekochte elektriciteit, warmte of stoom. Scope 3 emissies dekken alle indirecte emissies als gevolg van de activiteiten van een onderneming.

BPL Pensioen baseert de berekeningen voor de CO₂-voetafdruk op scope 1 en scope 2 emissies. BPL Pensioen signaleert dat scope 3 emissies nog onvoldoende en op verschillende manieren door bedrijven worden gerapporteerd. De kwaliteit van deze gegevens is daardoor van een lager niveau. Ook leiden deze scope 3 CO₂-emissies tot dubbeltellingen in de voetafdruk. BPL Pensioen laat de scope 3 CO₂-emissies daarom voorlopig buiten beschouwing.

Bron en reikwijdte van CO₂-data

Voor de berekening van de voetafdruk is gebruik gemaakt van CO₂-data van MSCI ESG Research. Voor de aandelenportefeuilles zijn deze CO₂-data voor ruim 99% beschikbaar. Voor de creditportefeuille is dit ruim boven de 90%.

TABEL 3.1.3 OVERZICHT CO₂-INTENSITEIT PORTEFEUILLES PER 30-06-2022

Portefeuille	Intensiteit portefeuille	Reductie t.o.v. benchmark
FTSE Low Carbon/Aandelen Wereld	59,03	-60%
EDHEC/Aandelen Wereld	61,43	-59%
AXA/Small cap Wereld	54,46	-69%
UBS/Small cap Wereld	74,68	-57%
Robeco/Aandelen opkomende markten	222,77	-32%
Achmea IM/Credits	67,87	-31%

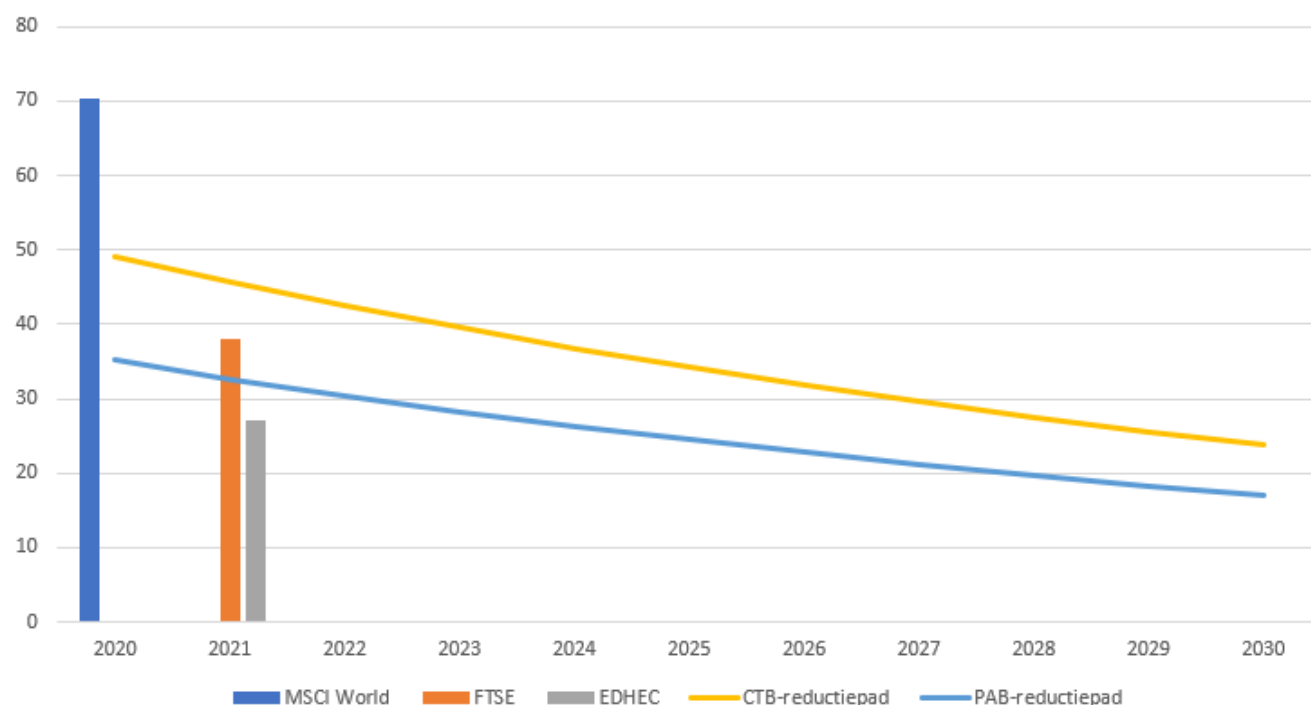
Afstemming op doelstellingen uit klimaatakkoord van Parijs

BPL Pensioen heeft zich eind 2021 aangemeld bij het commitment van de financiële sector aan het klimaatakkoord en al eerder in 2021 in het eigen overkoepelend beleid de ambitie opgenomen om reductiedoelstellingen voor de eigen portefeuilles nader af te stemmen op de minimum standaarden voor de EU klimaatbenchmarks.

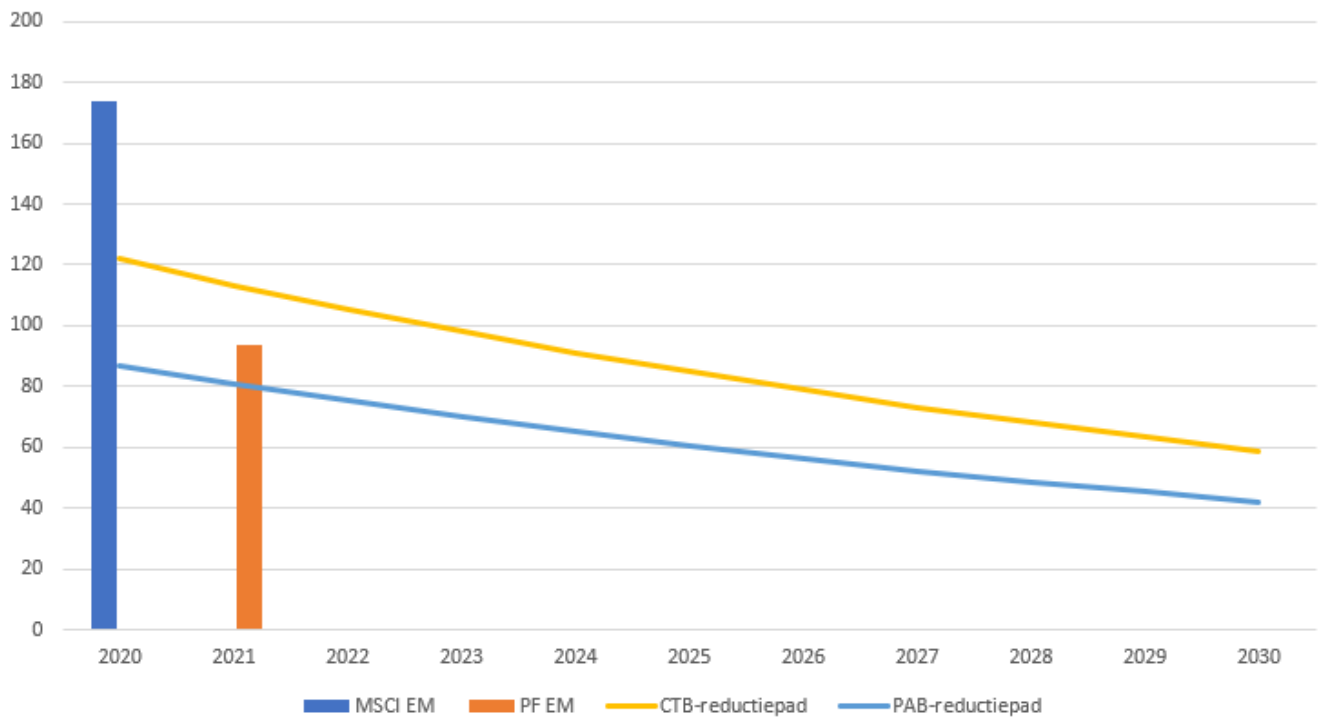
De EU hanteert als belangrijkste CO₂-maatstaf de broeikasgasintensiteit, die wordt gedefinieerd als ‘ton CO₂ - equivalent gedeeld door ondernemingswaarde inclusief kasmiddelen in miljoenen euro’. De veel gehanteerde Engelse term daarvoor is “Enterprise Value Including Cash (EVIC)”. De gewenste situatie is dat alle operationeel vermogensbeheerders op deze maatstaf gaan sturen. Dit betekent dat er met de operationeel vermogensbeheerders nieuwe afspraken gemaakt gaan worden ten aanzien van de maatstaf en wijze waarop zij sturing geven aan CO₂-reductie.

Ook indien de huidige BPL Pensioen portefeuilles aan de hand van deze maatstaf worden doorgerekend en afgezet worden tegen de vereiste reductiepaden van de EU Climate Transition Benchmark klimaatbenchmark, zijn de prestaties goed. Figuren 2.5.1 tot 2.5.4 tonen aan dat alle portefeuilles ruim voldoen aan de vereisten passend bij een CTB-reductiepad en de prestatie dicht bij het PAB-reductiepad liggen.

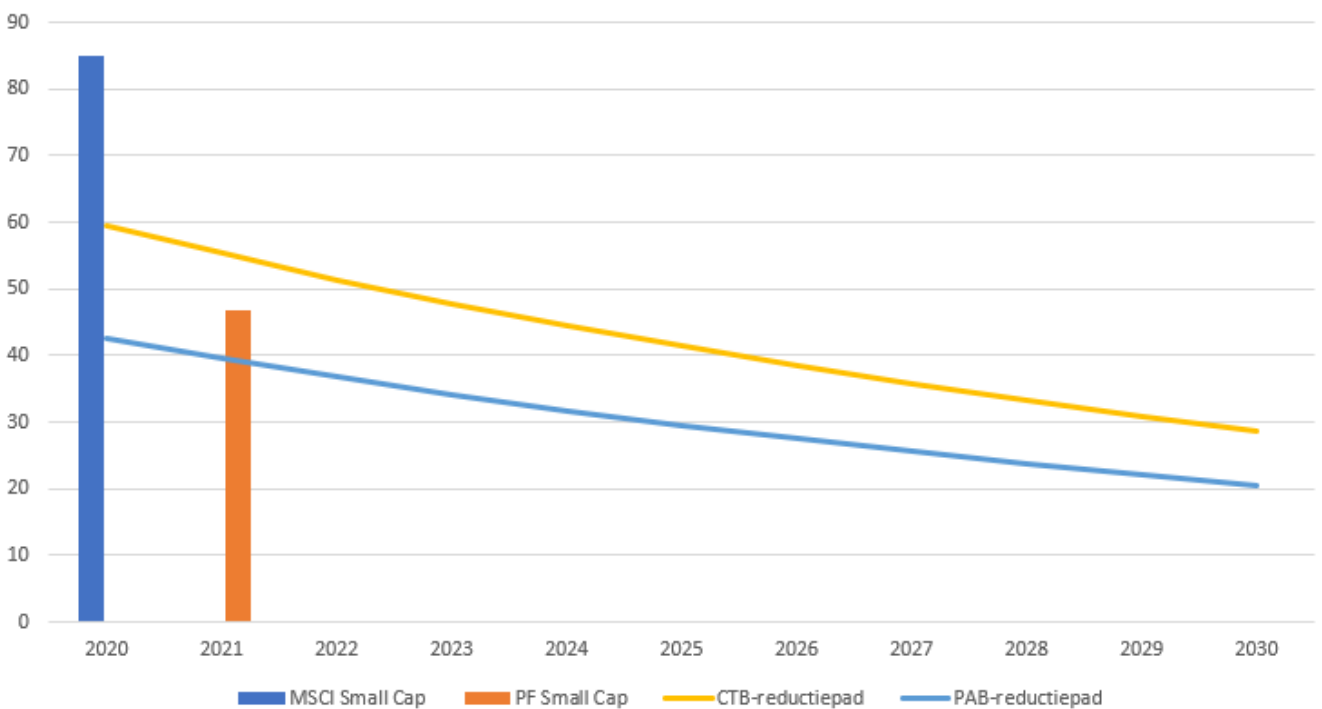
FIGUUR 3.1.1 CO₂-VOETAFDRUK OP BASIS VAN EVIC VAN DE ESG MULTIFACTOR PORTEFEUILLES OP 31-12-2021 AFGEZET TEGEN DE CTB- EN DE PAB-REDUCTIEPADEN

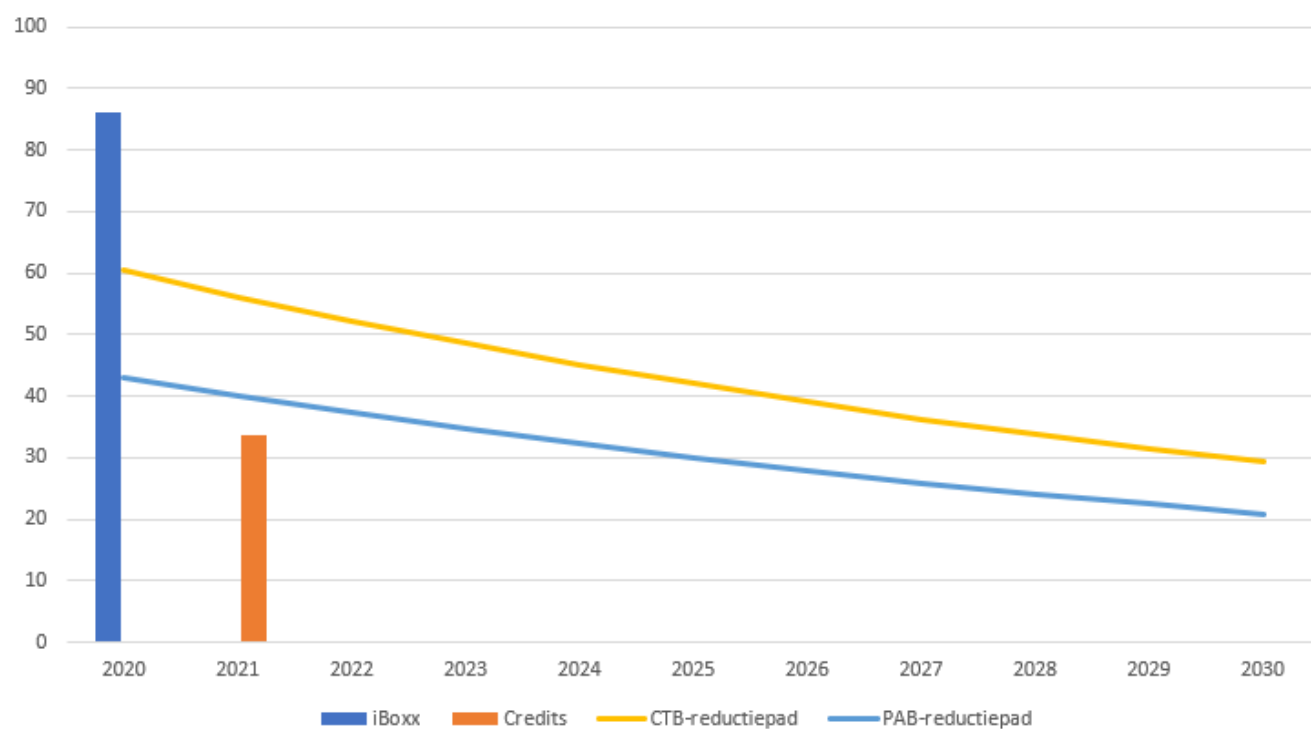
FIGUUR 3.1.2 CO₂-VOETAFDruk OP BASIS VAN EVIC VAN DE EM AANDELENPORTEFEUILLE OP 31-12-2021 AFGEZET TEGEN DE CTB- EN DE PAB-REDUCTIEPADEN

FIGUUR 3.1.3 CO₂-VOETAFDruk OP BASIS VAN EVIC VAN DE SMALL CAP PORTEFEUILLE OP 31-12-2021 AFGEZET TEGEN DE CTB- EN DE PAB-REDUCTIEPADEN

FIGUUR 3.1.4 CO₂- VOETAFDruk OP BASIS VAN EVIC VAN DE CREDITSPORTEFEUILLE OP 31-12-2021 AFGEZET TEGEN DE CTB- EN DE PAB-REDUCTIEPADEN

BPL Pensioen belegt in een small cap aandelenportefeuille. Op deze portefeuille is het BPL Pensioen uitsluitingsbeleid van toepassing en wordt stemrecht actief uitgevoerd. Met de beheerder van deze portefeuille zijn aanvullend afspraken gemaakt over het actief meewegen van ESG-factoren in de aandelenkeuzemodellen. Ook spant de beheerder zich in om de CO₂-voetafdruk van de portefeuille aanzienlijk te verminderen ten opzichte van zijn benchmark zonder dat de risico-rendementskarakteristieken van de portefeuille wezenlijk worden beïnvloed.

Ontwikkelde markten bedrijfsobligaties

Een ESG-factor is integraal onderdeel van de beheerstrategie voor de bedrijfsobligatieportefeuille. De portefeuille wordt gestuurd op kwantitatieve en kwalitatieve factoren. De ESG-factor is onderdeel van de kwalitatieve factoren (naast informatie over bijvoorbeeld kostenefficiëntie, geografische spreiding en managementstrategie) en draagt bij aan een kwalitatief betere beoordeling van de risicovergoeding op een obligatie. Dit doordat er een vollediger beeld van de risico's van een obligatie uitgevende instelling ontstaat. Het gewicht van de ESG factor verschilt per sector en uitgevende instelling, de sectorspecialist bepaalt deze via een beoordelingsmatrix.

Ontwikkelde markten staatsobligaties

Aan de hand van macro-economische- en ESG-factoren, de rentetermijnstructuur en de marktomstandigheden ontstaat in binnen het beleggingsproces voor de ontwikkelde markten staatsobligatieportefeuille een visie op toekomstige renteontwikkelingen. Vanuit de overtuiging dat een afgewogen combinatie van macro-economische cijfers en ESG-factoren het meest betrouwbare beeld van de risico's en kredietwaardigheid van landen wordt ESG-informatie ook volledig geïntegreerd bij het beheer van de staatsobligatieportefeuille.

Opkomende markten staatsobligaties

BPL Pensioen belegt een deel van zijn vermogen in staatsobligaties van opkomende landen. BPL Pensioen hanteert voor deze beleggingen een maatwerk benchmark waarbij ESG-factoren een belangrijk gewicht hebben bij het bepalen van het benchmarkgewicht voor de individuele landen. De ESG-factoren die worden gebruikt hebben een sterk maatschappelijk karakter en zijn gebaseerd op onder meer: energieafhankelijkheid, vervuiling, uitputting van grondstoffen, onderwijs, economische ongelijkheid, mate van sociale bescherming, het democratisch bestel, politieke effectiviteit en zakelijke rechten. Deze factoren zijn van meerwaarde omdat zij inzicht geven in de mate waarin landen een duurzame economische ontwikkeling nastreven. Dit wordt van belang geacht vanuit de overtuiging dat productieve landen en landen die tekortkomingen in het politieke en sociale kader beheersen beter in staat zijn om aan hun soevereine verplichtingen op de lange termijn te voldoen. Waaronder ook het maken van periodieke rentebetalingen en de aflossing op staatsobligaties. Hoewel de ESG-factoren een sterk maatschappelijk karakter hebben zijn deze factoren in eerste instantie bedoeld om risico te beheersen en niet om een normatieve ondergrens te bepalen.

Klimaat scenario-analyse

Met behulp van het 2 °C scenarioanalyse model van het 2 ° Investing Initiative is de aandelen wereld portefeuille van BPL Pensioen getoetst op. Het model levert de volgende inzichten op :

BPL Pensioen heeft een relatieve lage exposure naar de transitiegevoelige sectoren olie en gas, steenkool en de autosector.

- BPL Pensioen heeft een relatief hoge blootstelling aan de transitiegevoelige energiesector. Deze blootstelling is echter wel grotendeels toe te kennen aan energiebronnen die meer in lijn zijn met een 2 °C scenario zoals herwinbare- en kernenergie en energie uit waterkracht.
- Op basis van de huidige portefeuillesamenstelling is de prognose dat de portefeuille over 5 jaar: (a) volledig in lijn is met het <2 °C scenario voor energiewinning uit steenkool en olie en (b) sterk in lijn is met het <1,5 °C scenario voor energiewinning uit gas.
- Het model geeft aan dat op basis van de huidige blootstelling de portefeuille in 2023 ten aanzien van fossiele brandstoffen en het totaal vermogen aan energiecapaciteit volledig in lijn is met een 2 °C 'aligned' modelportefeuille.
- Het model geeft wel aan dat op basis van de huidige blootstelling de portefeuille in 2023 een licht hogere blootstelling heeft aan traditionele verbrandingsmotoren waardoor de portefeuille hier licht afwijkt van de 2 °C modelportefeuille.

Het rapport geeft aanvullend inzicht in welke ondernemingen het meest van invloed zijn op het succesvol behalen van een 2 °C scenario en welke ondernemingen het meest het beschikbare CO₂ budget overschrijden. Deze inzichten worden waar mogelijk verwerkt in het engagementprogramma.

3.2. Doelinvesteringen

Green bonds

Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor (her)financiering van milieuvriendelijke (ook wel 'groene') projecten. Veelal leveren zij hiermee een directe bijdrage aan een verminderde belasting van het klimaat, bijvoorbeeld door verbeteren van energie-efficiëntie van producten, het op hernieuwbare wijze genereren van energie, of het doorvoeren van veranderingen in de bestaande energie infrastructuur zodat deze beter aansluit op de energietransitie. Opbrengsten van deze obligaties moeten specifiek aan dergelijke projecten worden besteed.

De typering green bond is echter niet beschermd en iedere emittent mag zijn obligatie het predicaat green bond geven. BPL Pensioen toetst green bonds op naleving van de Green Bond Principles (GBP). De richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative (CBI) worden hierbij gehanteerd om een inhoudelijk 'duurzaamheid'-afweging te maken ten aanzien van de gefinancierde projecten. Door het uitvoeren van additionele controles waarborgt BPL Pensioen dat de opbrengsten van green bonds waarin wordt belegd daadwerkelijk ten goede komen aan groene projecten.

TABEL 3.2.1 BELEGGINGEN IN GREEN BONDS

Portefeuille	Portefeuillegewicht				
	30-06-2022	31-12-2021	30-06-2021	31-12-2020	30-06-2020
Staatsobligaties	11,20%	10,54%	14,32%	9,09%	8,96%
Bedrijfsobligaties	8,53%	7,14%	7,74%	4,67%	2,38%

Impact investment

BPL Pensioen investeert in innovatieve en/of duurzame projecten of ondernemingen. Dit noemen we impact investing. Deze vorm van investeren houdt in dat we beleggen in winstgevende activiteiten met een sociale of milieudoelstelling. De nadruk ligt hierbij op projecten of ondernemingen die aansluiten op de aan BPL Pensioen verwante sectoren. Voor deze investeringen wil BPL Pensioen een acceptabel rendement ontvangen.

Sociale doelstellingen

Bij impact investing wordt gestreefd naar een evenwichtige combinatie van financiële én sociale resultaten. De sociale doelstellingen van de projecten en ondernemingen waarin wordt belegd wordt voortdurend voor ogen gehouden. Er wordt alleen geïnvesteerd in projecten of ondernemingen waarvan aannemelijk is dat deze een positieve maatschappelijke impact hebben. De sociale doelstelling van de organisaties waarin wordt belegd is een belangrijke randvoorwaarde.

Beheersen van risico's

Om risico's te voorkomen en te beheersen wordt er een strikt risicobeleid gehanteerd. Bijvoorbeeld op het gebied van governance (goed ondernemingsbestuur). Daarnaast wordt ervoor gewaakt dat er niet een te groot deel van het totale pensioenfondsvermogen in de eigen sector wordt geïnvesteerd.

4. Uitsluitingsbeleid

De keuze om niet te beleggen in ondernemingen of landen is afhankelijk van diverse factoren. Een factor waar BPL Pensioen rekening mee houdt is dat investeringen geen negatieve gevolgen voor de samenleving mogen hebben. Concreet betekent dit dat BPL Pensioen niet belegt in ondernemingen als deze controversiële producten produceren of structureel ongewenst gedrag vertonen. Voor beleggingen in staatsobligaties wordt een landenbeleid gehanteerd.

Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, hanteert BPL Pensioen op voorhand een uitsluitingsbeleid. Een engagementbeleid is dan niet reëel, het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. Het uitsluitingsbeleid van BPL Pensioen richt zich hier op de producten controversiële wapens en tabak. Ten aanzien van steenkool hanteert BPL Pensioen een restrictief beleid. Daarnaast is ervoor gekozen niet te beleggen in ondernemingen die de uitgangspunten van het VN Global Compact structureel schenden. Voordat ondernemingen op dit criterium daadwerkelijk worden uitgesloten wordt eerst getracht een constructieve dialoog te starten met ondernemingen die het VN Global Compact (dreigen te) schenden. Dit met de intentie een positieve gedragsverandering te bereiken.

4.1. Controversiële wapens

Wat zijn de criteria?

Voor BPL Pensioen zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

- Nucleaire wapens
- Biologische wapens
- Chemische wapens
- Antipersoonsmijnen
- Clustermunitie
- Munitie met verarmd uranium
- Witte fosfor bommen

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt het pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Het onafhankelijke Zweedse onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (tabel 3.6.1). Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele BPL Pensioen beleggingsuniversum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid bij productie van controversiële wapens vaststelt leidt dat tot uitsluiting.

4.2. Tabak

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van tabak. Het BPL Pensioen tabaksbeleid is gericht op de directe vervaardiging van tabaksproducten (waaronder sigaretten, sigaren, pijp en/of losse tabak, pruimtabak en/of snuiftabak, rookloze tabak en rauwe, bewerkte, gereconstitueerde en/of geëxpandeerde tabak).

Het BPL Pensioen tabaksbeleid is primair van toepassing op ondernemingen waar tabaksgerelateerde activiteiten de belangrijkste bedrijfsactiviteit zijn. In specifieke omstandigheden komt een bedrijf dat indirect betrokken is bij de 'vervaardiging, distributie en verkoop' van tabaksproducten ook in aanmerking voor uitsluiting. BPL Pensioen toetst deze bedrijven aan de hand van de principes van essentiële en significante betrokkenheid.

1. Essentiële betrokkenheid
Het betrokken bedrijf heeft een essentieel vermogen of specifieke vaardigheden of kennis, voor het vervaardigen van tabaksproducten.
2. Significante betrokkenheid
Een onderneming speelt een substantiële rol bij de vervaardiging en/of levering van tabaksproducten.

Onder deze omstandigheden sluiten we uit: een distributiebedrijf dat is gespecialiseerd in de distributie van tabaksproducten; of een groothandel of detailhandelaar die gespecialiseerd is in de verkoop van tabak. Waar het aanbieden van niet-tabaksproducten de voornaamste activiteiten zijn, bijvoorbeeld bij supermarkten, wordt uitsluiting niet overwogen.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Voor het identificeren van de tabaksbedrijven zijn de classificaties van GICS (Global Industry Classification Standaard), BICS (Bloomberg Industry Classification System) en de Market Sub-Sector van de iBoxx in aanvang leidend voor het samenstellen van de uitsluitingslijst. De lijst wordt jaarlijks herzien.

4.3. Thermisch steenkool

4.3.1. Thermisch steenkool

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van steenkool. Het BPL Pensioen steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermisch steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

1. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.
2. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

De gegevens voor het in praktijk brengen van het steenkool beleid zijn afkomstig van de onafhankelijke dienstverlener MSCI ESG. MSCI ESG baseert de gegevens ten aanzien van steenkool uitsluitend op data gerapporteerd door de ondernemingen. Het beleggingsuniversum wordt jaarlijks getoetst aan de hand van de BPL Pensioen beleidscriteria. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging en posities in ondernemingen worden verkocht indien er een aantoonbare betrokkenheid bij thermische steenkool is.

4.3.2. Teerzanden

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van teerzanden. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit teerzanden gerelateerde activiteiten.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

De gegevens voor het in praktijk brengen van het steenkool beleid zijn afkomstig van de onafhankelijke dienstverlener MSCI ESG. MSCI ESG baseert de gegevens ten aanzien van teerzanden uitsluitend op data gerapporteerd door de ondernemingen. Het beleggingsuniversum wordt jaarlijks getoetst aan de hand van de BPL Pensioen beleidscriteria. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging en posities in ondernemingen worden verkocht indien er een aantoonbare betrokkenheid bij teerzanden is.

4.4. Structurele VN Global Compact schenders

Wat zijn de criteria?

Indien een onderneming gedurende twee jaar het VN Global Compact schendt kan BPL Pensioen beslissen een onderneming uit te sluiten van het beleggingsuniversum. Bij dit besluit worden eventuele inzichten verkregen uit onder meer het engagementprogramma meegewogen. Als BPL Pensioen tot uitsluiting overgaat worden alle beleggingen in desbetreffende entiteit verkocht. De vaststelling van de lijst van schenders van het VN Global Compact vindt eenmaal per jaar plaats.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Het onafhankelijke Zweedse onderzoeksbureau ISS ESG toetst tevens het hele beleggingsuniversum op structurele schendingen van het VN Global Compact en stelt vast of een onderneming een of meerdere principes van het VN Global Compact schendt. De beleggingsadviescommissie van BPL Pensioen brengt aan de hand van de ISS ESG analyses en inzichten uit het engagementprogramma een advies uit of op basis van het MVB beleid een onderneming uitgesloten dient te worden. Dit advies wordt bekrachtigd door het BPL Pensioen bestuur. Een lijst van uitgesloten ondernemingen wordt halfjaarlijks in dit rapport gepubliceerd (tabel 3.6.5).

4.5. Landenbeleid

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen past op de gehele staatsobligatieportefeuille, ontwikkelde en opkomende landen, een landenbeleid in de vorm van een uitsluitings- en selectiebeleid toe. Landen die op voorhand zijn uitgesloten evenals landen die niet voldoen aan de selectiecriteria vormen tezamen de lijst van uitgesloten landen.

Uitsluitingsbeleid

Landen worden op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

- Er een schending is van het non-proliferatieverdrag;
- Machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden op grove wijze schenden;
- Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.
- Door de ernst van opgelegde economische sancties de stabiliteit van de waarde van beleggingen in dat land serieus worden bedreigd.

Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. BPL Pensioen hanteert de Sanctiewet 1977 als signaalfunctie om te bepalen of landen voldoen aan bovenstaande uitgangspunten en in aanmerking komen voor uitsluiting op voorhand.

Selectiebeleid

BPL Pensioen stelt eisen aan landen wat betreft duurzaamheidsprestaties. Prestaties van landen inzake bescherming mensenrechten, bescherming arbeidsrechten, naleven milieuafspraken en corruptiebestrijding worden hiervoor getoetst. Opname van een staatsobligatie in portefeuille wordt alleen overwogen indien duurzaamheidsprestaties van het uitgevende land voldoen aan een vooraf gestelde ondergrens. Deze ondergrens staat symbool voor de verantwoord beleggen uitgangsprincipes van BPL Pensioen.

De onderzoeksresultaten van de volgende instituten worden gebruikt om de landenprestaties inzichtelijk te maken:

- Freedom House met de Freedom in the World index,
- ITUC met de ITUC Global Rights index;
- EPI (Yale) met de Environmental Performance Index en
- Transparency International met de Corruption Perception Index.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

BPL Pensioen toetst of landen uit zijn beleggingsuniversum voldoen aan:

1. De gestelde normatieve ondergrens (uitsluitingsbeleid),
2. Voldoen aan ESG-selectiecriteria (selectiebeleid)

De uitkomsten van de analyses worden jaarlijks besproken in de beleggingsadviescommissie van BPL Pensioen en met een advies voorgelegd aan het bestuur. Het bestuur van het pensioenfonds bekrachtigt jaarlijks de wijzigingen in de landenlijst en bepaalt daardoor de samenstelling van de landenlijst (tabel 3.6.6).

4.6. Staatsbedrijven

In het verlengde van het landenbeleid sluit BPL Pensioen ook staatsbedrijven gelieerd aan de uitgesloten landen uit van belegging. Een onderneming wordt als staatsbedrijf aangemerkt indien de staat meer dan 50% van de aandelen bezit.

4.7. Uitsluitingslijsten

TABEL 4.7.1 UITSLUITINGSLIJST CONTROVERSIËLE WAPENS PER 1 JULI 2022

Adecco Group AG	KBR Inc
AECOM	Kier Group PLC
Aerojet Rocketdyne Holdings Inc	Kratos Defense & Security Solutions Inc
Airbus SE	L3Harris Technologies Inc
Alten SA	Larsen & Toubro Ltd
Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.	Leidos Holdings Inc
Aryt Industries Ltd	Leonardo SpA
Babcock International Group PLC	LIG Nex1 Co., Ltd.
BAE Systems PLC	Lockheed Martin Corp
Bayer AG	Lumibird
Bharat Dynamics Limited	Moog Inc
Boeing Co/The	Morgan Sindall Group PLC
Booz Allen Hamilton Holding Corp	Motovilicha Plants PJSC
Brookfield Asset Management Inc	MTAR Technologies Ltd.
Brookfield Business Partners L.P.	Northrop Grumman Corp
BWX Technologies Inc	Parsons Corp
CACI International Inc	Poongsan Corp
CAE Inc	Poongsan Holdings Corp
China Aerospace Science & Industry Group Corp.	Premier Explosives Ltd
China Aerospace Science & Technology Corp.	Raytheon Technologies Corp
China National Nuclear Corp.	Rolls-Royce Holdings PLC
China North Industries Corp.	S&T Dynamics Co Ltd
China North Industries Group Corp., Ltd.	S&T Holdings Co Ltd
China Poly Group Co., Ltd.	Safran SA
China Shipbuilding Industry Co., Ltd.	Sandhar Technologies Ltd.
CNIM Group SA	Science Applications International Corp
Cohort PLC	Serco Group PLC

Doosan Enerbility Co Ltd	SGL Carbon SE
Eaton Corp PLC	Solar Industries India Ltd.
Fluor Corp	Spirit AeroSystems Holdings Inc
Fortive Corp	Steel Partners Holdings LP
General Dynamics Corp	Tennessee Valley Authority
Hitachi Zosen Corp	Textron Inc
Honeywell International Inc	Thales SA
Huntington Ingalls Industries Inc	TransDigm Group Inc
ICL Group Ltd	Ultra Electronics Holdings PLC
Israel Corp Ltd/The	Walchandnagar Industries Ltd
Jacobs Engineering Group Inc	Wartsila OYJ Abp
Johns Hopkins University	

TABEL 4.7.2 UITSLUITINGSLIJST TABAK PER 1 JULI 2022

22nd Century Group, Inc.	Miquel y Costas & Miquel SA
Al-Eqbal Co. for Investment Plc	Ngan Son JSC
Altria Group Inc	NTC Industries Ltd.
BADECO ADRIA dd	Old Holdco, Inc.
British American Tobacco Malaysia Bhd.	Philip Morris International Inc
British American Tobacco PLC	PT Wismilak Inti Makmur Tbk
Cia de Distribucion Integral Logista Hol	RLX Technology Inc
Coka Duvanska Industrija AD	Scandinavian Tobacco Group A/S
Duvanski Kombinat ad Podgorica	Sinnar Bidi Udyog Ltd.
Eastern Co SAE	SITAB
Fabrika duvana Banja Luka AD	Smoores International Holdings Ltd
Godfrey Phillips India Ltd.	Starfleet Innotech, Inc.
Gudang Garam Tbk PT	Strumica Tabak AD
Hrvatski Duhani dd	Swedish Match AB
Imperial Brands PLC	Union Tobacco & Cigarette Industries Co.
Japan Tobacco Inc	Universal Corp/VA
Karelia Tobacco Co., Inc.	Vector Group Ltd
Khyber Tobacco Co. Ltd.	VST Industries Limited
KT&G Corp	

TABEL 4.7.3 UITSLUITINGSLIJST THERMISCH STEENKOOL EN TEERZANDEN PER 1 JULI 2022

Aboitiz Equity Ventures Inc	Imperial Oil Ltd
AC Energy Corp	Indo Tambangraya Megah Tbk PT
Adani Electricity Mumbai Ltd.	INNER MONGOLIA YITAI COAL CO., LTD
ADANI POWER LIMITED	Inter Rao Yeas Pao
Adani Transmission Ltd	Israel Electric Corp. Ltd.
Adaro Energy Indonesia Tbk PT	Itochu Enex Co Ltd

AES Corp/The	Japan Petroleum Exploration Co Ltd
African Rainbow Minerals Ltd	Jardine Matheson Holdings Ltd
AGL Energy Ltd	JASTRZEBSKA SPOLKA WEGLOWA SPOLKA AKCYJNA
AKSA ENERJI URETIM ANONIM SIRKETI	JINDAL STEEL AND POWER LIMITED
Albioma SA	JUNZHENG
ALLETE Inc	Kansai Electric Power Co Inc/The
Alliance Resource Operating Partners LP	Korea East-West Power Co., Ltd.
Alliant Energy Corp	Korea Electric Power Corp
Alpha Metallurgical Resources Inc	Korea Midland Power Co., Ltd.
Ameren Corp	Korea South-East Power Co., Ltd.
American Electric Power Co Inc	Korea Southern Power Co., Ltd.
Arch Resources Inc	Korea Western Power Co., Ltd.
Astra International Tbk PT	Kyushu Electric Power Co Inc
Athabasca Oil Corporation	LLPL Capital Pte Ltd.
Ayala Corp	lu'an EED
Banpu Public Company Limited	Manila Electric Co
Black Hills Corp	Maritime Link Financing Trust
Bukit Asam Tbk PT	MEG Energy Corp
Bulgarian Energy Holding EAD	MGE Energy Inc
Canadian Natural Resources Ltd	New Hope Corp Ltd
Capital Power Corp	NiSource Inc
Castle Peak Power Finance Co. Ltd.	Northern Natural Gas Co.
Cenovus Energy Inc	Northern Natural Gas Co.
CenterPoint Energy Inc	NorthWestern Corp
CESC LTD	Nova Scotia Power, Inc.
CEZ AS	NTPC Ltd
China Coal Energy Co Ltd	OCI Company Ltd.
China Huadian Overseas Development 2018 Ltd.	OGE Energy Corp
China Longyuan Power Group Corp Ltd	OGK-2 PJSC
CHINA POWER	Okinawa Electric Power Co Inc/The
China Resources Power Holdings Co Ltd	Origin Energy Ltd
China Shenhua Energy Co Ltd	Otter Tail Corp
China Shenhua Energy Co Ltd	Peabody Energy Corp
Chubu Electric Power Co Inc	PGE Polska Grupa Energetyczna SA
Chugoku Electric Power Co Inc/The	Pinnacle West Capital Corp
CLP Holdings Ltd	PNM Resources Inc
CMS Energy Corp	Portland General Electric Co
Coal India Ltd	Power Assets Holdings Ltd
Colbun S.A.	PPL Corp
Comision Federal de Electricidad SA de CV	PT Cikarang Listrindo Tbk

CONSOL Energy Inc	PT Delta Dunia Makmur Tbk
ContourGlobal PLC	PT Harum Energy Tbk
ContourGlobal Power Holdings SA	PT Indika Energy Tbk
Coronado Global Resources Inc	PT Indonesia Asahan Aluminium (Persero)
DMCI HOLDINGS INC.	PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)
Dominion Energy Inc	PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)
DTE Energy Co	Puget Energy, Inc.
Duke Energy Corp	Ratch Group PCL
EDP - Energias de Portugal SA	RELiance POWER LIMITED
Electric Power Development Co Ltd	Resorts World Las Vegas LLC
Electricity Generating PCL	RWE AG
Emera Inc	SDIC Power Holdings Co Ltd
EnBW Energie Baden-Wuerttemberg AG	Sembcorp Industries Ltd
ENBW International Finance BV	Shaanxi Coal Industry Co Ltd
ENEA SPOLKA AKCYJNA	SHAN XI HUA YANG GROUP NEW ENERGY CO., LTD.
Enel Chile SA	Shanxi Coking Coal Energy Group Co Ltd
Enel Generacion Chile S.A.	Shenergy Company Limited
Energa Finance AB	Shenzhen Energy Group Co Ltd
Engie Brasil Energia SA	Shikoku Electric Power Co Inc
Engie Energia Chile S.A.	Southern Co/The
Eskom Holdings SOC Ltd.	Suncor Energy Inc
ETSA Utilities Finance Pty Ltd.	Tampa Electric Company
Evergy Inc	Tata Power Co Ltd/The
Exxaro Resources Ltd	TATNEFT' PAO
First Pacific Co Ltd	TAURON Polska Energia S.A.
FirstEnergy Corp	TBEA Co Ltd
GD Power Development Co Ltd	Teck Resources Ltd
Genesis Energy Ltd	Tenaga Nasional Bhd
Genting Bhd	Tennessee Valley Authority
GEO ENERGY RESOURCES LIMITED	Tohoku Electric Power Co Inc
Global Power Synergy PCL	TORRENT POWER LIMITED
Great River Energy	TransAlta Corp
GS Holdings Corp	TUCSON ELECTRIC POWER COMPANY
Guangdong Investment Ltd	United Tractors Tbk PT
Guanghui Energy Co Ltd	Vedanta Ltd
GUJARAT MINERAL DEVELOPMENT CORPORATION LIMITED	Veolia Environnement SA
Hero Asia Investment Ltd.	Vistra Corp
HK ELECTRIC INVESTMENTS LIMITED	Washington H Soul Pattinson & Co Ltd
HKELECTRIC-SS	WEC Energy Group Inc
Hokkaido Electric Power Co Inc	Whitehaven Coal Ltd

Hokuriku Electric Power Co	Xcel Energy Inc
Hongkong Electric Finance Ltd.	Yankuang Energy Group Co Ltd
Huaneng Power International Inc	Yankuang Energy Group Co Ltd
Huaneng Power International Inc	Zhejiang Zheneng Electric Power CO., LTD
IDACORP Inc	

TABEL 4.7.4 UITSLUITINGSLIJST STRUCTURELE NORMSCHENDERS PER 1 JULI 2022

AECC Aero-Engine Control Co Ltd	JBS SA
AECC Aero-Engine Control Co Ltd	LUKOIL PJSC
AES Corp/The	Marathon Petroleum Corp
Altice Financing SA	Mizrahi Tefahot Bank Ltd
B Communications Ltd.	NTPC Ltd
Bank Hapoalim BM	PARTNER COMMU ADR
Bank Leumi Le-Israel BM	Partner Communications Co Ltd
Bezeq The Israeli Telecommunication Corp	Petroleos de Venezuela SA
Bharat Heavy Electricals Limited	Phillips 66
BHP Group Ltd	POSCO ADR
BHP Group plc	POSCO Holdings Inc
Cellcom Israel Ltd	Power Construction Corp of China Ltd
Centrais Eletricas Brasileiras SA	Raytheon Technologies Corp
Centrais Eletricas Brasileiras SA	Red Rock Resorts Inc
Cia Energetica de Minas Gerais	Samarco Mineracao SA
Companhia Energetica de Minas Gerais- CEMIG	Serco Group PLC
Elbit Systems Ltd	Shell International Finance BV
Elsewedy Electric Co.	Shell International Finance BV
Enbridge Inc	Shell PLC
Energy Transfer Operating, L.P.	Station Casinos LLC
Export-Import Bank of India	Vale SA
First International Bank Of Israel Ltd/T	Vale SA Pfd A
General Dynamics Corp	XPO Logistics Inc
Israel Discount Bank Ltd	

TABEL 4.7.5 UITSLUITINGSLIJST STAATSBEDRIJVEN PER 1 JULI 2022

Abu Dhabi Commercial Bank PJSC	Hesteel Co Ltd
Abu Dhabi Crude Oil Pipeline LLC	Hindustan Petroleum Corp Ltd
Abu Dhabi National Energy Company	Horse Gallop Finance Ltd.
AECC Aero-Engine Control Co Ltd	Hua Hong Semiconductor Ltd
AECC Aero-Engine Control Co Ltd	Huaibei Mining Holdings Co Ltd
AECC Aviation Power Co Ltd	Huaneng Power International Inc
Agricultural Bank of China Ltd	Huaneng Power International Inc
Agricultural Bank of China Ltd	Huarong Finance 2017 Co. Ltd.

AHB Sukuk Co. Ltd.	Huaxia Bank Co Ltd
Air China Ltd	HUAYU Automotive Systems Company Limited Class A
Air China Ltd	Huizhou Desay SV Automotive Co., Ltd. Class A
Airports of Thailand PCL	ICBC
Alrosa PJSC	ICBC
Anhui Gujing Distillery Co., Ltd. Class A	ICBCIL Finance Co. Ltd.
Anhui Gujing Distillery Co., Ltd. Class B	Indian Oil Corp Ltd
Aselsan Elektronik Sanayi Ve Ticaret AS	Indian Railway Catering & Tourism Corp L
AVIC Electromechanical Systems Co Ltd	Indraprastha Gas Ltd
AVIC Industry-Finance Holdings Co Ltd	Industries Qatar QSC
AVICOPTER PLC	Inner Mongolia BaoTou Steel Union Co Ltd
BAIC Finance Investment Co., Ltd.	Inner Mongolia Dian Tou Energy Corp Ltd
Bank of China (Hong Kong) Limited	Inter Rao Yeas Pao
Bank of Jiangsu Co., Ltd. Class A	Inventive Global Investments Ltd.
Baoshan Iron & Steel Co Ltd	Jiangsu Expressway Co Ltd
BBMG Corporation Class A	JINJIANG SHARES
BEIJING AIRPORT	Jizhong Energy Resources Co Ltd
Beijing Enterprises Holdings Ltd	Kazakhstan Temir Zholy Finance BV
Beijing Gas Singapore Capital Corp.	KazMunayGas NC JSC
Beijing Tongrentang Co Ltd	Krung Thai Bank PCL
Beijing-Shanghai High Speed Railway Co L	Kunlun Energy Co Ltd
Bharat Electronics Ltd	Kweichow Moutai Co Ltd
Bharat Petroleum Corp Ltd	Liaoning Port Co Ltd
BOC Aviation Limited	LJZ
BOC Hong Kong Holdings Ltd	lu'an EED
BOC Hong Kong Holdings Ltd	Luzhou Laojiao Co Ltd
BOC Hong Kong Holdings Ltd	Maanshan Iron & Steel Co. Ltd. Class A
BOC International China Co Ltd	Mango Excellent Media Co Ltd
BOCOM International Blossom Ltd.	Mesaieed Petrochemical Holding Co
BTBP	Metallurgical Corp of China Ltd
CCBL (Cayman) 1 Corp. Ltd.	Minmetals Bounteous Finance (BVI) Ltd.
CCCI Treasure Ltd.	Motovilicha Plants PJSC
CDBL Funding 1	MTR Corp Ltd
CDBL Funding 2	MTR Corporation (C.I.) Ltd.
CECEP Solar Energy Co., Ltd. Class A	Nanyang Commercial Bank (China) Ltd.
CECEP Wind-Power Corp	NARI Technology Co Ltd
Central Plaza Development Ltd.	National Industrialization Co.
CGN Power Co Ltd	National Silicon Industry Group Co Ltd
China Cinda Asset Management Co Ltd	NAURA Technology Group Co Ltd
China CITIC Bank Corp Ltd	NTPC Ltd

China Coal Energy Co Ltd	Offshore Oil Engineering Co Ltd
China Communications Services Corp Ltd	OGK-2 PJSC
China Construction Bank Corp	Oil & Natural Gas Corp Ltd
China Construction Bank Corp	Ooredoo QPSC
CHINA CRSC	Orient Overseas (International) Limited
China CSSC Holdings Ltd	Orient Securities Co Ltd/China
China Development Bank	PetroChina Co Ltd
China Development Bank Financial Leasing Co. Ltd.	PetroChina Co Ltd
China Eastern Airlines Corporation Limited Class A	PGVT
China Energy Engineering Corp Ltd	PICC Property & Casualty Co Ltd
China Everbright Bank Co., Ltd. Class A	PICC Property & Casualty Co Ltd
China Everbright Bank Co., Ltd. Class H	PICC Property & Casualty Co Ltd
China Everbright Environment Group Ltd	PIEN TZE HUANG
China Galaxy Securities Co Ltd	Pingdingshan Tianan Coal Mining Co Ltd
China Galaxy Securities Co Ltd	Postal Savings Bank of China Co Ltd
China Great Wall Securities Co Ltd	Postal Savings Bank of China Co Ltd
China Jinmao Holdings Group Ltd	Power Construction Corp of China Ltd
China Life Insurance Co Ltd	Power Grid Corp of India Ltd
China Life Insurance Co Ltd	Promsvyazbank PJSC
China Longyuan Power Group Corp Ltd	PTT Exploration & Production P
China Meheco Group Co., Ltd. Class A	PTT Exploration & Production P
China Merchants Energy Shipping Co Ltd	PTT Exploration & Production PCL
China Merchants Port Holdings Co Ltd	PTT Global Chemical PCL
China Merchants Securities Co Ltd	PTT Global Chemical PCL
China Minmetals Rare Earth Co., Ltd. Class A	PTT Oil & Retail Business PCL
China National Chemical Engineering Co., Ltd Class A	PTT Oil and Retail Business Public Co Limited NVDR
China National Medicines Corp Ltd	PTT PCL
China National Nuclear Power Co Ltd	Qatar Electricity & Water Co QSC
China Oilfield Services Ltd	QazaqGaz National Co. JSC
China Overseas Land & Investment Ltd	Rakfunding Cayman Ltd.
China Overseas Property Holdings Ltd	REC LIMITED
China Petroleum & Chemical Corp	Rosneft Oil Co.
China Petroleum & Chemical Corp	Rosselkhozbank JSC
CHINA POWER	Russian Railways JSC
China Railway Group Ltd	Ruwais Power Co. PJSC
China Railway Group Ltd	SABIC Agri-Nutrients Co
China Resources Beer Holdings Co Ltd	SAIC Motor Corp Ltd
China Resources Cement Holdings Ltd	Saudi Arabian Mining Co
China Resources Gas Group Ltd	Saudi Arabian Oil Co
China Resources Land Ltd	Saudi Basic Industries Corp

China Resources Microelectronics Ltd	Saudi Electricity Co
China Resources Mixc Lifestyle Services Ltd.	Saudi National Bank/The
China Resources Power Holdings Co Ltd	Saudi Tadawul Group Holding Company
China Shenhua Energy Co Ltd	Saudi Telecom Co
China Shenhua Energy Co Ltd	Sberbank of Russia PJSC
China Southern Airlines Co Ltd	SBI Life Insurance Co Ltd
China Southern Airlines Co Ltd	SCF Capital Ltd
CHINA STATE CON	SDG Finance Ltd.
China State Construction Finance (Cayman) I Ltd.	SDIC Capital Co Ltd
China Taiping Insurance Holdings Co Ltd	SDIC Power Holdings Co Ltd
China Three Gorges New Energy (Group) Co	Shaanxi Coal Industry Co Ltd
China Tourism Group Duty Free Corp Ltd	Shandong Gold Mining Co Ltd
China Tower Corp Ltd	Shandong Gold Mining Co Ltd
China Yangtze Power Co Ltd	Shanghai Baosight Software Co Ltd
CITIC Ltd	Shanghai Baosight Software Co Ltd
CMS International Gemstone Ltd.	Shanghai Construction Group Co., Ltd. Class A
CMSK	Shanghai Electric Group Co Ltd
CNCBINV 1 (BVI) Ltd.	Shanghai International Airport Co Ltd
Coal India Ltd	Shanghai Lingang Holdings Corp Ltd
Container Corp Of India Ltd	Shanxi Coking Coal Energy Group Co Ltd
COSCO SHIPPING Development Co., Ltd. Class A	Shanxi Fen Wine
COSCO SHIPPING Energy Transportation Co., Ltd. Class A	Shanxi Securities Co Ltd
COSCO SHIPPING Holdings Co., Ltd. Class A	Shanxi Taigang Stainless Steel Co Ltd
COSCO SHIPPING Holdings Co., Ltd. Class H	Shennan Circuits Co Ltd
COSCO SHIPPING Ports Ltd	Shenwan Hongyuan Group Co., Ltd. Class A
CR SANJIU	Shenzhen Energy Group Co Ltd
CRCC Chengan Ltd.	Shenzhen Overseas Chinese Town Co Ltd
CRRC Corp Ltd	Sichuan Chuantou Energy Co Ltd
CRRC Corp Ltd	Sichuan Road & Bridge Co Ltd
CSC Financial Co Ltd	Sinochem Offshore Capital Co. Ltd.
CSCEC	Sinoma Science & Technology Co Ltd
DAE Funding LLC	Sinopec Group Overseas Development (2012) Ltd.
Daqin Railway Co Ltd	Sinopec Shanghai Petrochemical Co Ltd
Development Bank Belarus	Sinopharm Group Co Ltd
Dianjian Haiyu Ltd.	SINOTRANS LIMITED
Dongfang Electric Corp Ltd	Sinotrans Ltd
Dongfeng Motor (Hong Kong) International Co. Ltd.	Sinotruk Hong Kong Ltd
Dongfeng Motor Group Co Ltd	Soar Wise Ltd.
Dongxing Securities Co Ltd	Southwest Securities Co Ltd
DP World Crescent Ltd.	State Bank of India

El Sukuk Co. Ltd.	State Transport Leasing Co OJSC
Elm Company	Sunrise (Cayman) Ltd.
Emirates NBD Bank PJSC	Thai Oil PCL
Emirates SembCorp Water & Power Co. PJSC	Thai Oil PCL
Emirates Telecommunications Group Co PJS	Tianjin 712 Communication & Broadcasting
FAW Jiefang Group Co Ltd	Tianma Microelectronics Co Ltd
Federal Hydro-Generating Company Rushydro Pao	Transneft PJSC
GAIL India Ltd	Unisplendour Corp Ltd
Gansu Provincial Highway Aviation Tourism Investment Group Co., Ltd.	Vnesheconombank
Gazprom PJSC	VTB Bank PJSC
GD Power Development Co Ltd	Western Securities Co Ltd
GRG Banking Equipment Co Ltd	Wuchan Zhongda Group Co Ltd
Guangdong Investment Ltd	Wuliangye Yibin Co Ltd
Guangzhou Automobile Group Co Ltd	Yanbu National Petrochemical Co
Guangzhou Automobile Group Co Ltd	YIWU CCC
Guangzhou Baiyunshan Pharmaceutical Holdings Company Limited Class A	Yuexiu Reit MTN Co. Ltd.
Guangzhou Yuexiu Financial Holdings Grou	Yunnan Aluminium Co Ltd
Guolian Securities Co Ltd	Zhejiang Expressway Co Ltd
Guosen Securities Co Ltd	Zhejiang Juhua Co Ltd
Guotai Junan International Holdings Limited	Zheshang Securities Co Ltd
Guoyuan Securities Co Ltd	Zhongtai Securities Co Ltd
Haitong International Securities Group Limited	Zhuzhou CRRC Times Electric Co Ltd
Hangzhou Oxygen Plant Group Co Ltd	Zhuzhou CRRC Times Electric Co Ltd
Heilongjiang Agriculture Co Ltd	ZJHTC

TABEL 4.7.6 UITGESLOTEN LANDEN PER 1 JULI 2022

Land	
Angola	Oman
Azerbeidzjan	Qatar
Bahrain	Rusland
China	Saudi-Arabië
Egypte	Tajikistan
Ethiopië	Thailand
Gabon	Turkije
Irak	Venezuela
Kameroen	Verenigde Arabische Emiraten
Kazachstan	Vietnam
Oezbekistan	Wit-Rusland

Deze tabel bevat alleen landen waarin BPL Pensioen kan beleggen op basis van de samenstelling van de voor het pensioenfonds relevante benchmarks (iBoxx Sovereigns, JPM EMBI en JPM GBI-EM).

BPL Pensioen belegt sowieso niet in gesanctioneerde landen als Noord-Korea, Somalië, Soedan, Zuid-Soedan, Syrië, Centraal-Afrikaanse Republiek en Zimbabwe. Deze landen zijn echter ook geen onderdeel van de door BPL Pensioen gehanteerde benchmarks.

5. Engagement

Een onderneming is gericht op het maken van winst. Het streven naar maximale winst kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het VN Global Compact. In een context waar ondernemingen deze internationale richtlijnen systematisch schenden wordt gedrag onverantwoord. Onverantwoord gedrag vormt niet alleen een risico voor belanghebbenden het vormt ook een bedreiging voor de continuïteit van winst op de lange termijn.

Het is dus in het belang van de onderneming en al haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. BPL Pensioen gaat de dialoog aan met ondernemingen. Het doel is het stellen van duidelijke kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices' bij ondernemingen. Zo wordt bijgedragen aan het bevorderen van het juiste evenwicht en worden de belangen van het pensioenfonds beschermd.

5.1. BPL Pensioen en de dialoog

Engagement is het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Het is het centrale middel in het verantwoord beleggen beleid. Met het aangaan van de dialoog wil BPL Pensioen het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten.

Anders dan bij het uitsluitingsbeleid waarbij BPL Pensioen op voorhand niet belegt in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegt wordt in ondernemingen die ter discussie staan. BPL Pensioen heeft dan als aandeelhouder de mogelijkheid om het management aan te sporen het beleid of activiteiten te wijzigen.

Het BPL Pensioen engagementprogramma is op te splitsen in drie onderdelen:

Normatief engagement

Thema engagement

(PRI) collectieve engagement

Normatief engagement

De beginselen van het VN Global Compact (zie bijlage 1) vormen een minimaal uitgangspunt voor verantwoord ondernemen. Structurele schendingen van het VN Global Compact vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden.

Aan de hand van de vier hoofdthema's: mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie worden ondernemingen getoetst en op basis van portefeuilleposities geselecteerd voor engagement.

Belangrijke aandachtspunten bij het voeren van een dialoog zijn dat ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van de beginselen van het VN Global Compact. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het noodzakelijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Thema engagement

Daarnaast gaat BPL Pensioen ook de dialoog aan over onderwerpen die gerelateerd zijn aan maatschappelijk verantwoord ondernemen, de rapportage daarvan en aan corporate governance gerelateerde onderwerpen. Dit met het doel de kansen en risico's van een onderneming beter in kaart te krijgen en met als doel het duurzame gedrag van ondernemingen te verbeteren en aandeelhouderswaarde op de langere termijn te creëren. Naast dat er aandacht wordt besteed aan sociale en goed bestuur thema's wordt er ook de nadruk gelegd op engagementtrajecten die goed passen binnen de speerpuntthema's Klimaat en Water.

PRI collectieve engagement

BPL Pensioen is ondertekenaar van de PRI. Binnen dit initiatief worden onder meer de collectieve engagement initiatieven aangeboden. BPL Pensioen kan op 3 manieren bijdragen aan collectieve engagement initiatieven, te weten:

1. Een rol als supporting investor binnen een collectief engagement,
2. Een rol als lead investor binnen een collectief engagement,
3. Als ondertekenaar van verklaringen, oproepen, et cetera.

In het hoofdstuk Collectief Engagement wordt er meer inzicht gegeven in collectieve dialogen gesteund door BPL Pensioen.

Voortgang op de individuele normatieve en thematische thema's wordt uitgebreid uiteengezet in de BPL Pensioen specifieke rapportage opgenomen als bijlages 3 en 4 in deze MVB rapportage.

6. Collectief engagement

BPL Pensioen is in samenwerking met zijn fiduciaire manager betrokken bij andere vormen van engagement. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectief engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, bepaalde onderwerpen (bijvoorbeeld CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

6.1. Op deze wijze participeert BPL Pensioen (in)direct in de volgende collectieve initiatieven:

Carbon Disclosure Project

Gegevens over klimaatverandering vormen in toenemende mate een belangrijk element bij besluitvorming over investeringen. Betrouwbare, bruikbare en vergelijkbare klimaatgegevens spelen hierbij een essentiële rol. Daarom hecht BPL Pensioen belang aan het Carbon Disclosure Project (CDP). Dit project stuurt jaarlijks een vragenlijst uit naar ondernemingen waarin wordt gevraagd naar relevante informatie over de uitstoot van broeikasgassen, de voorbereiding op klimaatverandering, en corporate governance en de strategie om te reageren op klimaatproblematiek.

Gecoördineerd vanuit de *Principles for Responsible Investment* (PRI) ondersteunen investeerders jaarlijks via een collectief engagement de vragenlijst van het CDP. Hierbij wordt de vragenlijst extra onder de aandacht gebracht bij alle aangeschreven ondernemingen en benadrukken de investeerders het belang van betrouwbare gegevens voor het beleggingsproces. Op basis van de beschikbare gegevens stelt het CDP de Carbon Disclosure Leadership Index (CDLI) samen.

In afwachting van de nieuwe CDP onderzoeksgegevens worden voor dit collectief engagement momenteel geen werkzaamheden verricht.

6.2. BPL Pensioen is als supporting investor aangesloten bij onderstaande initiatieven:

1. PRI engagement: methaan uitstoot en risico's
2. RE100: gebruik van hernieuwbare energie
3. Climate Action 100+
4. Engagement met Europese technologiebedrijven omtrent hun uitstoot van broeikasgassen
5. Decarbonisatie initiatief van investeerders – update

PRI engagement: methaan uitstoot en risico's

Wereldwijd initiatief over de risico's verbonden aan de uitstoot van broeikasgas methaan door olie- en gasbedrijven en elektriciteitsbedrijven. Omdat het weglekken van methaan in alle fases van de aardgas waardeketen plaats kan vinden wordt het engagement gericht op zowel producenten van aardolie en -gas als distributeurs en elektriciteitsbedrijven. Het belangrijkste doel zal zijn om te leren wat ondernemingen doen om hun methaanemissies te meten en welke middelen kunnen worden ingezet om deze ongewenste uitstoot tot een minimum te beperken. Beleggers nemen zo kennis van de best practices omtrent het beperken van de methaanuitstoot en kunnen deze kennis delen met andere bedrijven. Bedrijven worden aangespoord om werk te maken van hun uitstoot van broeikasgassen. Deze engagement geeft invulling aan de ambitie van BPL Pensioen om als

betrokken aandeelhouder bedrijven te stimuleren om de uitstoot van broeikasgassen uit de eigen bedrijfsvoering terug te dringen.

RE100: gebruik van hernieuwbare energie

Bedrijven worden aangeschreven en opgeroepen om zich te committeren aan de verduurzaming van ingekochte energie. Het initiatief vraagt om te streven naar 100% gebruik van hernieuwbare energie per een af te spreken datum. Namens beleggers worden de grootste ondernemingen ter wereld aangesproken om zich aan het doel van RE100 te verbinden en daarmee een reductie van uitstoot te realiseren.

Het vervangen van energie uit fossiele bronnen door hernieuwbare energie leidt direct tot een lagere absolute uitstoot van broeikasgassen. Dit initiatief past daarmee bij de keuze van BPL Pensioen om de uitstoot van ondernemingen uit de eigen bedrijfsvoering te verminderen.

Climate Action 100+

Climate Action 100+ is een nieuw initiatief dat is opgericht door een diverse groep van investeerders om bedrijven met de grootste CO₂-uitstoot aan te sporen 1) de CO₂-uitstoot te verminderen, 2) transparanter te zijn over klimaatbeleid en -doelstellingen en 3) de governance op klimaatveranderingsvlak te verbeteren. Achmea IM heeft namens BPL Pensioen actief bijgedragen aan de ontwikkeling van het initiatief en zal in 2018 deelnemen aan dialogen met geselecteerde bedrijven.

Engagement met Europese technologiebedrijven omtrent hun uitstoot van broeikasgassen

Een van de belangrijkste oorzaken van temperatuurstijgingen is de uitstoot van broeikasgassen. De technologiesector is verantwoordelijk voor 2 tot 3% van de wereldwijde uitstoot. Echter, wordt deze sector vaak over het hoofd gezien bij engagement. Om deze reden koos de initiatiefnemer Arabesque Asset Management om engagementbrieven te sturen naar zes ondernemingen in de technologiesector, waaronder SAP SE, SimCorp SE en AMS. Deze brieven moedigen de ondernemingen aan om hun rapportage op gebied van uitstoot van broeikasgassen te verhogen en geven advies over de verbeteringen die nodig zijn. Uitgebreide rapportages over de uitstoot van broeikasgassen van een onderneming zijn van cruciaal belang om klimaatrisico's in te schatten. Gebrek aan bedrijfsinformatie leidt tot gaten in ESG-gegevens en -modellen, die vaak de ruggengraat vormen voor duurzame beleggingen. Dit is dan ook de reden geweest voor BPL Pensioen om deze engagementbrieven te steunen.

Decarbonisatie initiatief van investeerders – update

Dit initiatief brengt financiële instellingen samen om collectief druk uit te oefenen op ondernemingen om ambitieuze klimaat gerelateerde doelstellingen op te nemen in hun beleid en proactief aan de slag te gaan met het reduceren van hun broeikasgasemissies. In november 2021 stuurde ShareAction namens de financiële instellingen een brief naar 13 ondernemingen, waaronder Bayer, Carrefour en Danone. Deze brieven vroegen de ondernemingen om zich aan te sluiten bij EV100 en zich te verbinden aan het doel om over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen in 2030. EV100 is een samenwerkingsverband van ondernemingen die zich hebben gecommitteerd aan het overgaan naar een elektrische vloot en het installeren van laadinfrastructuur voor haar werknemers en klanten.

Tot op heden hebben deze ondernemingen nog niet toegezegd tot een (virtuele) bijeenkomst om bovenstaande te bespreken. Wel heeft Bayer op het verzoek gereageerd. In haar reactie gaf de onderneming aan zich te committeren aan het verhogen van het aandeel elektrische voertuigen in haar vloot, maar dat de transitie naar een 100% elektrische vloot op dit moment niet mogelijk is, omdat de markt nog niet genoeg gevorderd is. Ook van andere ondernemingen is een reactie ontvangen. De onderneming SAP gaf in haar reactie aan zich niet te committeren aan EV100, maar dat het zich wel heeft verbonden aan het doel om in 2035 over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen. Ook Engie heeft gereageerd op het verzoek. De onderneming heeft naar aanleiding van de brief het EV100 initiatief besproken met medewerkers van the Climate Group verantwoordelijk voor EV100. In 2022 zal een volgend gesprek tussen de partijen plaatsvinden.

7. Corporate Governance en stemmen

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. BPL Pensioen belegt in aandelen van beursgenoteerde ondernemingen en heeft hierdoor aandeelhoudersrechten. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan BPL Pensioen invloed uitoefenen op de onderneming. Bijvoorbeeld bij het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en het goedkeuren van het beloningsbeleid. Door deel te nemen aan de besluitvorming op een aandeelhoudersvergadering (stemmen) vervult BPL Pensioen actief de aandeelhoudersrechten.

7.1. BPL als betrokken aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin wordt belegd. Daarbij wordt van de institutionele belegger verwacht dat er minstens eenmaal per jaar wordt aangegeven hoe invulling is gegeven aan het stembeleid.

Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

BPL Pensioen voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website www.bplpensioen.nl zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering

De BPL Pensioen aandelenportefeuilles zijn sterk internationaal georiënteerd. Het is daarom niet mogelijk om alle aandeelhoudersvergaderingen in persoon te bezoeken. Om het stemrecht toch volledig te benutten stemt BPL Pensioen op afstand via volmachten (proxy voting). BPL Pensioen maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services (ISS). De uiteindelijke steminstructie is gebaseerd op criteria die BPL Pensioen heeft vastgelegd in zijn eigen stembeleid. De striktere criteria in het eigen

stembeleid leiden met name bij controversiële agendapunten en ten aanzien van beloningsbeleid tot een afwijking van de gangbare steminstructies van ISS.

7.2. Stemgedrag BPL Pensioen

De eerste helft van het jaar is altijd een zeer drukke stemperiode. De meeste aandeelhoudersvergaderingen vinden namelijk in dit halfjaar plaats. Voor Europa en de Verenigde Staten is het de piek van het aandeelhoudersvergaderingseizoen. In diverse landen werden de beperkende maatregelen tegen de verspreiding van het Corona-virus afgeschaald of helemaal opgeheven. Als gevolg is het aantal ondernemingen wat een hybride vergadering hield toegenomen, evenals het aantal ondernemingen wat alleen live een vergadering hield.

Aandeelhoudersvoorstellen

Dit jaar is, net zoals voorgaande jaren, een toename te zien van het aantal aandeelhoudersvoorstellen op zowel de E, S als de G. Dit geldt met name voor de Verenigde Staten. De stijging van aandeelhoudersvoorstellen in dit continent heeft meerdere oorzaken. Er zijn enerzijds meer voorstellen ingediend en anderzijds heeft de Securities and Exchange Commission (SEC) meer verzoeken van ondernemingen om geen actie te ondernemen op ingediende aandeelhoudersvoorstellen afgewezen. De meeste aandeelhoudersvoorstellen werden ingediend bij banken, olie- en gasondernemingen en retail ondernemingen.

Naast de toename in het aantal aandeelhoudersvoorstellen steeg over het algemeen ook de steun voor de voorstellen. Het aantal aandeelhoudersresoluties wat teruggetrokken is voor de vergaderingen is gestegen. Dit wordt mede veroorzaakt door de toenemende steun die aandeelhoudersresoluties krijgen. Wij zien dit als een positieve ontwikkeling. Het betekent namelijk dat de indiener van het aandeelhoudersvoorstel en de

onderneming afspraken hebben gemaakt in het voordeel van het aandeelhoudersvoorstel. Dit laat zien dat aandeelhoudersvoorstellen een pressiemiddel kunnen zijn om ondernemingen stappen te laten zetten.

Klimaat

Klimaatverandering was wederom een centraal thema dit stemseizoen. Meerdere ondernemingen legden hun klimaatstrategie ter stemming aan de aandeelhouders voor (met uitzondering van Nederlandse ondernemingen). Duidelijk zichtbaar was dat de steun voor klimaat gerelateerde aandeelhoudersresoluties voor het merendeel blijft stijgen. Daarnaast heeft de aandacht voor klimaatverandering in toenemende mate invloed op de mate van steun voor bestuurdersverkiezingen. Dit heeft geleid tot meer TEGEN stemmen wat betreft (her)benoemingen van bestuurders die achterblijven in de klimaattransitie.

BPL Pensioen stemde in de eerste helft van 2022 voor **838 vergaderingen** op **12.676 agendapunten**. Zie de tabel hieronder voor de regionale verdeling van de vergaderingen over H1 2022.

TABEL 7.2.1 REGIONALE VERDELING H1 2022

Land	Aantal
Australië	10
Oostenrijk	5
België	8
Bermuda	3
Canada	45
Kaaimaneilanden	5
Denemarken	2
Finland	12
Frankrijk	38
Duitsland	40
Guernsey	1
Hong Kong	11
Ierland	10
Isle of Man	1
Israël	6
Italië	6
Japan	190
Jersey	3
Liberia	1
Luxemburg	5
Nederland	24
Nieuw-Zeeland	1

Noorwegen	5
Polen	0
Singapore	14
Spanje	13
Thailand	1
Zweden	20
Zwitserland	30
Verenigd Koninkrijk	47
VS	280

Het BPL stembeleid is op de website te vinden en wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten. Voordat een definitieve stem wordt uitgebracht, besteden we extra aandacht aan controversiële agendapunten. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

Er wordt niet altijd met het management van de onderneming meegestemd. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het aantal tegenstemmen per fonds. Het grootste aantal tegenstemmen betrof tegenstemmen tegen managementvoorstellen. Het ging hier onder andere om de (her)benoemingen van bestuurders. Redenen voor tegenstemmen waren onder andere:

- Onvoldoende onafhankelijkheid bestuurder
- Bestuur voldeed niet aan de diversiteitsvereisten
- Tekort geschoten in het beheren en/of beperken van ESG-risico's
- Te lange bestuurstermijn

Ook betrof het vaak beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Dit kwam zowel terug in beloningsbeleid als beloningsverslagen. Van de grootste bijdragers aan de CO₂ uitstoot (olie en gas-, staal-, cement-, nutsbedrijven) werd verwacht dat er klimaatgerelateerde performance targets in de beloning waren opgenomen. Indien dit niet het geval was werd er tegen het beleid/verslag gestemd. De categorie Overig ontving ook regelmatig een tegenstem. Klimaattransitieplannen van ondernemingen zijn onder deze categorie opgenomen. Ook de stemmen voor een aandeelhoudersresolutie houden impliciet een stem tegen het management in en zijn door ons meegenomen in onderstaand percentage van tegenstemmen.

TABEL 7.2.2 OVERZICHT STEMACTIVITEITEN H1 2022

Totaal aantal stemmen	% Tegenstemmen
2.320	18%

De managementresoluties kunnen worden onderverdeeld in een zestal hoofdthema's: benoeming bestuurders, beloningsbeleid, uitgifte aandelen, routinezaken, fusies & overnames en overig. Onder routinezaken wordt bedrijfsvoering verstaan. Denk hierbij aan het aanstellen van de accountant, wijzigen van statuten en beslissingen omtrent de uitgifte van dividend. Onder het thema overig vallen onder andere klimaatstrategieën van de onderneming en sociale rapportages. In de tweede helft van 2021 zijn de meeste stemmen uitgebracht voor benoeming bestuurders, routinezaken en beloning.

TABEL 7.2.3 HET STEMGEDRAG PER THEMA

	Voor	Tegen
Beloning	42%	58%
Benoemingen	87%	13%
Fusies en overnames	93%	7%
Uitgifte aandelen	91%	9%
Overig	73%	27%
Routinezaken	96%	4%

7.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Aandeelhouders hebben de mogelijkheid om op aandeelhoudersvergaderingen een voorstel te agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. In het afgelopen halfjaar heeft BPL Pensioen op **447 aandeelhoudersresoluties** gestemd.

TABEL 7.3.1 AANDEELHOUDERSRESOLUTIES NAAR THEMA

Thema	Aantal	% Voor	% Tegen
Overig (o.m. Politieke donaties)	75	79%	21%
Benoeming Bestuurder	106	77%	23%
Klimaat, Milieu en Gezondheid	88	93%	7%
Routinezaken	61	41%	59%
Beloning	24	67%	33%
Goed Bestuur	29	76%	24%
Mensenrechten	49	92%	8%
Sociaal	15	20%	80%
Totaal	447		

Aandeelhoudersresolutie inzake arbeidsnormen

Amazon

Op de aandeelhoudersvergadering van **Amazon** zijn meerdere resoluties ingediend, waaronder gerelateerd aan arbeidsnormen. De indiener van de resolutie verzoekt Amazon.com een verslag over gezondheids- en veiligheidsverschillen tussen werknemers openbaar te maken. De indiener vraagt specifiek naar publicatie van een rapport over (1) de vraag of de gezondheids- en veiligheidspraktijken van Amazon aanleiding geven tot raciale en genderongelijkheden in de letselpercentages onder magazijnmedewerkers en (2) de impact van dergelijke ongelijkheden op de lange termijn inkomsten en carrièremogelijkheden van magazijnmedewerkers die tot vrouwen en minderheden behoren.

Amazon geeft al uitgebreide informatie over gezondheid en veiligheid op de werkvloer. Ondanks deze informatie hebben aandeelhouders er baat bij als zij het beleid, de programma's en de toezichtmechanismen op het gebied van veiligheid op de werkvloer beter zouden kunnen begrijpen en beoordelen. Om deze reden heeft het pensioenfonds VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 12,7% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie afgewezen.

Mensenrechten

Apple

Op de aandeelhoudersvergadering van **Apple** op 4 maart 2022 diende een aandeelhouder een resolutie in gerelateerd aan burgerrechten. De indiener van het voorstel vraagt Apple om toezicht te houden op en verslag uit te brengen over een onderzoek uit te voeren door een onafhankelijk derde partij naar raciale gelijkheid, waarin de negatieve gevolgen van het beleid en de handelwijze van de onderneming voor de burgerrechten worden geanalyseerd.

Apple heeft een aantal constructieve maatregelen genomen om raciale ongelijkheid en onrechtvaardigheid aan te pakken. Zo heeft de onderneming 100 miljoen dollar uitgetrokken voor haar initiatief 'Racial Equity and Justice Initiative', dat zich richt op het vergroten van de toegang tot onderwijs, het bepleiten van hervorming van het strafrecht en het wegnemen van belemmeringen voor zwarte en bruine ondernemers. Ook geeft Apple aan dat haar mensenrechtenbeleid is gebaseerd op relevante VN-richtlijnen. Daarnaast voert zij een mensenrechtenanalyse uit om risico's te identificeren en te verhelpen. Apple is echter onder vuur komen te liggen vanwege problemen met de burgerrechten op de werkplek, die hebben geleid tot de oprichting van de #AppleToo-beweging, bestaande uit huidige en voormalige Apple werknemers. Sommige werknemers hebben hun bezorgdheid geuit over verbaal geweld, seksuele intimidatie, represailles en discriminatie. Bovendien maken werknemers met een diversiteitsachtergrond nog steeds slechts twaalf procent uit van de leidinggevende functies binnen de onderneming.

Het pensioenfonds heeft VOOR het aandeelhoudersvoorstel gestemd. Een objectieve audit door een derde partij, die de impact van het beleid en de handelwijze van het bedrijf op de

burgerrechten beoordeelt, kan helpen om recente controverses aan te pakken. Het zou aandeelhouders ook kunnen helpen bij de beoordeling van de doeltreffendheid van Apple's maatregelen op het gebied van rassengelijkheid en het beheer van de daarmee samenhangende risico's. Van de aandeelhouders stemde 52,8% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie aangenomen.

Gezondheid

Gilead

Een groep aandeelhouders, waaronder Achmea IM, hebben een aandeelhoudersresolutie ingediend bij **Gilead** omtrent haar lobbyactiviteiten. Gilead wordt in het voorstel verzocht een beoordeling door een derde partij uit te laten voeren en te rapporteren over de afstemming van haar lobbyactiviteiten op haar openbare beleidsstandpunt en publieke verklaringen.

Gilead maakt op haar website haar politieke bijdragen bekend en het deel van de betalingen aan handelsverenigingen dat voor politieke doeleinden wordt gebruikt. De onderneming maakt het toezichtbeleid van de raad van bestuur bekend en verklaart dat de raad van bestuur toezicht houdt op politieke en lobbyactiviteiten via de 'Nominating and Corporate Governance Committee', dat regelmatig betalingen en beleidslijnen evalueert. Volgens de proxyverklaring van de raad van bestuur is de onderneming van plan om informatie openbaar te maken over betrokkenheid bij handelsverenigingen en het proces van de onderneming om te beoordelen of het op één lijn zit met haar eigen waarden en die van belangenorganisaties. Hoewel de onderneming in het verleden wel eens beleidsstandpunten openbaar heeft gemaakt, lijkt de website van Gilead op dit moment geen informatie te geven over beleidsstandpunten. Gilead maakt bekend dat het handelsverenigingen steunt die gelobbyd hebben tegen hervormingen van de gezondheidszorg die de prijzen van geneesmiddelen op recept zouden verlagen.

Aanvullende informatie over de beleidsstandpunten van de onderneming en de congruentie tussen haar standpunten over toegankelijkheid en betaalbaarheid en haar lobbyactiviteiten zou aandeelhouders nuttige informatie verschaffen over de manier waarop de onderneming de daarmee samenhangende risico's beheert. Om deze reden heeft het pensioenfonds VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 49,9% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie afgewezen. Er loopt nog een onderzoek of Gilead de blanco stemmen mocht meetellen bij de tegen stemmen. Indien dit niet het geval is zal het aantal voor stemmen meer zijn. We houden de uitkomst in de gaten. De mate van steun is wel dusdanig hoog dat Gilead hier actie op moet ondernemen.

Johnson & Johnson

Oxfam America en Achmea IM hebben een voorstel ingediend waarin wordt gevraagd dat **Johnson & Johnson** rapporteert over hoe overheidssteun de strategie van het bedrijf beïnvloedt inzake toegang tot COVID-19 vaccins. Het is het tweede jaar dat de resolutie is ingediend.

Johnson & Johnson verschaft enige informatie over haar prijsstelling van het COVID-19 vaccins, door te verklaren dat deze in lijn zal zijn met het Bill & Melinda Gates Foundation kader. Deze beschrijving is enigszins vaag en het geeft aandeelhouders geen duidelijk beeld van de toekomstige prijsstelling. De website van Johnson & Johnson vermeldt dat het, als onderdeel van haar commitment om eerlijke toegang te verlenen, tot 900 miljoen vaccins heeft toegezegd aan de Afrikaanse Unie en de COVAX-faciliteit. De raad van bestuur geeft verder haar commitment aan om de kosten te drukken en de toegang tot geneesmiddelen te verbeteren. Het Janssen U.S. Transparency Report verschaft inzicht in besluitvorming over prijsstelling en toegankelijkheid. Johnson & Johnson is echter niet transparant over de manier waarop het in de prijsstelling rekening heeft gehouden met overheidsfinanciering voor de ontwikkeling van COVID-19 vaccins en andere toegankelijkheidsbeslissingen, noch over hoe het er in de toekomst rekening mee zal houden.

Rapportering over hoe overheidssteun de strategie van Johnson & Johnson heeft beïnvloedt inzake toegang tot COVID-19 vaccins kan aandeelhouders ten goede komen bij de beoordeling van het toezicht van de onderneming op de daaraan verbonden risico's, zonder dat dit een onnodige belasting voor de onderneming vormt. Om deze reden heeft het pensioenfonds VOOR de aandeelhoudersresolutie gestemd. In totaal geeft 33,4% voor de resolutie gestemd. De resolutie is hiermee afgewezen. In 2021 was de mate van steun 31,3%.

Klimaat

Exxon

Christian Brothers Investment Services heeft een resolutie ingediend waarin **Exxon** wordt gevraagd verslag uit te brengen over de mogelijke financiële gevolgen voor de onderneming van het IEA Net Zero 2050-scenario. Dit verslag zou door een accountant gecontroleerd moeten worden.

Exxon heeft in haar rapport Advancing Climate Solutions een gecontroleerde analyse opgenomen, waarin haar bedrijfsstrategie wordt vergeleken met het NZE-scenario van het IEA. Exxon stelt dat uit de beoordeling blijkt dat de onderneming zijn kasstromen in de loop van de tijd kan laten groeien door minder te investeren in olie en aardgas en meer te investeren in groeibevorderende projecten op het gebied van chemicaliën, koolstofafvang en -opslag, brandstoffen met lagere emissies, waterstof en koolstofafvang en -opslag. Exxon zegt verder dat het IEA NZE-scenario ervan uitgaat dat er in 2050 nog steeds 24 miljoen vaten olie en 169 miljard kubieke voet aardgas nodig zullen zijn om aan de vraag te voldoen. Exxon geeft aan dat er een analyse van haar uitgavenplan en een modellering van de potentiële toekomstige cashflow is opgenomen en dat daaruit de veerkracht van de bedrijfsstrategie blijkt.

Hoewel de scenarioplanning van Exxon enkele van de veronderstellingen van een reeks scenario's voor lagere koolstofemissies weergeeft, is de onderneming niet transparant over toekomstige prijsveronderstellingen voor

olie en aardgas, noch geeft het informatie over hoe veronderstellingen over vraag en prijzen, zoals in de IEA NZE, van invloed zouden zijn op bestaande olie- en gasactiva of op investeringen. De onderneming heeft geen langetermijndoelen gesteld met betrekking tot de emissies van haar verkochte producten.

De strategie van ExxonMobil is afgestemd op de overtuiging dat de vraag naar olie en gas zal blijven groeien, ook al heeft het IEA benadrukt dat de vraag naar koolwaterstoffen de komende decennia drastisch zal moeten dalen om in 2050 netto nul te bereiken. Aandeelhouders zouden baat hebben bij meer informatie over het risico van onrendabele activa van de onderneming. Daarom is steun van de aandeelhouders voor dit voorstel gerechtvaardigd. Het pensioenfonds heeft VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 46,3% voor de resolutie waardoor het voorstel helaas net niet is aangenomen.

Water

Alphabet

As You Sow heeft een resolutie bij **Alphabet** ingediend waarin ze Alphabet vragen om een verslag op te stellen over locatie specifiek waterrisicobeheer en -metriek. Op deze wijze kunnen aandeelhouders meten of de onderneming haar waterrisico's voldoende beheert.

Alphabet benoemt in haar Water Stewardship-paper 2021 specifieke informatie over datacenters en in haar Milieuverslag met water verband houdende maatstaven, namelijk totale onttrekking, verbruik en lozing. Voor verantwoord rentmeesterschap van datacenters wijst de onderneming op waterefficiëntie-initiatieven en op de aanpak vanuit de gemeenschap. Alphabet heeft ook een doelstelling voor 2030 om 120% van de gemiddelde hoeveelheid verbruikt water weer aan te vullen.

Aandeelhouders hebben baat bij aanvullende informatie over locatie specifieke risicobeperkende maatregelen. Met name in gebieden met watertekorten. Ook hebben aandeelhouders voordeel wanneer er wordt gerapporteerd over de metriek van het waterverbruik, zodat uitgebreid kan worden beoordeeld hoe de onderneming omgaat met de risico's van klimaatverandering en waterschaarste. Om deze reden heeft het pensioenfonds VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 22,5% voor de resolutie. De resolutie is daarmee niet aangenomen.

Biodiversiteit

Metro Inc.

M DAC heeft een resolutie bij **Metro** ingediend ten aanzien van het behoud van biodiversiteit. In de resolutie wordt Metro verzocht om in de gedragscode voor haar leveranciers eisen te specificeren omtrent commitment voor het behoud van de biodiversiteit.

Metro heeft een gedragscode voor leveranciers. Hierin is opgenomen dat Metro streeft om goederen en diensten te kopen van leveranciers die in alle stadia van de productiecycclus

een milieuverantwoorde werkwijze hanteren. Op bepaalde gebieden in de gedragscode zijn criteria vastgesteld op basis van specifieke kwesties. Een voorbeeld hiervan is ontbossing tegengaan door middel van het gebruik van palmolie te beperken in de huismerkproducten.

Aandeelhouders hebben baat bij aanvullende informatie over de wijze waarop Metro de impact van haar leveranciers op biodiversiteit beheert. En hoe ze de gedragscode en het managementbeleid kunnen versterken opdat leveranciers kunnen voldoen aan hun toezeggingen om de biodiversiteit in stand te houden. Om deze redenen heeft het pensioenfonds VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 37,1% voor de resolutie. De resolutie is daarmee niet aangenomen.

Lobbying

United Parcel Service

Boston Trust Walden Company en enkele mede-indieners, waaronder Achmea IM, hebben voor de tweede keer een resolutie ingediend waarin ze **United Parcel Service** (UPS) vragen om verslag uit te brengen over lobbyactiviteiten en -uitgaven.

UPS maakt enige informatie bekend over waarom het lobbyt en over haar goedkeurings- en toezichtsproces voor lobbyuitgaven. De afdeling Public Affairs beheert de lobbyactiviteiten, inclusief betalingen aan handelsverenigingen, en brengt regelmatig verslag uit aan de raad van bestuur. UPS maakt echter geen informatie bekend over haar deelname aan handelsverenigingen, inclusief het bedrag van de betaalde contributies of het deel van de betalingen aan handelsverenigingen dat gebruikt wordt voor lobbydoeleinden. De informatie die UPS verschaft over betalingen aan beroepsverenigingen heeft enkel betrekking op bedragen voor politieke bijdragen. Uitgaven met betrekking tot het beïnvloeden van wetgeving zijn niet opgenomen in rapportages. Bovendien geeft het bedrijf geen geaggregeerde of gespecificeerde informatie over haar lobbyuitgaven op federaal of staatsniveau, noch over prioriteiten in het overheidsbeleid voor dergelijke activiteiten.

Verbeterde transparantie zou de aandeelhouders in staat stellen de uitgebreide politieke activiteiten van UPS en het beheer van de daarmee samenhangende risico's en kansen beter te beoordelen, met name die welke verband houden met de financiering van indirecte lobby-standpunten die in strijd kunnen zijn met de eigen verklaarde bedrijfsstandpunten. Om deze redenen heeft het pensioenfonds VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 29,2% voor de resolutie. Dit percentage is een stijging ten opzichte van vorig jaar (25,3%). Ondanks de stijging van de steun is geen meerderheid van de stemmen behaald waardoor het voorstel is afgewezen.

7.4. Corporate Governance ontwikkelingen

Analyse Algemene Vergadering van Aandeelhouders seizoen in Nederland

Stijging aantal live en hybride vergaderingen

Als gevolg van het geleidelijk opheffen van de beperkende maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus vonden er weer veel live en hybride Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders (hierna: AvA's) plaats. Maar 15% van de Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hield een uitsluitend virtuele vergadering. Dit betrof onder andere Philips en AkzoNobel. Gezien de gevoeligheid omtrent deze vergaderingen op het gebied van beloningen werd dit door ons als zeer teleurstellend ervaren.

Naast de terugkeer van de live vergaderingen zijn ook de hybride varianten goed ontvangen. Bij de hybride vergaderingen kon men beter dan vorig jaar op afstand (vervolg-)vragen stellen. Dit verbeterde de mogelijkheid om discussie te kunnen voeren.

De vergaderingen van ING Groep en Shell werden verstoord door klimaatactivisten. De vergadering van ING werd als gevolg hiervan voor enkele minuten uitgesteld. De vergadering van Shell moest bijna 3 uur worden uitgesteld om de activisten uit de vergaderzaal te verwijderen zodat de AvA kon plaatsvinden.

Net als vorig jaar was er ook dit jaar weer een stijging in het aantal uitgebrachte stemmen op de AvA's. Zowel bij de AEX- als de AMX ondernemingen. Bij de AEX ondernemingen was het percentage uitgebrachte stemmen 76,9% t.o.v. 75,8% in 2021. En bij AMX ondernemingen was het percentage 72,3% t.o.v. 70,9% in 2021.

Stijging aantal tegenstemmen bij managementvoorstellen

In totaal waren er 1.039 agendapunten geagendeerd op de AvA's van de Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Ondernemingen reageren actiever op zorgpunten van aandeelhouders die in aanloop naar de vergadering geuit zijn, zo hebben we het volgende gezien:

- 6 managementvoorstellen werden teruggetrokken voor de vergadering.
- 1 managementvoorstel werd door de onderneming aangepast voor deze ter stemming werd gebracht.

Dit is een positieve ontwikkeling.

Ook dit jaar stond er 1 aandeelhoudersvoorstel geagendeerd, namelijk het voorstel van "Follow This" bij Shell. Follow This dringt in dit voorstel aan op scherpere klimaatdoelen die naar hun mening meer in lijn zijn met het klimaatverdrag van Parijs.

Van de managementvoorstellen waren er 46 voorstellen die te maken kregen met meer dan 20% tegen stemmen. Het grootste aantal van deze resoluties betrof beloning gerelateerde managementvoorstellen (beleid en verslag). Dit

soort voorstellen bedroeg 45% van de voorstellen waar veel tegenstemmen waren (ten opzichte van 39% in 2021). Er was dit jaar een grote stijging van het aantal tegenstemmen met betrekking tot (her)benoeringen van de leden van Raden van Bestuur en de Raden van Commissarissen. Dit jaar bedroeg deze categorie 23% van het aantal managementvoorstellen met veel tegenstemmen. Dit ten opzichte van 8% in 2021. Deze stijging is ook zichtbaar bij de uitgebrachte stemmen voor het pensioenfonds. Dit is mede het gevolg van het aangepaste stembelief waarin is opgenomen dat bestuurders verantwoordelijk worden gehouden voor hoe zij ESG-risico's beheren en mitigeren.

Weinig actie Raad van Commissarissen bij 'afgekeurd' beloningsverslag

Net als afgelopen jaar waren er veel tegenstemmen ten aanzien van beloningsverslagen. Maar helaas wordt hier door de Raad van Commissarissen weinig actie op ondernomen. Zelfs wanneer er dusdanig veel stemmen zijn dat een verslag wordt 'afgekeurd'. De stem op het beloningsverslag is een zogenaamde 'adviserende stem'. De onderneming is niet verplicht hier gevolgen aan te verbinden. Met het oog op goede corporate governance is er uiteraard wel de verwachting dat wanneer er veel tegenstemmen zijn dit leidt tot gesprekken en mogelijk aanpassingen. Het gebrek aan actie door de Raad van Commissarissen kan er toe leiden dat tegen hun herbenoeming wordt gestemd.

Een beloningsverslag dat erg veel tegenstemmen ontving was van Philips. Het beloningsverslag ontving 79,4% tegen stemmen. Aangezien het een adviserende stem betreft, heeft het geen automatische gevolgen voor de bonussen. De bonussen zijn al uitgekeerd. Philips heeft aangegeven in gesprek te gaan met aandeelhouders over deze uitslag. De reactie van Philips tijdens de vergadering over deze uitslag was teleurstellend. Wanneer er geen actie door Philips wordt ondernomen naar aanleiding van de uitslag is het zeer waarschijnlijk dat dit gevolgen gaat hebben op de herbenoeringen volgend jaar.

Klimaatplannen blijven een uitdaging

Dit geldt zowel voor de ondernemingen als voor aandeelhouders. Klimaat was 1 van de 3 onderdelen van de focusletter die Eumedion in het najaar van 2021 naar Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen heeft uitgestuurd. De focusletter bevat onderwerpen die besproken zullen worden in de dialogen in aanloop naar de aandeelhoudersvergaderingen. Van de grootste Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen (62 ondernemingen) heeft 76% een bepaalde vorm van een klimaatplan met in ieder geval 1 CO2 reductie doelstelling hierin opgenomen. 42% van de ondernemingen hebben een net-zero target voor scope 1, 2 en 3.

Van de doelen die zijn opgesteld door ondernemingen is 32% geverifieerd door het Science Based Target Initiative (SBTi). Meerdere ondernemingen hebben een verzoek ingediend voor verificatie door de SBTi maar momenteel is er sprake van een doorlooptijd van 1,5 jaar om de cijfers te laten valideren. Het

is lastig om als aandeelhouder in te schatten hoe uitdagend de doelen zijn die ondernemingen stellen. Ook omdat ondernemingen van verschillende basisjaren uitgaan en diverse methodes gebruiken om scope 3 emissies te berekenen. Sommige ondernemingen maken daarnaast gebruik van intensiteit doelstellingen terwijl andere ondernemingen zich richten op absolute emissie reductiedoelstellingen.

De informatie over de klimaat gerelateerde activiteiten van de ondernemingen zijn verspreid over het jaarverslag, de website, toezichthouder rapportages en overige publicaties. Dit bemoeilijkt de inzichtelijkheid en vergelijkbaarheid. Een paar ondernemingen publiceren een samenhangend rapport waar al deze informatie verzameld wordt maar deze rapportages verschillen in detail en scope.

Wereldwijd zijn er veel aandeelhoudersresoluties ingediend op het gebied van klimaat. Bij Shell was wederom een aandeelhoudersvoorstel ingediend door Follow This. Opvallend hier was dat de steun voor het voorstel bij Shell is gedaald (ongeveer 20% t.o.v. 30% in 2021). Follow This is aan het onderzoeken wat de redenen hiervoor zijn. Follow This heeft meerdere voorlopige verklaringen benoemd. Dit omvat onder andere dat beleggers het verhaal van de grote gas- en olie ondernemingen aanvaarden dat de door de oorlog veroorzaakte crisis zwaarder weegt dan de klimaatcrisis. En dat beleggers terugkomen op de noodzaak van scope 3 doelstellingen. Wij zullen de definitieve uitkomst in de gaten houden.

Diversiteit verbreedt

Het 2e focuspunt uit de Eumedion focusletter betrof diversiteit. Uit de jaarverslagen en dialogen met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen blijkt dat hoewel 'geslacht' nog steeds het meest voorkomende diversiteitsonderwerp is, etniciteit als onderwerp toeneemt. Dit is vooral het geval bij ondernemingen met een grote blootstelling aan de VS. Enkele van deze ondernemingen rapporteerden in hun jaarverslag over de etniciteitsverdeling van het werknemersbestand in de VS. In de VS is het toegestaan deze data op te vragen en te publiceren. In Europa is dit niet het geval.

De recente discussies over het tegengaan van ongewenst en ontoelaatbaar gedrag hebben bij alle ondernemingen waarmee gesproken is in de dialogen de interne discussies geïntensiveerd. Er zijn als gevolg hiervan door de ondernemingen maatregelen genomen om de veiligheid en gezondheid op de werkvloer (op alle gebieden) te verzekeren. Ondernemingen willen een prettige, veilige, eerlijke, inclusieve en vertrouwelijke werkplek stimuleren waarin alle werknemers zichzelf kunnen zijn. Er is ook extra aandacht gegeven aan de verschillende meldingsprocedures en wat daar aan verbeterd kan worden. Ondernemingen worden aangemoedigd om informatie over diversiteit openbaar te maken voor zover de nationale/regionale wetgeving dit toestaat.

Weinig informatie over de effectiviteit van due diligence procedures op het gebied van mensenrechten

Het 3e focuspunt van de focusletter van Eumedion betrof transparantie over due diligence op het gebied van mensenrechten. Ondernemingen werden gevraagd om robuuste procedures in te voeren voor het identificeren, beheersen en voorkomen van negatieve gevolgen voor de mensenrechten die van belang zijn voor de desbetreffende onderneming. Tijdens de dialogen was de focus op mensenrechten in de leveranciersketen. Bijna alle ondernemingen hebben een programma gericht op mensenrechten. Hier valt leveranciersscreening ook onder en due diligence activiteiten op het gebied van loon en arbeidsvoorwaarden. Ondernemingen verklaren dat zij voldoen aan verschillende richtsnoeren, zoals onder andere die van de OESO waar mensenrechten een belangrijke rol speelt. Er zijn meer ondernemingen die in hun programma engagement met leveranciers hebben opgenomen. Dit om mensenrechten volledig te verankeren in hun activiteiten om 'no harm' te bereiken en/of 'a force for good' te zijn. Dit zijn positieve ontwikkelingen.

De jaarverslagen van de ondernemingen bevatten wel veel informatie over de procedures en maatregelen maar minder over de effectiviteit van deze procedures. Ook maken ondernemingen relatief weinig bekend over de maatregelen die zij hebben genomen om na te gaan of leveranciers de gedragscode van de onderneming naleven. En over stappen die zijn ondernomen om negatieve gevolgen voor de mensenrechten te verzachten. In het algemeen geven ondernemingen geen gedetailleerde informatie over de wijze waarop zij besluiten om activiteiten in landen of gebieden waar conflicten heersen en/of mensenrechtenkwesaties zijn vastgesteld voort te zetten of te stoppen. Het is voor aandeelhouders meestal onduidelijk in hoeverre het mensenrechtenbeleid van de onderneming in verschillende landen wordt toegepast. Hier zijn zeker nog stappen te zetten.

8. Bijlage

8.1. Bijlage 1: Uitgangspunten van de Global Compact van de Verenigde Naties

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplchtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

8.2. Bijlage 2: Bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code

Bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code

IV.4 Verantwoordelijkheid institutionele beleggers

Principe Institutionele beleggers handelen primair in het belang van hun achterliggende begunstigden of beleggers en hebben een verantwoordelijkheid jegens hun achterliggende begunstigden of beleggers en de vennootschappen waarin zij beleggen om

op zorgvuldige en transparante wijze te beoordelen of zij gebruik willen maken van hun rechten als aandeelhouder van beursvennootschappen.

Best practice bepalingen

IV.4.1 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) publiceren jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

IV.4.2 Institutionele beleggers doen jaarlijks op hun website en/of in hun jaarverslag verslag van de uitvoering van hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht in het betreffende boekjaar.

IV.4.3 Institutionele beleggers brengen ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op de algemene vergaderingen van aandeelhouders.

Verantwoordelijkheid van aandeelhouders

Principe Aandeelhouders gedragen zich ten opzichte van de vennootschap, haar organen en hun medeaandeelhouders naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Hieronder valt de bereidheid om een dialoog met de vennootschap en medeaandeelhouders aan te gaan.

Best practice bepaling

IV.4.4. Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer een of meer aandeelhouders het voornemen heeft de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). Dit geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De betreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd in de zin van best practice bepaling II.1.9.

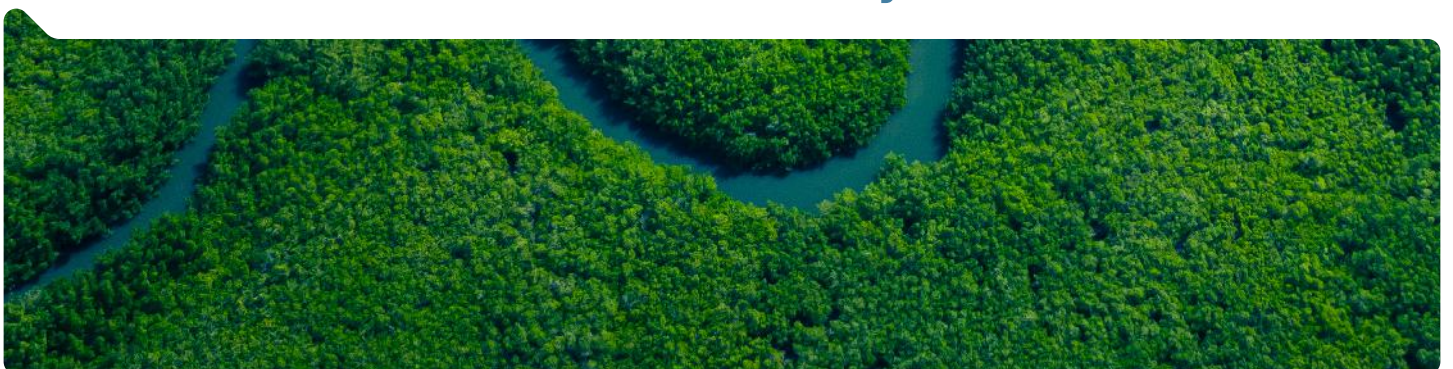
IV.4.5. Een aandeelhouder stemt naar zijn eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruikt maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid van deze stemadviseur en de door deze verstrekte stemadviezen.

IV.5.5. Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsten, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij indien nodig vragen hierover.

Voortgang Normatieve Dialogen januari - juni 2022

BPL Pensioen (vertrouwelijk)

Opgesteld voor:
BPL Pensioen

Inhoudsopgave

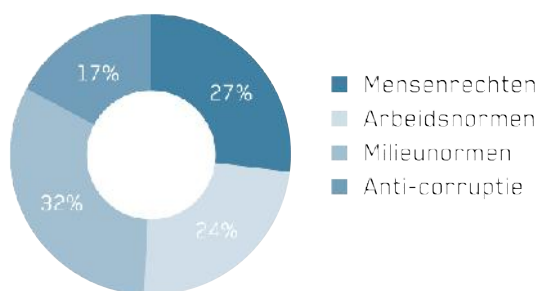
	Managementsamenvatting	04
1.	De basis voor onze normatieve dialoog	08
2.	Het engagementproces	16
3.	Voortgang mensenrechten	20
4.	Voortgang arbeidsnormen	21
5.	Voortgang milieu	23
6.	Voortgang anti-corruptie	24
7.	Lijst van ondernemingen	25
8.	Escalatieoverzicht	28

Managementsamenvatting

Statistieken

BPL Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden. Wij noemen dit normatieve engagement. Per 31 juni 2022 maken 79 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken wij over één of meerdere normschendingen. Het aantal normschendingen waarover wij spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 102 dialogen. Onderstaand is weergegeven hoe het programma naar normschending is opgebouwd.

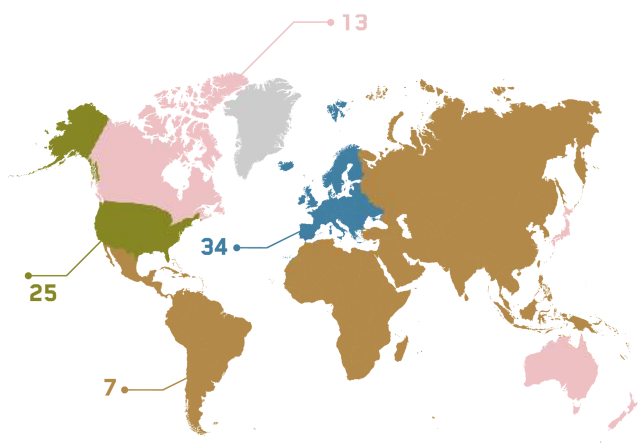
FIGUUR 1 NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn gevestigd over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten met 72 dialogen. Wij verdelen deze onder in Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). Daarnaast voeren wij de dialoog met 7 ondernemingen uit opkomende markten. Zie in figuur 2 de regionale verdeling van ondernemingen in het normatieve engagementprogramma.

In het afgelopen halfjaar is met 20 ondernemingen een nieuwe dialoog geïnitieerd of een al lopende dialoog opnieuw opgestart.

FIGUUR 2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Voortgang van de lopende dialogen

Iedere dialoog heeft vier onderneming specifieke doelstellingen. Deze doelstellingen worden samengevat in vier mijlpalen, zoals weergegeven in tabel 1. De mijlpalen worden in iedere dialoog getoetst aan de hand van vier indicatoren, namelijk: (1) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) er zijn geen maatregelen genomen.

Niet iedere mijlpaal is relevant in een dialoog. Per dialoog is bekeken welke mijlpaal wel of niet relevant is voor de onderneming. Herstel en verhaal is bijvoorbeeld niet in alle gevallen relevant omdat er niet één specifieke groep van benadeelden is of herstel & verhaal al plaats heeft gevonden via het nationale rechtssysteem.

TABEL 1 MIJLPALEN

Mijlpalen	
1	Delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

De statistieken over de voortgang van engagementprogramma gaat over het totale engagementprogramma. Alle (positief) afgesloten dialogen zijn uit de statistieken gehaald, waardoor onderstaande statistieken een beeld geeft van de lopende dialogen.

Ten aanzien van de eerste mijlpaal, het delen van relevante informatie, zien we dat in 31% van de dialogen hierop nog geen stappen zijn gezet door de onderneming. Dat kan komen door onwil van de desbetreffende onderneming of omdat de dialoog pas recent van start is gegaan. In totaal is in 48% van de dialogen wel informatie gedeeld, in 5% van de gevallen ook geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 15% van de dialogen heeft de onderneming wel een toezegging gedaan dit te doen.

TABEL 2 DELEN VAN RELEVANTE INFORMATIE

Indicatoren	Mijlpaal 1: Delen van relevante informatie
 Er zijn geen maatregelen genomen	31%
 Er is een toezegging gedaan	15%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	48%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	5%
 n.v.t.	1%

Voor de tweede mijlpaal, de implementatie van het beleid, zien we dat in 34% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet en geen zijn geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 25% van de dialogen is de toezegging gedaan hierop stappen te zetten en in 32% van de dialogen hebben de ondernemingen zowel geen stappen gezet als toezeggingen gedaan.

TABEL 3 IMPLEMENTATIE VAN BELEID

Indicatoren	Mijlpaal 2: Implementatie van beleid
 Er zijn geen maatregelen genomen	32%
 Er is een toezegging gedaan	25%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	34%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	0%
n.v.t.	9%

Het mogelijk maken van Herstel & Verhaal, zoals ook benoemd in het IMVB-convenant, is de derde mijlpaal. Hierbij zien we dat in 34% van de dialogen de onderliggende doelstellingen zijn behaald, waarvan 1% geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Voor 23% van de dialogen is

deze mijlpaal niet relevant vanwege de aard van de schending.

TABEL 4 HERSTEL EN VERHAAL

Indicatoren	Mijlpaal 3: Herstel en Verhaal
 Er zijn geen maatregelen genomen	32%
 Er is een toezegging gedaan	10%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	34%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	1%
n.v.t.	23%

Bij de vierde mijlpaal, het opheffen en/of voorkomen van de schending, zien we dat in 18% van de dialogen de ondernemingen hierop de onderliggende doelstellingen hebben behaald, waarvan 2% geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Additioneel is in 17% van de dialogen de toezegging gedaan om maatregelen te zullen nemen. In 39% van de dialogen dienen de ondernemingen hier nog stappen op te zetten.

TABEL 5 OPHEFFEN EN/OF VOORKOMEN

Indicatoren	Mijlpaal 4: Opheffen en/of voorkomen
 Er zijn geen maatregelen genomen	39%
 Er is een toezegging gedaan	17%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	18%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	25%

Afgesloten dialogen

Voorafgaand aan de rapportageperiode zijn, in het totale engagementprogramma, 51 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de (vermeende) schending. Met 7 ondernemingen is de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking van de onderneming.

Voorafgaand aan het voortijdig afsluiten van een dialoog hanteren wij een escalatiestrategie. In hoofdstuk 8 zijn de ondernemingen te vinden die op de normatieve escalatielijst staan. Bij deze bedrijven gaan wij de aandeelhoudersvergaderingen monitoren en beoordelen of er anders gestemd kan worden op de vergadering.

De profielen van alle dialogen zijn dit halfjaar niet per casus weergegeven. Indien interesse is naar informatie over een specifieke casus dan kan dit opgevraagd worden bij het MVB

team. In het rapport van H2 2022 zal er gerapporteerd worden over de voortgang van alle relevante dialogen.

UITGELICHT VESTAS: Vermeende schending van gezondheids- en veiligheidsnormen voor werknemers in Spanje

Opgeheven schending: Arbeidsnormen

In het voorjaar van 2019 publiceerde een Deense vakbond een reeks onderzoeksrapporten over de gezondheid van **Vestas** werknemers. Aan de hand van interviews en analyses van medische dossiers concludeerden de onderzoekers, dat werknemers van een dochteronderneming van Vestas longziektes en allergische reacties opliepen op het werk. De oorzaak was volgens de onderzoeken de langdurige blootstelling aan schadelijke stoffen tijdens werkzaamheden. De auteurs stelden dat 70 werknemers sinds 2015 long- en huidziektes opliepen in de fabrieken van Vestas. Na inspectie vroeg de Spaanse arbeidsinspectie aan Vestas om het veiligheidsbeleid van de onderneming te herzien.

Nieuwe, onafhankelijke audits die in 2021 zijn uitgevoerd, stelden vast dat Vestas nu voldoet aan de wettelijke voorschriften, ook voor chemicaliënbeheer. Vestas verwees in de dialoog met ISS ESG begin 2022 naar een audit van een derde partij uit 2019 waarin werd geconcludeerd dat de omgang met chemicaliën over het algemeen goed werd beheerd. In de dialoog verstrekke de onderneming ook informatie over het klachtenmechanisme. Ook is Vestas in dialoog met werknemersvertegenwoordigers. Sinds 2020 zijn er geen nieuwe beschuldigingen over gezondheidsklachten in de fabriek geweest.

We concluderen dat Vestas protocollen en beleid ten aanzien van veiligheid in de fabrieken heeft verbeterd en daarover adequaat heeft gerapporteerd. Om deze reden is het oordeel van oranje gewijzigd naar groen.

UITGELICHT SWEDBANK: Vermeende betrokkenheid bij witwassen in meerdere landen

Opgeheven schending: corruptie

De Estlandse en Zweedse openbaar aanklagers doen onderzoek naar beschuldigingen van witwassen door **Swedbank**, in de periode tussen 2011 en 2017. Internationale media maakten in maart 2019 bekend dat ook de New York State Department of Financial Services (DFS) een onderzoek had ingesteld naar witwaspraktijken door Swedbank. Tussen 2007 en 2015 zou geld door de Baltische staten zijn gesluisd. Swedbank gaf in september 2019 toe onvoldoende te hebben gedaan om witwaspraktijken met behulp van Swedbank's diensten in Estland en Zweden, te voorkomen. Sindsdien implementeerde de bank aanvullende maatregelen om witwassen te voorkomen.

In de dialoog met ISS ESG heeft de bank gerapporteerd over de genomen maatregelen ter naleving van de regelgeving. Zo heeft het 244 initiatieven geïnitieerd om witwassen tegen te gaan. In de dialoog met ISS ESG in februari 2021 heeft Swedbank bevestigd dat 90 procent van dit actieplan is voltooid. Swedbank is transparant over de maatregelen die de bank heeft implementeert. In 2022 zijn deze maatregelen goedgekeurd door de Estse financiële toezichthouder. Het oordeel is daardoor gewijzigd van oranje naar groen.

1. De basis voor onze normatieve dialoog

Wij hanteren de uitgangspunten van diverse internationale breed gedragen richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen als minimale norm waar ondernemingen zich aan moeten houden. Voorbeelden zijn de 10 principes van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, de conventies van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Er zijn vier hoofdthema's te onderscheiden waar het gedrag van ondernemingen op kan worden beoordeeld, namelijk Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Institutionele beleggers kunnen als kapitaalverschaffers van ondernemingen een belangrijke rol spelen bij het aanspreken van ondernemingen als principes binnen deze hoofdthema's geschonden worden. Dit geldt niet alleen voor schendingen die binnen de onderneming worden vastgesteld, maar ook voor schendingen in de toeleveranciersketen.

Institutionele beleggers kunnen er bij ondernemingen op aandringen dat:

- ✓ de schending wordt opgeheven;
- ✓ het ondernemingsbeleid wordt aangepast;
- ✓ soortgelijke schendingen zich niet meer voordoen;
- ✓ waar relevant herstel en verhaal mogelijk wordt gemaakt.

Het aangaan van de dialoog over de schending is dan ook een belangrijk middel voor de institutionele belegger om financiële-, reputatie-, sociale- of milieu schade te beheersen.

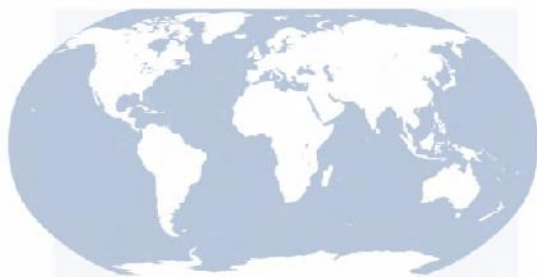
Door het screenen van bedrijven die de internationale normen schenden identificeren we ondernemingen die daadwerkelijk of potentiële negatieve impact hebben op de samenleving en milieu. Dit is een belangrijk onderdeel in het OESO due diligence traject.

Hierbij wordt naast de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu ook naar de **ernst, schaal** en **onomkeerbaarheid** van de schending:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door middel van het Normatieve engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren we in deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

In de volgende pagina's gaan wij dieper in op de vier hoofdthema's waarop wij onze normatieve dialoog voeren en de relevante internationale richtlijnen.

De OESO-richtlijnen worden onderschreven door 46 landen

9 thema's

Mensenrechten

Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen

Milieu

Bestrijding van corruptie, omkoping en afpersing

Consumentenbelangen

Wetenschap en technologie

Mededinging

Belastingen

Transparantie

De OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn aangenomen in 1971. Het beschrijft wat 46 landen van bedrijven, inclusief institutionele beleggers, verwachten op het gebied van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO).

1.1. Mensenrechtenkwesities en internationale verdragen

De 'rechten van de mens' vormen één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.1.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten.

In de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

TABEL 1.1.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van het recht op zelfbeschikking
- ✓ Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- ✓ Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- ✓ Beperking van vrijheid van meningsuiting

Beperking van het recht op zelfbeschikking

Het recht op zelfbeschikking van volken is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en is weer uitgewerkt in twee bindende VN verdragen; '*Burgerrechten en Politieke Rechten*' (BuPo) en '*Economische, Sociale en Culturele Rechten*' (EcSoCu). Deze verdragen werden in 1966 aanvaard en gingen in 1976 van kracht. Het individuele recht op zelfbeschikking kan gezien worden als een element van de persoonlijke vrijheid, en daarmee als een grondslag van de mensenrechten. Hierdoor vormen kwesties waarin ondernemingen bijdragen aan een beperking van het recht op zelfbeschikking een mensenrechtenschending.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De *'UN Guiding Principles on Business & Human Rights'*, die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principles. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een *'Verklaring over de rechten van inheemse volken'*. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de *'VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven'* wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILOconventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de *'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'*.

1.2. Arbeidsnormenkwesities en internationale verdragen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.2.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

TABEL 1.2.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de '*UN Guiding Principles on Business & Human Rights*' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- ✓ Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- ✓ Veiligheid van werknemers

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: “Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining.” De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van ‘de fundamentele principes en rechten op het werk’ en het ‘effectief afschaffen van kinderarbeid’ (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

1.3. Milieunormenkwesities en internationale verdragen

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.3.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

TABEL 1.3.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de 'Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling' en luiden: *"Business should support a precautionary approach to environmental challenges"*, *"Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility"* en *"Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies."* In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- ✓ Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie-, en voorzichtigheidsbeginsel samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het *Kyoto Protocol*, het *Verdrag van Bazel* (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het *Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro*. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

Klimaatverandering

De richtlijnen die we hanteren m.b.t. het klimaat betreffen het VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering en het Akkoord van Parijs. Schendingen hiervan betreffen:

1. het falen om de impact van klimaatverandering te mitigeren door activiteiten of producten van bedrijven, en ook bedrijven die boetes en rechtszaken tegen zich hebben lopen voor bv het schenden van greenhouse gas standaarden.
2. tegenstand tegen mitigatie van klimaatverandering, bijvoorbeeld door lobby of rechtszaken.

Daarnaast nemen wij additionele maatregelen om klimaatverandering te beperken.

1.4. Anticorruptiekwesties en internationale verdragen

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.4.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

TABEL 1.4.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging	
			XI. Belastingen	

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: *"Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery."*

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Omkopingspraktijken
- ✓ Afpersingspraktijken

2. Het engagementproces

Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op ondernemingen die betrokken zijn bij schendingen van internationale normen. Dit gebeurt door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een dreigende schending start ISS een dialoog met de onderneming om zo verdere escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending starten we een dialoog met deze ondernemingen met als doel de schending zo snel mogelijk op te heffen en nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen.

ISS ESG screent potentiële betrokkenheid van ondernemingen bij het niet naleven van internationale normen en standaarden. Het volgt meer dan 23.000 uitgevende instellingen in de grote wereldwijde indices (large, mid en small cap).

Het filteren en beoordelen van vermeende schendingen wordt gedaan met behulp van digitaal onderzoek, waarbij wereldwijd in 12 talen meer dan 4.400 mediabronnen en nog eens 200 deskundige bronnen van belanghebbenden worden gesorteerd, verwerkt en geanalyseerd. Onder mediabronnen vallen zowel commerciële kranten, nieuwsbrieven, blogs en andere bronnen op internet. Onder bronnen van belanghebbenden valt informatie van overheidsinstanties en gezaghebbende internationale instellingen, Non Governmental Organisations (NGOs)'s en vakbonden. Omdat de bronnen van belanghebbenden vaak veel relevante informatie bevatten, beoordelen de analisten van ISS ESG deze zonder tussenkomst van een filter.

De onderzoeksmethodologie die ISS ESG gebruikt bij het onderzoeken van potentiële schendingen is kwalitatief. De methodologie doorloopt vijf stappen, in wisselende volgorde:

1. Bepalen of de vermeende schending betrekking heeft op het niet naleven van internationale normen en standaarden;
2. Bepalen van de relatie van de onderneming met de vermeende schending;
3. Beoordeling van de ernst, geloofwaardigheid en omvang van de vermeende schending. Hierbij wordt ook meegewogen of de vermeende schending incidenteel of structureel van aard is;
4. Beoordeling van herstelmaatregelen;
5. Bepalen of de beschuldigingen zijn geverifieerd door een gezaghebbende bron.

De scores ROOD, ORANJE en GROEN

Op basis van de onderzoeksmethode onderscheiden analisten de gevonden schendingen naar beoordelingscategorieën, waar scores bij horen. Op basis van deze scores krijgt de schending de status ROOD, ORANJE of GROEN. De score 10 leidt tot de status ROOD, scores 6 tot en met 9 leiden tot de status ORANJE en scores 1 tot 5 leiden tot de status GROEN. Voor een gedetailleerde omschrijving van de verschillende scores en bijbehorende beoordelingscategorieën verwijzen wij naar tabel 2.1.

TABEL 2.1 GEDETAILEERDE OMSCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE SCORES EN BIJBEHORENDE BEOORDELINGSCATEGORIEËN

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Rood	10	Geverifieerde schending van internationale normen	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending niet geadresseerd.
Oranje	9	Dreigende schending van internationale normen	De onderneming is een contractuele verbintenis aangegaan waarvan de realisatie zal leiden tot een schending van internationale normen.
Oranje	8	Vermeende schending van internationale normen	Er zijn geloofwaardige, maar niet geverifieerde beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen.
Oranje	7	Geverifieerde schending van internationale normen gevolgd door adequate maatregelen van de onderneming.	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending echter adequaat geadresseerd en is bezig de maatregelen te adresseren.
Oranje	6	Gefragmenteerde informatievoorziening	De beschuldigingen en risico's zijn geloofwaardig, maar de betrokkenheid van de onderneming bij de vermeende schending is onduidelijk.
Groen	5	In onderzoek	Er zijn beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen. Er is echter onvoldoende informatie beschikbaar om de ernst van de situatie of de betrokkenheid van de onderneming te kunnen beoordelen.
Groen	4	De schending wordt geadresseerd	De schending is nog niet hersteld, maar niet heel ernstig. De onderneming is responsief en neemt adequate maatregelen of heeft toegezegd dat te zullen doen.
Groen	3	Onvoldoende betrokkenheid	De onderneming is onvoldoende betrokken bevonden bij de vermeende of geverifieerde schendingen.
Groen	2	Historische betrokkenheid	De betrokkenheid van de onderneming is niet langer relevant doordat maatregelen doeltreffend genomen zijn of de schending lang geleden plaats vond.
Groen	1	Geen beschuldiging	

Bij een **RODE** of **ORANJE** beoordelingen wordt engagement opgestart met de onderneming. De dialoog heeft dan drie mogelijke doelen:

1. Het opheffen van de schending.
2. Het voorkomen van toekomstige schendingen.
3. Het beheersen van reputatie- en financiële schade voor onderneming en belegger.

De houding en aanpak van de onderneming beoordelen

Analisten beoordelen of de onderzochte onderneming verantwoordelijkheid neemt voor betrokkenheid, de maatregelen die het neemt om herhaling te voorkomen en stappen om eventuele negatieve effecten te herstellen of te compenseren. Een onderzoek volgt naar (aangekondigde) maatregelen en de doeltreffendheid ervan. Om de mate van doeltreffendheid te kunnen vaststellen maakt men gebruik van informatie van belanghebbenden, waaronder deskundigen en vertegenwoordigers van overheidsinstellingen, rechtspraak intergouvernementele organisaties, niet-gouvernementele organisaties en vakbonden.

De aanpak van de onderneming wordt op basis van deze analyse geplaatst in 1 van de 4 categorieën die in de onderstaande tabel worden toegelicht.

TABEL 2.2 MIJLPAAL CATEGORIEËN

Waarden	Definities
1. Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	De door de onderneming genomen maatregelen zijn door externe belanghebbenden beoordeeld en de doeltreffendheid van de maatregelen wordt bevestigd. De onderneming kan dit aantonen door middel van documentatie en onafhankelijk onderzoek.
2. Maatregelen geïmiteerd	De onderneming is begonnen met de implementatie van maatregelen die het resultaat zijn van een duidelijke, tijdsgebonden strategie als reactie op de betreffende schending. De onderneming kan dit aantonen door middel van gedetailleerde informatie of ondersteunende documentatie.
3. Er is een toezegging uitgesproken. Bedrijf heeft verbetering beloofd, maar er zijn nog geen maatregelen genomen	De onderneming heeft publiekelijk, of in dialoog met ISS ESG, toegezegd met adequate maatregelen en middelen te zullen komen om de betreffende schending te adresseren.
4. Er zijn (nog) geen maatregelen genomen	De onderneming heeft geen toezegging gedaan om met adequate maatregelen en middelen te komen om de betreffende schending te adresseren.

Engagement

Het versturen van een initiatiebrief markeert de start van de dialoog. Afhankelijk van de urgentie en aard van de schending zal de dialoog zich daarna per conference call, bezoek op kantoor, e-mail of brief verder ontwikkelen. De doorlooptijd van deze normatieve dialogen kan erg verschillen, afhankelijk van de complexiteit van de schending en de bereidheid van een bedrijf om mee te werken. Tijdens de dialoog krijgt de onderneming de schending voorgelegd en de gelegenheid om zijn standpunt uiteen te zetten. Deze dialoog wordt voortgezet zolang ISS ESG de onderneming in onderzoek houdt. Voorafgaand aan de publicatie van de onderzoeksresultaten krijgt de onderneming de mogelijkheid om het conceptrapport te beoordelen en feedback te geven.

Om toch doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden bij alle dialogen mijlpalen gebruikt voor het meten van en het rapporteren over de voortgang (zie tabel 2.1 voor een gedetailleerd overzicht). Deze mijlpalen geven de voortgang aan per thema en per casus en deze spelen tevens een belangrijke rol in de volgende hoofdstukken van dit rapport.

Als bij een beoordeling/schending ook externe partijen geen ontwikkelingen plaatsvinden, geen nieuwe informatie beschikbaar komt en er tevens geen berichten zijn van mogelijke schade dan wordt de volgende uitfasering gevolgd.

▪ 3 jaar ROOD > 2 jaar ORANJE > GROEN

▪ 2 jaar ORANJE > GROEN

NORMATIEVE DIALOOG

Hoe voeren wij de dialoog?

EINDDOELEN

OPHEFFING SCHENDING

VOORKOMEN
TOEKOMSTIGE SCHENDING

BEHEERSEN REPUTATIE-
SCHADE & FINANCIËLE
SCHADE BELEGGER

HERSTEL EN VERHAAL

3. Voortgang mensenrechten

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming		Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal			
					1.	2.	3.	4.
NIKE, Inc.	5	15-7-2018	Verenigde Staten	Nederland			n.v.t.	
Rio Tinto plc	7	15-1-2022	Verenigd Koninkrijk	Australië				
Whirlpool Corporation	5	15-7-2018	Verenigde Staten	Verenigde Staten			n.v.t.	

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

4. Voortgang arbeidsnormen

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming		Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal			
					1.	2.	3.	4.
Carrefour SA	6	15-4-2022	Frankrijk	China				
FAST RETAILING CO., LTD.	6	15-4-2022	Japan	China				
Glencore plc	5	15-7-2020	Verenigd Koninkrijk	Democratische Republiek Congo				
HUGO BOSS AG	6	15-4-2022	Duitsland	China				
Lyft, Inc.	8	15-1-2022	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Meta Platforms, Inc.	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Meta Platforms, Inc.	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Ierland				
Mitsubishi Electric Corp.	4	15-1-2022	Japan	Thailand				
PVH Corp.	6	15-4-2022	Verenigde Staten	China				
Sumitomo Corporation	8	15-1-2022	Japan	Honduras				
Target Corporation	6	15-4-2022	Verenigde Staten	China				
Universal Electronics Inc.	6	15-1-2022	United States	China				
Vestas Wind Systems A/S	5	4-12-2019	Denemarken	Spanje				
Wal-Mart Stores, Inc.	6	15-4-2022	Verenigde Staten	China				

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

5. Voortgang milieu

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming		Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal			
					1.	2.	3.	4.
BASF SE	4	15-10-2021	Duitsland	N.A.				n.v.t.
Bayer AG	7	15-4-2022	Duitsland	Meerdere landen				
Eni S.p.A.	10	15-3-2019	Italië	Nigerië				n.v.t.
Petroleos Mexicanos SA	8	15-10-2021	Mexico	Mexico				
Petroperu SA	8	15-4-2022	Peru	Peru				
PT Pertamina (Persero)	8	15-4-2022	Indonesië	Indonesië				
Stellantis NV	7	15-4-2022	Nederland	Verenigde Staten				
Sumitomo Chemical Co., Ltd.	10	15-4-2022	Japan	Meerdere landen				
TotalEnergies SE	10	15-7-2020	Frankrijk	Nigerië				

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

6. Voortgang anti-corruptie

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming		Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal			
					1.	2.	3.	4.
Ackermans & van Haaren NV	5	15-10-2021	België	Rusland		n.v.t.		n.v.t.
Danske Bank A/S	5	15-10-2018	Denemarken	Estland				
Deutsche Bank AG	5	15-7-2021	Duitsland	Rusland			n.v.t.	n.v.t.
Glencore plc	2	15-7-2020	Verenigd Koninkrijk	Brazilië				n.v.t.
ING Groep NV	8	15-1-2022	Nederland	Spanje			n.v.t.	n.v.t.
LM Ericsson Telefon AB	7	16-10-2021	Zweden	China			n.v.t.	n.v.t.
Nordea Bank AB	5	15-7-2018	Zweden	Denemarken			n.v.t.	n.v.t.
SAP SE	5	15-10-2021	Duitsland	Zuid-Afrika		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Swedbank AB	5	15-10-2021	Zweden	N.A.				n.v.t.
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	7	17-10-2021	Zweden	Saoedi-Arabië		n.v.t.		n.v.t.

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

7. Lijst van ondernemingen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	15-7-2021	Arbeidsnormen
2	Ackermans & van Haaren NV	15-10-2021	Corruptie
3	Actividades de Construcción y Servicios SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Actividades de Construcción y Servicios SA	15-1-2021	Milieu
4	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Mensenrechten
5	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
6	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
7	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
8	Apple Inc.	15-10-2017	Mensenrechten
9	Bayer AG	15-4-2022	Milieu
10	boohoo group Plc	15-10-2020	Arbeidsnormen
11	Bunge Limited	15-10-2019	Milieu
12	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
13	Carrefour SA	15-4-2022	Arbeidsnormen
14	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
15	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
16	CoreCivic, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
17	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
18	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
19	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
20	Deutsche Bank AG /New York Branch/	15-7-2021	Corruptie
21	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
22	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
23	Eskom Holdings SOC Ltd.	15-4-2018	Milieu
24	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
25	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
26	FAST RETAILING CO., LTD.	15-4-2022	Arbeidsnormen
27	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
28	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
29	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
30	HUGO BOSS AG	15-4-2022	Arbeidsnormen
31	Iberdrola SA	15-4-2021	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
32	ING Groep NV	15-1-2022	Corruptie
33	Jardine Matheson Holdings Limited	15-4-2021	Mensenrechten
34	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
35	Kobe Steel, Ltd.	15-1-2020	Milieu
36	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	16-10-2021	Corruptie
37	Loomis AB	15-7-2019	Arbeidsnormen
38	Lyft, Inc.	15-1-2022	Arbeidsnormen
39	Marubeni Corporation	15-4-2018	Mensenrechten
40	MAXIMUS, Inc.	15-4-2020	Arbeidsnormen
41	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
42	Meta Platforms, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
	Meta Platforms, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Meta Platforms, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
43	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
44	Mitsubishi Electric Corp.	15-1-2022	Arbeidsnormen
45	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
46	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
47	Petroleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
48	Petróleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
49	Petroperu SA	15-4-2022	Milieu
50	PG&E Corporation	15-10-2019	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
51	PT Pertamina (Persero)	15-4-2022	Milieu
52	PVH Corp.	15-4-2022	Arbeidsnormen
53	Renault SA	15-7-2019	Milieu
54	Rheinmetall AG	15-4-2020	Mensenrechten
55	Rio Tinto plc	15-10-2020	Milieu
	Rio Tinto plc	15-1-2022	Mensenrechten
56	SAP SE	15-10-2021	Corruptie
57	Securitas AB	15-10-2021	Mensenrechten
58	Stellantis NV	15-4-2022	Milieu
59	Sumitomo Chemical Co., Ltd.	15-4-2022	Milieu
60	Sumitomo Corporation	15-1-2022	Arbeidsnormen
61	Swedbank AB	15-10-2021	Corruptie
62	Target Corporation	15-4-2022	Arbeidsnormen
63	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	17-10-2021	Corruptie
64	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.	15-1-2020	Mensenrechten
65	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
66	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
67	TotalEnergies SE	15-7-2020	Milieu
68	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
69	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Mensenrechten
70	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten
71	UBS Group AG	15-10-2021	Mensenrechten
72	BASF	15-7-2021	Milieu
73	Universal Electronics Inc.	15-1-2022	Arbeidsnormen
74	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
75	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
	Vestas Wind Systems A/S	15-7-2021	Mensenrechten
76	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
77	Wal-Mart Stores, Inc.	15-4-2022	Arbeidsnormen
78	Whirlpool Corporation	15-7-2018	Mensenrechten
79	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

8. Escalatieoverzicht

TABEL 8.1

Onderneming	Reden van escalatie	Vervolg
Amazon	Status rood. Watchlist	Op de aandeelhoudersvergadering is voor alle resoluties gestemd. Er is een poging gedaan om te co-filen voor een arbeidsnormen gerelateerde resolutie. Er was echter een identieke resolutie ingediend. Deze resolutie is ter stemming gekomen omdat deze eerder was ingediend bij de organisatie. ISS ESG heeft een nieuwe dialoog gestart in Q2 2022.
Bharat Heavy Electricals Limited	Status rood. Watchlist	Geen aandeelhoudersvergadering in H1 2022
BHP	Status rood. Watchlist	Geen geschikte items op de agenda om tegen te stemmen vanwege de schending.
Repsol SA	Status rood. Watchlist	Er is voor discharge gestemd van het bestuur en tegen het klimaat transitie plan.
Royal Dutch Shell Plc	Status rood. Watchlist	In de ESG Nederland dialoog is gesproken over de Nigeria schending.
Samarco Mineracao SA	Status rood. Watchlist	Geen geschikte items op de agenda om tegen te stemmen vanwege de schending.
SK Innovation Co., Ltd.	Status rood. Watchlist	Status is veranderd in rapportageperiode. Er is gestemd conform het stembeleid.
Ashtrom Group Ltd.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
CNAC (HK) Synbridge Co., Ltd.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Elsewedy Electric Co.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Korea Electric Power Corp.	Status rood. Watchlist	ISS ESG start in Q3 een nieuwe dialoog met de onderneming.
Korea Western Power Co., Ltd.	Status rood. Watchlist	ISS ESG start in Q3 een nieuwe dialoog met de onderneming.
Red Rock Resorts, Inc.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Station Casinos LLC	Status rood. Watchlist	De status is in de rapportageperiode veranderd naar groen.
Tesla, Inc.	Status rood. Watchlist	Vergadering vind plaats in tweede halfjaar van 2022
Jardine Matheson Holdings Limited	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Geen geschikte items op de agenda om tegen te stemmen vanwege de schending.
China Railway Construction Corp. Ltd.	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	ISS ESG start een nieuwe dialoog met de onderneming.
Eskom Holdings SOC Ltd.	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
DMCI Holdings Inc	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering

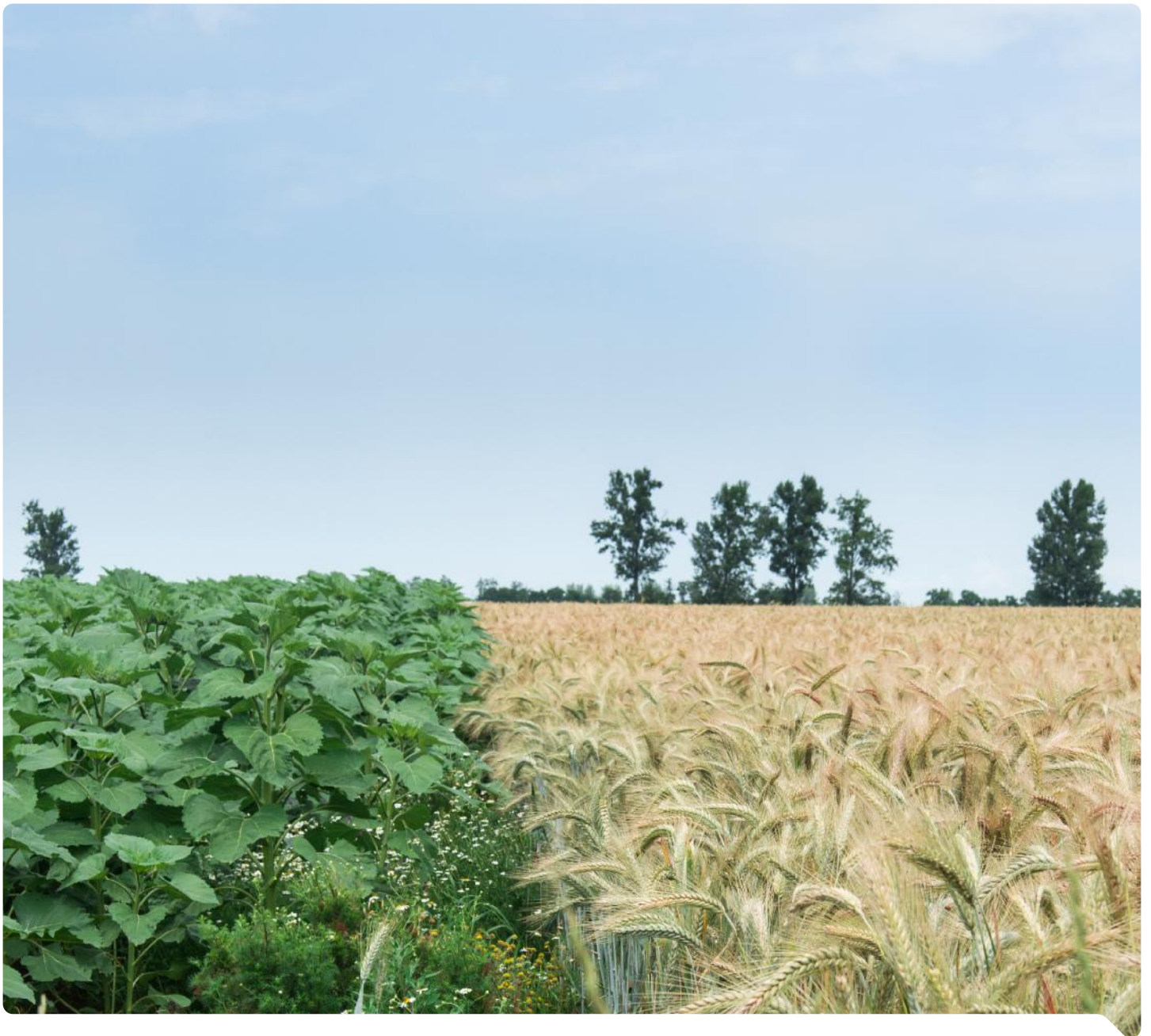
Motherhood Sumi Systems Ltd.	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Marubeni Corporation	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Geen geschikte items op de agenda om tegen te stemmen vanwege de schending.

Colofon

Deze Voortgangsrapportage Normatieve dialogen is een uitgave van Achmea Investment Management.

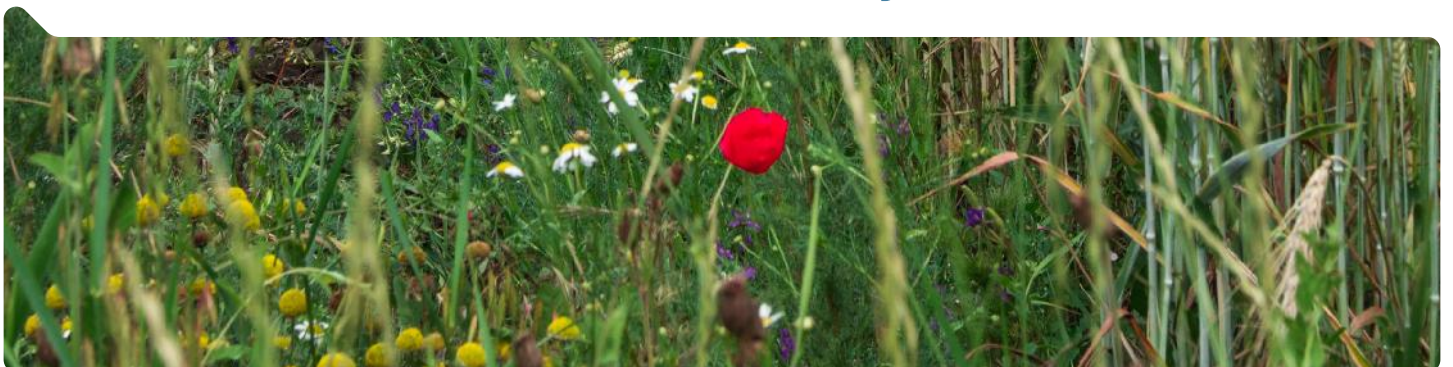
Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontlenen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.

Voortgang Thematische Dialogen januari - juni 2022

BPL Pensioen (vertrouwelijk)

Opgesteld voor:
BPL Pensioen

Inhoudsopgave

	Managementsamenvatting	04
1.	Thematische dialoog	07
2.	Toelichting voortgang thema's	10
3.	Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie	12
4.	Klimaattransitie	18
5.	Klimaatadaptatie en Water	24
6.	Access to Nutrition	31
7.	Plastics	36
8.	Biodiversiteit	44
9.	ESG dialoog Nederland	50
10.	Collectieve Initiatieven	55
11.	Lijst van ondernemingen	56
12.	Afkortingenlijst	58

Managementsamenvatting

Het afgelopen halfjaar was het hoogseizoen voor de aandeelhoudersvergaderingen. We zien dit jaar wereldwijd een sterke toename van het aantal ESG gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen, zeker in de Verenigde Staten. De meeste aandeelhoudersvoorstellen werden ingediend bij banken, olie- en gasondernemingen en retail ondernemingen. Naast de toename in het aantal aandeelhoudersvoorstellen steeg ook de steun voor de voorstellen zelf. Juist de koppeling tussen engagement, het indienen van resoluties en het stemmen op reguliere agendapunten zien we als een belangrijke factor voor effectieve engagement. Dit is ook een reden waarom we voorafgaand aan de aandeelhoudersvergaderingen producenten van vaccins hebben opgeroepen een koppeling te maken tussen hun strategie, hun beloningsbeleid en een gelijke en eerlijke verdeling van vaccins wereldwijd.

Wij hebben bij vijf ondernemingen een resolutie mede-ingediend, namelijk bij UPS, Gilead, Johnson & Johnson, TotalEnergies en Amazon. Bij de resolutie van Gilead kregen we veel steun van andere aandeelhouders; 49,9% van de stemmen steunde namelijk de resolutie. Verrassend bij de resolutie van TotalEnergies was dat de onderneming besloot deze niet op de agenda te zetten, zeker ook vanwege de zowel financiële als maatschappelijke materialiteit van dit thema voor de onderneming. Met de andere indieners overwogen we juridische stappen tegen de onderneming. Een ander opvallend punt was de lagere steun die de klimaatresolutie van “Follow This” kreeg bij Shell, ondanks de vele aandacht die klimaatverandering krijgt binnen de wereld van institutionele beleggers.

Overzicht engagementprogramma

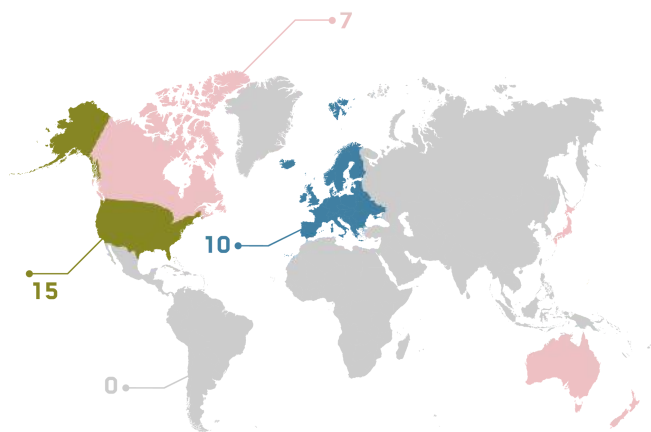
Het thematische engagementprogramma van BPL Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu en governance standaarden in sectoren, ketens of bij individuele ondernemingen die zich in het beleggingsuniversum bevinden. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB strategie van BPL Pensioen. We doen gedegen onderzoek om de bedrijven te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is en om de dialoog goed voor te bereiden.

In het eerste halfjaar van 2022 bestaat het thematische engagementprogramma uit 6 engagementthema's die zich in verschillende fases bevinden. Binnen deze 6 thema's zijn 32 ondernemingen opgenomen. In tabel 1 is weergegeven hoe het programma naar thema is opgebouwd.

TABEL 1 AANTAL DIALOGEN NAAR THEMA

Thema	%
Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie	19%
Klimaattransitie	19%
Klimaatadaptatie & Water	12%
Access to Nutrition	16%
Plastics	19%
Biodiversiteit	16%

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig. Figuur 1 toont de regionale verdeling van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 1 REGIOVERDELING

In het afgelopen halfjaar is 130 keer inhoudelijk contact geweest met 32 ondernemingen. Daarnaast is veel tijd gestoken in het doen van onderzoek en bedrijfs- en sectoranalyses voor de thema's CO₂ reductie, Klimaatadaptie & Water, Arbeidsomstandigheden en Goede en Beschikbare medicijnen.

Hieronder vindt u een geaggregeerd overzicht over alle lopende thematische engagements. In de thematische hoofdstukken wordt voor elk thema afzonderlijk gedetailleerder ingegaan op de doelstellingen, de gesprekken en de uitkomsten per thema.

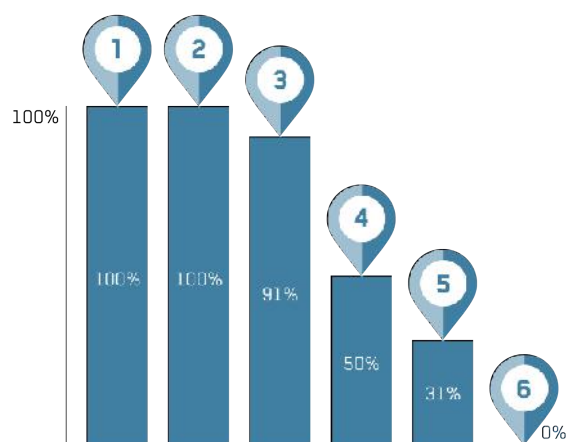
Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader geïntroduceerd in hoofdstuk 2.

Ten aanzien van de bedrijven die zijn geselecteerd voor het thematische engagementprogramma is:

- voor 100% de eerste mijlpaal bereikt, namelijk het voorbereidend onderzoek afgerond.
- voor 100% de tweede mijlpaal bereikt, namelijk een initiërende brief of e-mail uitgestuurd om het contact tot stand te brengen.

- ten aanzien van de derde mijlpaal door 91% van de ondernemingen positief op onze vraag gereageerd. De dialoog is gaande.
- voor 50% de vierde mijlpaal bereikt, namelijk de toezegging van de onderneming.
- voor 31% de vijfde mijlpaal bereikt, wat betekent dat er een aanpassing is geweest in het beleid & proces.

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen nog niet mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en implementatie daarvan verwachten wij doorgaans pas in de tweede helft van het engagement traject.

FIGUUR 2 MIJLPAALVERDELING

1. Analyse van het bedrijf
2. Initieren dialoog
3. Voeren van dialoog
4. Toezegging onderneming
5. Aanpassen beleid & proces
6. Afronden dialoog

TABEL 2 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie		Q1 2019	Staal en chemie
Klimaattransitie		Q1 2019	Auto's, olie & gas
Klimaatadaptatie & Water		Q1 2022	Metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie
Access to Nutrition		Q2 2018	Agro & Food
Plastics		Q3 2019	Chemie
Biodiversiteit		Q1 2021	Supermarkten en Voedingsproducten

Co-filing

In het eerste halfjaar van 2022 hebben we op basis van onze escalatiestrategie bij meerdere ondernemingen een aandeelhoudersresolutie mede ingediend. In onderstaande tabel geven we een korte update hiervan. We hebben tevens op meerdere vergaderingen vragen gesteld. Een update is hierover te lezen in de rest van het rapport.

TABEL 3 UPDATE CO-FILING

Onderneming	Update co-filing
Gilead	Bij Gilead hebben we met andere investeerders een resolutie ingediend met als doel de transparantie over haar lobbyactiviteiten te vergroten. Tijdens de aandeelhoudersvergadering bleek dat de resolutie 49,9% van de stemmen had gekregen en zelfs een meerderheid zou hebben behaald als Gilead niet de blanco-stemmen bij de tegenstemmen had opgeteld. Zie het hoofdstuk Goede en Beschikbare Medicijnen voor meer informatie.
Johnson & Johnson	Bij Johnson & Johnson hebben we wederom een resolutie ingediend waarin de onderneming wordt opgeroepen om transparant te zijn over hoe overheidsfinanciering bij de ontwikkeling van haar Covid-19 vaccin invloed heeft gehad op de uiteindelijke prijs. De resolutie haalde 33,4% van de stemmen, in 2021 was dit 31,77%. Zie het hoofdstuk Goede en Beschikbare Medicijnen voor meer informatie.
UPS	Bij UPS hebben we wederom een resolutie ingediend waarin de onderneming wordt gevraagd om verslag uit te brengen over lobbyactiviteiten en -uitgaven. Van de aandeelhouders stemde 29,2% voor de resolutie. Dit percentage is een stijging ten opzichte van vorig jaar (25,3%).
TotalEnergies	Bij TotalEnergies werd een resolutie ingediend waarin wij de onderneming vroegen om een duidelijk transitiepad. Investeerders verlangen helderheid over de wijze waarop olie- en gasbedrijven met hun CO2 uitstoot binnen de grenzen van maximaal 1,5 graden Celsius verwachten te blijven. Bovendien vroegen wij TotalEnergies om zich uit te spreken over werkelijke absolute reducties in tegenstelling tot het terugbrengen van de CO2-intensiteit. De resolutie werd niet in stemming gebracht omdat het voorstel in de optiek van de onderneming niet aan de voorwaarden voldeed. Wij zien geen duidelijke gronden voor de afwijzing en beraden ons op een vervolg.
Amazon	Er is een arbeidsnormen gerelateerde resolutie ingediend bij Amazon. Er was echter een identieke resolutie ingediend. Deze resolutie is ter stemming gekomen omdat deze eerder was ingediend bij de organisatie.

1. Thematische dialoog

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.

Wat maakt engagement effectief?

Uit onderzoek blijkt dat meerdere factoren bepalend zijn voor het effectief uitvoeren van engagement. De resultaten uit deze onderzoeken zijn geïntegreerd in de engagementstrategie:

Een gedegen voorbereiding is cruciaal voor een effectieve dialoog

Een gedegen vooronderzoek en voorbereiding per onderneming is het vertrekpunt van ons proces. Daarnaast wordt er voor een beperkt aantal thema's gekozen, deze focus verhoogt de effectiviteit van de inzet.

Een goede relatie met het bedrijf maakt de dialoog effectiever

Relatiebeheer vraagt geduld. Daarom nemen we de tijd en duurt een dialoog ongeveer drie jaar, vanaf het eerste onderzoek, tot de laatste gesprekken en evaluatie van het resultaat. Daarnaast houden we bij de selectie van de ondernemingen ook rekening met de openheid van een onderneming en eventuele cultuurverschillen.

Maak de verbinding met financiële materialiteit en actuele thema's binnen de onderneming

Bij de voorbereiding van de dialoog onderzoeken we niet alleen hoe onderneming presteert op het thema van de dialoog maar onderzoeken we ook hoe de onderneming er financieel voorstaat en hoe 'materieel' het onderwerp van de dialoog is voor de onderneming. Met die 'materialiteit' onderstrepen we het belang van het betreffende thema voor ons als belegger en laten we de onderneming zien dat verbeteringen ook kunnen bijdragen aan het succes van de onderneming.

Doelstellingen sluiten zoveel mogelijk aan

De hoofddoelstelling van thematische dialogen is om binnen het MVB-beleid concrete invulling te geven aan de strategie van onze klanten en het speerpuntenbeleid. Dit is weergegeven in tabel 1.1. Deze speerpunten zijn een logisch startpunt voor de samenstelling en ordening van het totale thematische engagementprogramma. Ook sluiten we waar mogelijk ook aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN).

TABEL 1.1 SPEERPUNTENBELEID¹

Thema	Symbool
Klimaatverandering	
Mensenrechten	
Gezondheid	
Arbeidsnormen	
Natuur & Milieu	

¹ Bron: Achmea Investment Management

Sustainable Development Goals (hierna: SDGs)

Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de SDGs. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDGs wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDGs is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

TABEL 1.2 LOPENDE ENGAGEMENT THEMA'S

Thema		
Energie efficiëntie		
Klimaattransitie		
Klimaatadaptatie en Water		
Access to Nutrition		
Plastics		

TABEL 1.3 LOPENDE ENGAGEMENT THEMA'S VERVOLG

Thema		
Biodiversiteit		
		

Engagementproces

Ons thematisch engagementproces kent zes fases, zoals weergegeven in figuur 1.1.

FIGUUR 1.1 PROCES THEMATISCH ENGAGEMENT

Definiëren

Binnen de speerpunthema's identificeert het MVB team van Achmea IM in samenspraak met klanten en beleggers de engagementthema's. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's zijn ESG-analyses van onze beleggers en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke thema's en wetenschappelijke onderzoeken.

Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de 5 speerpunten kunnen thema's op de short-list komen. Op basis van klantwensen en de inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles maken wij een selectie van subthema's en ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

Uitvoering

Het MVB team van Achmea IM start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de

dialogoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op halfjaarbasis in dit verslag. Daarnaast lichten wij indien gewenst mondeling de voortgang van de dialogen toe.

Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma elk halfjaar. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

Reikwijdte van engagementbeleid

Beleggers kunnen bedrijven financieren als aandeelhouder en als obligatiehouder. Wij vinden het dan ook relevant om de mogelijkheid te hebben ondernemingen vanuit beide perspectieven aan te kunnen spreken. Dat betekent dat we zowel beoordelen welke aandelenholdings als bedrijfsobligatieholdings onze klanten hebben in de onderneming. Mede op basis van deze analyse komen ondernemingen in aanmerking voor opname in het engagementprogramma.

Capaciteit en team

Ons team bestaat uit tien vaste medewerkers die allen bijdragen leveren aan de verschillende fasen van het engagementproces. Binnen ons team zijn vijf specialisten dagelijks met thematische dialogen bezig, allen op hun eigen specialisme (Environment, Social en Governance). Ten slotte werken wij daar waar relevant en opportuun in meerdere samenwerkingsverbanden samen met andere institutionele beleggers of andere (inter)nationale samenwerkingsverbanden. Op deze manier kunnen wij een gedegen invulling geven aan het thematisch engagementprogramma voor onze klanten.

2. Toelichting voortgang thema's

Om doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden alle thematische engagement mijlpalen gebruikt voor het meten en het rapporteren van de voortgang. Tabel 2.1 toont een gedetailleerd overzicht. Deze mijlpalen geven aan welke voortgang er per thema en per onderneming is geboekt.

TABEL 2.1 STAPPEN DIALOOG¹

	Mijlpaal	Uitleg	Indicator
1	Analyse van het bedrijf	Bij het opstarten van een nieuwe thematische dialoog wordt bepaald welke ondernemingen in het programma worden opgenomen. Per onderneming wordt een nulmeting uitgevoerd op basis van publieke informatie en ESG-analyses in relatie tot het thema. De nulmeting geeft aan in welke fase de onderneming zich bevindt ten aanzien van het thema.	Uitgevoerd / in uitvoering
2	Initiëren dialoog	Wij initiëren de dialoog veelal door een inleidende brief of e-mail te sturen, wanneer nodig gevolgd door een follow-up telefoongesprek. Dit vormt de start van een meerjarig dialoogtraject.	Geïnitieerd
3	Voeren van dialoog	Wanneer de onderneming bevestigt dat zij in gesprek willen wordt er een bijeenkomst of een telefonische vergadering opgezet. Tijdens het eerste gesprek worden o.a. de bevindingen van het vooronderzoek voorgelegd en de stappen die de onderneming op dit thema zet besproken.	Dialoog loopt / onderneming niet open
4	Toezegging onderneming	De wijze waarop de onderneming aangeeft zich in te willen spannen om zaken verder te onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren documenteren wij als toezeggingen. Deze kunnen kwalitatief hoogwaardig zijn (positief), of nog niet volledig voldoen aan de door ons gestelde ambities (neutraal), of kunnen uitblijven (geen toezegging).	Positieve toezegging / neutrale toezegging
5	Aanpassen beleid & proces	De mate waarin de gedane toezeggingen daadwerkelijk worden vertaald in stappen door de onderneming. Bijvoorbeeld door het beleid te vernieuwen, zaken te onderzoeken of processen aan te passen.	Volledig aangepast / deels aangepast
6	Afronden dialoog	Wanneer de onderneming aantoonbaar de gewenste stappen heeft gezet ten aanzien van de doelstellingen kan de dialoog worden afgesloten. Indien dit niet het geval is binnen de gestelde termijn voor het engagementtraject wordt de dialoog niet succesvol afgerond.	Succesvol afgerond / deels succesvol afgerond

¹ Bron: Achmea Investment Management

3. Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12 procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO₂-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

3.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het Internationaal Energie Agentschap (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn per definitie kostenbesparend. Een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezekerheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

TABEL 3.1.1 TOTALE INDUSTRIËLE CO₂- UITSTOOT OPGEDEELD NAAR SUBSECTOREN

Sector	%
Ijzer en staal	24%
Cement	18%
Chemicaliën	12%
Plastic	6%
Papier	4%
Aluminium	3%
Rest van de industrie	33%

Er wordt kritisch gekeken naar sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en de staalindustrie. Er is onderzocht in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook is het belang van energie efficiëntie onderzocht voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van thema

Er zijn verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen. Denk hierbij aan een mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Ondernemingen wordt opgeroepen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of 'Science Based Targets Initiative (SBTi)'.
- Binnen de operatie is er focus op energie efficiëntie en worden er relevante energie efficiëntiemaatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.

- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende SDGs:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

- **SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Voortgang thema

Drie jaar na aanvang van ons engagement sluiten wij onze dialogen af met een afrondend onderzoek naar de geselecteerde ondernemingen en hun aanpak van verbeterde energie-efficiëntie.

Fortescue

Als mijnbouwer is Fortescue afhankelijk van de inzet van zware graafmachines, bulldozers en vrachtwagens. De producent van ijzererts verbruikt op die manier vele miljoenen liters diesel per jaar, die zwaar drukken op de CO₂-voetafdruk van de onderneming. Onze gesprekken met Fortescue verliepen positief. Wij hebben hun nadrukkelijk gevraagd om te onderzoeken op welke wijze het brandstofverbruik omlaag kon en waar mogelijk hernieuwbare energiebronnen te gebruiken. In 2021 maakte Fortescue bekend te streven naar net zero in 2030. Een belangrijke stap in onze optiek, maar toch ook nog geen eindstation. De ambitie beslaat nog een te beperkt deel van de operatie. Een belangrijk deel bleef buiten scope: de uitstoot die gepaard gaat met het produceren van ijzer, tevens het leeuwendeel van de totale CO₂-voetafdruk van het mijnbouwbedrijf. Vergeleken met de andere spelers in de staalsector is de CO₂-intensiteit van Fortescue de laagste. Op basis van de recente voortgang op belangrijke aspecten van het klimaatbeleid beschouwen wij de dialoog dan ook als succesvol.

Nucor

Het staalbedrijf Nucor heeft een belangrijk voordeel boven veel andere staalbedrijven, het maakt gebruik van elektriciteit om staal te produceren en niet van traditionele hoogovens. Daarmee is het klimaatrisico voor de onderneming weliswaar lager dan voor sectorgenoten, maar wij vroegen Nucor bij aanvang van onze dialoog nog wel belangrijke verbeteringen door te voeren. Zo bestond er nog geen specifiek klimaatbeleid, waren er geen concrete klimaatdoelstellingen en werd er niet structureel gekeken naar het veranderende klimaat als een mogelijke bron van risico voor Nucor. De CO₂-intensiteit (uitstoot per euro omzet) van Nucor ligt al een stuk lager dan het industriegemiddelde en inmiddels heeft de onderneming

voortgang geboekt. Zo wordt gewerkt aan jaarlijkse duurzaamheidsrapportages en waren wij verheugd dat Nucor in 2021 meldde een begin te maken met klimaatrisicoanalyse. Daarnaast werden er concrete doelen verbonden aan het structureel reduceren van de CO₂-uitstoot en werd begonnen met investeringen in hernieuwbare energie. De dialoog met Nucor verliep op een positieve manier, in goede sfeer en gegeven de inmiddels aangekondigde verbeteringen mogen wij van een succesvol engagement spreken.

Covestro

Covestro, onder meer producent van grondstoffen voor isolatieschuim, draagt mede via haar producten bij aan een verbeterde energie-efficiëntie van woningen. Tijdens onze dialoog met het Duitse chemiebedrijf werden door de onderneming enkele belangrijke strategische beslissingen genomen. In 2020 maakte men bekend ernaar te streven volledig circulair te worden. Een ingrijpende verandering, want alle producten en materialen moeten volgens dit principe aan het einde van de levenscyclus in enige vorm hergebruikt kunnen worden. Daarnaast nam de onderneming zich voor om nog sterker in te zetten op gebruik van hernieuwbare energie, waarbij het zich ook inzet om leveranciers te bewegen deze stap te nemen. De onderneming heeft een gestructureerde aanpak om de energie-efficiëntie te volgen en erover te rapporteren. Daar staat tegenover dat wij nog geen heldere doelstellingen hebben gezien waartegen de voortgang specifiek op dit onderwerp kan worden getoetst.

PPG

Verfproducent PPG heeft zich verbonden aan het verlagen van de broeikasgasintensiteit met 25% in vergelijking tot 2017. Hoewel we dit positief vinden en onze dialoog met het bedrijf goed verliep, blijft PPG in onze ogen achter op het gebied van het stellen van specifieke energie-efficiëntiedoelstellingen en zien we van onze dialoog op dit onderwerp helaas niet meteen een duidelijk resultaat. Wel kondigde de onderneming andere verbeteringen aan. In 2022 verbond de onderneming zich aan het stellen van Science Based Targets, een onderwerp dat wij tijdens onze engagement op de agenda hebben gezet en met de onderneming hebben besproken. Tegelijkertijd gaat het enkel nog om een aankondiging en blijft de exacte reductiedoelstelling van PPG vooralsnog onbekend. We zullen met dit resultaat ook de PPG aandeelhoudersvergaderingen nauwgezet blijven volgen en waar mogelijk onze steun verlenen aan voorstellen die leiden tot verbeteringen in de energie-efficiëntie van PPG.

Umicore

Umicore is gespecialiseerd in materiaaltechnologie en recycling. Het ontwikkelt producten en diensten die de overgang naar schonere mobiliteit en een circulaire economie mogelijk maken. Onze gesprekken met Umicore verliepen positief en onze suggesties werden ter harte genomen. Bij aanvang van onze dialoog bestond er bij de onderneming geen CO₂-reductiedoelstelling. Ook was

onbekend in welke mate de uitstoot van de onderneming past binnen de bekende paden van 2 graden of 1,5 graden klimaatopwarming. Tijdens onze dialoog bleek dat Umicore op operationeel niveau wel al veel ondernam om de uitstoot te beperken. Zo bestonden er meerdere initiatieven op het gebied van efficiënt energieverbruik in gebouwen, productieprocessen en gedragsverandering bij medewerkers. In 2021 maakte Umicore bekend zich te verbinden aan een Science Based Target en de emissiedoelen, zoals vereist, door derden te laten verifiëren. Hiermee zet de onderneming de weg in naar klimaatneutraliteit in 2035 voor de scope 1 en 2 uitstoot en werden tevens duidelijke tussendoelen gesteld. Wij beschouwen dit als belangrijke voortgang en de dialoog als succesvol.

Sika

Hoewel duurzaamheid de basis vormt van alle beslissingen bij chemiebedrijf Sika, beschouwen wij de onderneming een beetje als een eeuwige belofte. Onze dialoog verliep constructief en men stond open voor onze ideeën, maar ondanks onze herhaalde oproep heeft de onderneming nog onvoldoende concrete doelen gesteld om de uitstoot van broeikasgassen structureel terug te dringen. Wel doet Sika al sinds 2019 met behulp van een externe adviseur onderzoek naar de scope 3 uitstoot en zegt het te streven naar het formuleren van Science Based Targets. Ook wil het de status Net Zero in 2050 bereiken en is een Net Zero routekaart aangekondigd. Echter deze plannen van Sika zijn nog onvoldoende concreet. Wij vroegen de onderneming om meer vaart te maken met het formuleren van doelen, maar zagen daarvan nog te weinig bewijs. Volgens recente informatie wordt in het komend najaar een verdere concretisering van de klimaatambities bij Sika verwacht.

Conclusie

Van chemie- en staalondernemingen is bekend dat zij een energie-intensieve activiteiten verrichten. In de chemie wordt veel gebruik gemaakt van energie-intensieve processtappen en bovendien neemt aardgas nog altijd een zeer prominente plaats in als grondstof voor chemische producten. De productie van staal is een uiterst energie-intensief proces, wat in veel gevallen uitsluitend door gebruik van fossiele brandstoffen (steenkool) kan worden doorlopen. Tegelijkertijd zagen wij bemoedigende stappen die worden gezet om het energiegebruik tot een minimum te beperken en wordt ook steeds meer gebruik gemaakt van hernieuwbare energie. Chemiebedrijven die zich tot doel hebben gesteld om volledig circulair te worden gaan een stap verder, naast CO₂-neutraliteit streven zij naar een situatie waarin ook elke vorm van afval een nieuwe nuttige bestemming kan krijgen. Steeds meer ondernemingen zetten de stap naar Science Based Targets, waarmee zij zichzelf dwingen om de emissies binnen de perken van 2 graden of zelfs 1,5 graden te houden.

Tijdens de dialogen met ondernemingen over industriële energie-efficiëntie kwamen alle onderwerpen die te maken hebben met klimaatverandering, energiegebruik en broeikasgasemissies uitgebreid aan de orde. Ondernemingen bewegen om een specifieke onderneming brede doelstelling te formuleren op energie-efficiëntie is niet gemakkelijk. Mogelijk speelt hierin mee dat energie-efficiëntie door ondernemingen vaak lokaal (per fabriek, werkplaats) beoordeeld en gerapporteerd wordt. Met geen van de ondernemingen liep de dialoog uit op een teleurstelling, maar wel zien we grote verschillen op het gebied van concrete klimaatdoelen en ambities.

3.2. Voortgang thema

Per eind juni 2022 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Covestro AG	Duitsland						
2	Fortescue Metals Group Ltd	Australië						
3	Nucor Corporation	Verenigde Staten						
4	PPG Industries, Inc.	Verenigde Staten						
5	Sika AG	Zwitserland						
6	Umicore	België						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

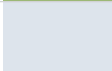
3.3. Evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kost toelichten:

TABEL 3.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 3.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	67% na 3,1 jaar	ja

Kwalitatieve duiding

- Er was sprake van goede, inhoudelijke gesprekken die in goede orde verliepen.
- In de productie van chemie en staal bestaat nog altijd een grote afhankelijkheid van (fossiele) brandstoffen.
- Verbeteringen in energie-efficiëntie worden steeds vaker structureel aangepakt. In veel gevallen gaat het wel om maatregelen die lokaal worden geïmplementeerd.
- Energie-efficiëntie maatregelen maken steeds vaker onderdeel uit van een groter plan, bijvoorbeeld met als doel om de CO₂-emissies van de onderneming binnen 2 of 1,5 graden opwarming te houden. Het toepassen van Science Based targets geven de aandeelhouder meer houvast dan doelen die tot stand kwamen zonder externe verificatie.

4. Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC)¹, wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO₂-emissies tegen 2030 met 45% zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO₂-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren. Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

4.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Tijdens de dialoog klimaattransitie wordt gesproken met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving? Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Met behulp van een scenario-analyse model is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in de ondernemingen waarvan gesteld kan worden dat zij in de komende 5 jaar het verst verwijderd zijn van een breed geaccepteerd 2 °C scenario. De analyse bestrijkt 70-90% van de broeikasgasemissies die samenhangen met een standaardportefeuille en omvat de door de DNB beschreven transitiegevoelige sectoren zoals de fossiele energie sector. Op basis van observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in de portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van thema

In het engagementtraject zijn verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De ondernemingen geven toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en stelt beleggers/financiers in staat om potentiële risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van deze kwesties beter te beoordelen;
- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

¹ IPCC, 2007: Climate Change 2007: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, Pachauri, R.K and Reisinger, A. (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 104 pp.

TABEL 4.1.1 GESELECTEERDE BEDRIJVEN ^{1 2,3}

Bedrijf	Sector	Regio	TPI Score ¹ (0-4)	CDP Score ² (A-F)	MSCI Score	Low Carbon Transition score ³ (1-10)
Subaru Corp.	Auto	Japan	Level 3	B	B	4,92
Renault	Auto	Frankrijk	Level 3	A-	A	5,09
BMW	Auto	Duitsland	Level 4	A-	A	5,37
Marathon Oil Corp.	Olie en gas	Verenigde Staten	Level 2	F	BBB	2,51
Exxon Mobil Corp.	Olie en gas	Verenigde Staten	Level 3	F	BBB	2,58
OMV AG	Olie en gas	Oostenrijk	Level 4	A-	AAA	2,38

- ¹ Transition Pathway Initiative (TPI) score. Beoordeling op basis van levels om te beoordelen hoe bedrijven omgaan met de klimaatverandering en de risico's die dit met zich meebrengt voor hun bedrijf. Levels: 0 = unaware, 1 = awareness, 2 = Building capacity, 3 = Integrating into operational decision making en 4= strategic assessment.
- ² CDP Score. De score van het bedrijf bestaat uit twee factoren: 1) de mate van detail en de volledigheid van haar antwoorden, en 2) haar bewustzijn van de klimaatproblematiek, haar managementmethoden en de vooruitgang in de strijd tegen de klimaatverandering.
- ³ MSCI Low Carbon Transition score. Een bedrijfsscore die de mate van afstemming van een bedrijf op de Low Carbon Transition meet. Bedrijven met een hogere Low Carbon Transition-score liggen meer in lijn met de klimaattransitie dan bedrijven met een lagere score (Score: 0-10).

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

- **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Voortgang thema

Na drie jaar sluiten wij onze dialogen met de geselecteerde ondernemingen af en maken wij de balans op over de voortgang tegenover de engagementdoelstellingen.

Subaru

De gesprekken met de Japanse autofabrikant Subaru over de klimaattransitie leverden een enigszins gemengd beeld op. Hoewel de onderneming in haar samenwerking met Toyota stappen zet om duurzamere modellen te ontwikkelen en naar de markt te brengen, blijft er nog voldoende ruimte over om de lat hoger te leggen. Mede door het relatief grote aandeel van sportieve auto's en SUV's binnen het modelaanbod van Subaru is de CO₂-uitstoot in verhouding tot sectorgenoten groot. Weliswaar wil de onderneming in 2050 90% van de broeikasgasuitstoot tot nul reduceren (ten opzichte van 2010), heel concrete plannen om dit te bereiken zien wij vooralsnog niet. Bovendien lijkt Subaru zich nog onvoldoende bezig te houden met transitierisico's, zoals aangescherpte wet- en regelgeving, die naar verwachting ook op thuismarkt Japan steeds meer invloed zal hebben. De onderneming zegde toe om het gehele modelaanbod te verduurzamen, maar zal dit nog een stuk concreter moeten maken. Onze dialoog met Subaru heeft helaas niet tot genoeg verbeteringen geleid.

Renault

Van Renault mag worden gezegd dat er scherpe keuzes zijn gemaakt in de klimaatkoers. Tijdens onze gesprekken met Renault stelde de onderneming zich open voor onze suggesties. In de markt voor elektrische auto's loopt de onderneming voor op de meeste andere fabrikanten. De groei in de verkoop van elektrische modellen heeft Renault voldoende vertrouwen gegeven voor een ambitieus investeringsplan. Binnen vijf jaar wordt door de onderneming 12 miljard euro besteed aan de (door)ontwikkeling van elektrische modellen en elektrificering van bestaande modellen. De strategie lijkt vooralsnog te werken, want de gemiddelde uitstoot van nieuw verkochte Renaults ligt onder de steeds strengere wettelijke norm in Europa. In onze optiek heeft de onderneming zich in belangrijke zin aangepast aan de eisen van de tijd.

BMW

BMW stelde zich tijdens de engagementgesprekken open voor vragen en suggesties. De onderneming, die ooit vooral bekend stond om zijn sportieve (benzine)auto's en krachtige brandstofmotoren, maakte een belangrijke ommekeer naar meer duurzame prestaties en, op termijn, nul uitstoot. Volgens de methodiek van Transition Pathway Initiative verloopt de huidige koers van BMW in lijn met het 2 graden scenario. Weliswaar nog niet volgens het gevraagde 1,5 graden scenario, maar tezamen met de sterke reductie van de CO₂ uitstoot van verkochte modellen bereikte de autoproducent in onze ogen wel een belangrijke verbetering sinds aanvang van het engagement.

Marathon Oil

De leiding van Marathon Oil is ervan overtuigd dat de beschikbaarheid van olie en gas voor de wereldeconomie ook in de toekomst van groot belang blijft. Onze pogingen tot engagement hebben daar bij de onderneming helaas geen verandering in kunnen brengen. Juist van ondernemingen in fossiele brandstoffen verwachten

beleggers een duidelijke visie op klimaat en de ambitie om uitstoot terug te dringen, maar die visie ontbreekt bij Marathon Oil. De lage transitiescore van Marathon Oil blijft dan ook op level 2 steken bij Transition Pathway Initiative. Bovendien zien wij weinig bewijs dat Marathon Oil pogingen onderneemt om de absolute uitstoot van broeikasgassen te beperken. De onderneming houdt vast aan reductie van de CO₂-intensiteit (uitstoot per geproduceerd vat olie). De dialoog met Marathon Oil is niet goed op gang gekomen, er werd door hen hoogstens schriftelijk uitleg gegeven en verwezen naar de rapportages.

Exxon Mobil

Een defensieve houding troffen wij aan bij Exxon Mobil. De onderneming maakte in 2021 mee hoe activistische aandeelhouders via een stemming meerdere posities in het bestuur van de Exxon wisten te bemachtigen. De verwachting is dat hun inbreng onder meer een sterkere klimaatplan zal afdwingen. Onze vraag aan de onderneming was om CO₂ reductiedoelen te stellen voor scope 1, 2 en 3 op zowel de korte, middellange als de lange termijn. Bij de onderneming werd ook dit jaar een klimaatresolutie ingediend onder leiding van Follow This over deze onderwerpen. Exxon doet wel inspanningen om de voetafdruk van haar activiteiten te beperken en heeft geïnvesteerd in koolstofafvang en -opslag, energie-efficiëntie en biobrandstoffen om haar grote carbon voetafdruk te verminderen. Echter, de voortdurende investeringen door Exxon in nieuwe of bestaande olie- en gasvelden roepen vragen op over de strategische prioriteiten. We zijn ervan overtuigd dat de onderneming onder de huidige koers niet in lijn met 2 graden scenario's of zelfs 1,5 graden scenario's zal komen. Ook onze pogingen om met Exxon in gesprek te komen werden niet voldoende beantwoord.

OMV

OMV is een opvallende onderneming tussen de olie- en gasbedrijven en een positieve uitzondering. Tijdens de dialoog met de vertegenwoordiging van OMV werd een duidelijke breuk met het verleden zichtbaar. In tegenstelling tot de meeste andere olie- en gasbedrijven maakt de onderneming een duidelijke keuze door afstand te nemen van fossiele brandstoffen en zich volledig te richten op chemie en circulariteit. Een heldere doelstelling om in 2030 30% minder olie te produceren en 19% minder gas zijn concrete onderdelen hiervan. Het klimaatbeleid van de onderneming heeft al geleid tot een lagere CO₂-intensiteit ten opzichte van andere olie- en gasbedrijven. Hoewel er nog veel vragen resteren, onder meer over de wijze waarop circulariteit kan worden bereikt in de chemie, waar men nog zo sterk afhankelijk is van aardgas als grondstof, slaagt de leiding van OMV om een ambitieuze en duidelijke richting te kiezen zonder daarbij onrealistisch of ongeloofwaardig te worden. Wij beschouwen de dialoog met OMV als geslaagd.

Conclusie

Met de laatste gesprekken en ons afrondend onderzoek in de rapportageperiode sluiten wij de dialogen binnen dit thema af. Geen van de ondernemingen waarmee wij spraken betwisten de relevantie van het veranderende klimaat voor het eigen bedrijf, maar wel bestaan er duidelijke verschillende opvattingen over beleid en aanpak en over de mate waarin klimaat van invloed gaat zijn in de (nabije) toekomst. Olie- en gasbedrijven neigen de transitie(snelheid) af te laten hangen van externe factoren, waaronder de vraag naar fossiele brandstoffen en de beperkte beschikbaarheid van schaalbare alternatieven zoals hernieuwbare energieprojecten. De olie- en gas bedrijven die wij spraken zijn volledig ingericht en voor het grootste deel afhankelijk van de inkomsten uit fossiel. Zij hebben nog een lange weg te gaan als zij zich werkelijk willen verbinden aan 1,5 graden scenario's of Net Zero in 2050. De automobielproducenten bepalen voor een deel de toekomst van fossiele brandstoffen, maar toch stellen zij zich nog te vaak afhankelijk op van wetgevende instellingen, de beschikbaarheid van materialen en (accu)techniek en de veronderstelde voorkeur die consumenten zouden hebben voor de bekende verbrandingsmotor.

Wij hebben tijdens onze dialoog met al deze partijen aangedrongen op een eigen klimaatvisie en op meer leiderschap, vooral van de grotere marktpartijen, om ook samen met wetgevende instellingen de toekomst van mobiliteit te helpen verduurzamen en zodoende de toekomst als onderneming veilig te stellen.

4.2. Voortgang thema

Per eind juni 2022 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Subaru Corp	Japan						
2	BMW	Duitsland						
3	Exxon Mobil Corp.	Verenigde Staten						
4	Marathon Oil Corporation	Verenigde Staten						
5	OMV AG	Oostenrijk						
6	Renault SA	Frankrijk						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

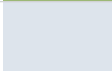
4.3. Evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kost toelichten:

TABEL 4.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	67% na 3,1 jaar	ja

Kwalitatieve duiding

- Van alle ondernemingen vroegen wij om een actieve rol te spelen in de energietransitie.
- Dialogen met ondernemingen als OMV, BMW en Renault kwamen zonder veel moeite op gang en de daaropvolgende gesprekken leverden vaak voor beide partijen interessante inzichten op.
- De indruk bestaat dat ondernemingen die nog een stuk minder ver zijn in het denken over de (gevolgen van de) energietransitie of enkel actief zijn in landen waar klimaatwetgeving minder streng is, ook minder open staan voor onze dialoog.
- Sommige ondernemingen in de olie- en gasector vinden het nog moeilijk om in gesprek te gaan over de CO₂-arme economie, getuige onze moeizame dialoog met Exxon en Marathon Oil.
- Steeds meer ondernemingen omarmen de TCFD rapportage over klimaatrisico's en kansen.

5. Klimaatadaptatie en Water

Water is de basis voor leven op aarde en een belangrijke grondstof voor vele productieprocessen. Mede door een stijging van de temperatuur en een verandering in neerslagpatronen als gevolgen van het veranderende klimaat, is de beschikbaarheid van water niet meer vanzelfsprekend. Wereldwijd worden jaarlijks 55 miljoen mensen getroffen door droogte². Naast waterschaarste, zorgt ook een overvloed aan water voor problemen in de vorm van overstromingen en is vervuiling van water een belangrijke oorzaak voor sterftegevallen en ziekten in lage- en midden-inkomenslanden³. Omdat watergebruik en problematiek rondom water, in contrast met klimaat, per regio verschilt, kunnen ondernemingen die actief zijn in regio's waar waterschaarste speelt een belangrijke bijdrage leveren aan de aanpak van deze problematiek. In dit engagement thema richten wij ons daarom op ondernemingen in de metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie die zeer afhankelijk zijn van grote hoeveelheden water en actief zijn in regio's waar waterschaarste heerst.

5.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Klimaatadaptatie en water zijn onlosmakelijk verbonden. Overstromingen, droogte en bosbranden zijn een uiting van het veranderende klimaat. Deze water gerelateerde natuurrampen waren over de afgelopen 50 jaar de leidende oorzaak voor slachtoffers en economische schade⁴. Ondanks het bewijs dat water in combinatie met klimaat een onderwerp van belang is, is het vaak onderbelicht bij ondernemingen. Veel ondernemingen rapporteren watergebruik alleen op geaggregeerd niveau en alleen voor eigen productielocaties. Daarnaast geven veel ondernemingen geen inzicht in de lange termijn kwetsbaarheden in de specifieke regio's en toeleveringsketens waar ze actief zijn. Naast de gebreken in rapportages bij ondernemingen, hebben ESG-dataproviders geen gestandaardiseerde aanpak, wat het vergelijken van cijfers op dit gebied lastig maakt voor beleggers.

Deze benadering tot water is het gevolg van de complexiteit ervan. Water is een veelzijdig probleem waarbij een aantal zaken relevant zijn:

- Zowel een teveel als een tekort aan water is problematisch.
- In contrast met de invloed van broeikasgassen op de wereldwijde klimaatverandering, is de impact van watergebruik overwegend lokaal en bepaald door omstandigheden in de regio en het stroomgebied. Zo zijn met name regio's waar al waterschaarste heerst en waar klimaatverandering een grote impact heeft relevant.

- Bij de waterproblematiek is niet alleen klimaatverandering relevant, maar ook de toenemende vraag naar water door economische groei, de groei van de bevolking en de invloed van watervervuiling op de beschikbaarheid van voldoende schoon water.
- De impact van waterschaarste kan verschillen per belanghebbende.
- Water is een voorwaarde voor het bestaan van ecosystemen en een goede biodiversiteit.
- Een hoeveelheid water is meerdere keren te gebruiken als gebruikers slim en efficiënt met water omgaan. Techniek en samenwerking zijn daarom belangrijke sleutels tot de oplossing van deze problematiek.

Bij de voorbereiding en uitwerking van dit thema werken wij samen met WWF en onderzoeksinstituut Deltares. Deze samenwerking is tot stand gekomen door het gezamenlijk opstellen van een rapport over de (onvoldoende) beschikbaarheid van ESG-data op het thema water. Onder andere op basis van dit rapport maken wij de keuze om te focussen op specifieke regio's waar water stress hoog is. Daarnaast verkennen wij de mogelijkheden tot samenwerking met andere vermogensbeheerders.

Doel van thema

Het doel is om ondernemingen een gedegen waterbeleid te laten ontwikkelen en uit te laten voeren. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Ook dient een onderneming haar water gerelateerde risico's en kansen goed in kaart te brengen en te monitoren. Transparantie omtrent de door de onderneming gehanteerde maatstaven en doelstellingen stelt ons in staat om de onderneming beter te beoordelen op gebied van; (1)

² https://wwf.panda.org/wwf_news/?352050/Worsening-drought-risk-impacts-55-million-people-every-year-says-WWF-report

³ https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2018-the-geography-of-future-water-challenges-2920_2.pdf

⁴ <https://public.wmo.int/en/media/press-release/water-related-hazards-dominate-disasters-past-50-years>

de potentiële risico's, (2) de algemene blootstelling aan water gerelateerde kwesties, (3) de impact hiervan op de

financiële resultaten, en (4) hoe de onderneming deze kansen en risico's aanpakt in de praktijk.

TABEL 5.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATADAPTIE EN WATER

Doelstellingen	Indicatoren
Beleidsvorming en governance	- De onderneming formuleert een lange termijn waterbeleid; - De onderneming heeft doelstellingen per productielocatie en toeleveringsketen met betrekking tot watergebruik, afvalwater en het herstellen van stroomgebieden; - Water is een aantoonbaar besproken onderwerp in de bestuurscommissies; - De doelstellingen zijn vertaald naar het beloningsbeleid.
Monitoring	- De onderneming monitort de vooruitgang op haar doelstellingen; - De onderneming analyseert strategische/financiële risico's en kansen als gevolg van waterschaarste; - De onderneming is op de hoogte van de effecten die haar watergebruik heeft op lokale stroomgebieden en binnen haar toeleveringsketens; - De onderneming heeft zicht op de impact van klimaatverandering op de beschikbaarheid van water voor haar activiteiten en relevante stakeholders.
Implementatie	- De onderneming optimaliseert processen om waterverbruik te verminderen en de waterkwaliteit te verbeteren. Bijvoorbeeld door de inzet van de best beschikbare technologieën; - De onderneming past scenario analyse toe bij huidige locaties en de selectie van nieuwe productielocaties; - De onderneming investeert in technische innovatie.
Transparantie	- De onderneming is transparant over haar waterrisico's en haar impact in de stroomgebieden en ecosystemen; - De onderneming is transparant over het inzetten van haar invloed met betrekking tot regelgeving op het gebied van water; - De onderneming is transparant over samenwerking met en het aangaan van de dialoog met relevante stakeholders.
Samenwerking in de sector	De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketen en andere belanghebbenden die mede gebruik maken van dezelfde waterbronnen als de onderneming.

Dit thema sluit aan bij de volgende SDGs:

• **SDG Doel 3. Goede gezondheid en welzijn**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.9 dat zich richt op het verminderen van sterfgevallen en ziekten als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling van lucht, water en bodem.

• **SDG Doel 6. Schoon water en sanitair**

De focus ligt hierbij met name op de onderliggende doelen 6.3, 6.4, 6.5 en 6.6 die zich richten op het verbeteren van de waterkwaliteit, het verhogen van de efficiëntie in watergebruik, samenwerking en het herstellen van ecosystemen.

• **SDG Doel 12. Verantwoorde consumptie en productie**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 12.4 dat zich richt op milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en afval en de uitstoot in lucht, water en bodem te beperken.

• **SDG Doel 15. Leven op het land**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 15.1 dat zich richt op het behoud, herstel en duurzaam gebruik van zoetwaterecosystemen.

Geselecteerde regio's

De impact van watergebruik is afhankelijk van de regio en het stroomgebied. In onze engagement richten we ons daarom op specifieke regio's om te bepalen of de strategieën van ondernemingen op watergebied ook daadwerkelijk effectief zijn. Relevante regio's voor deze engagement zijn bijvoorbeeld:

- Mexico
- Zuid-Afrika
- De Balkan
- Australië
- Taiwan

Deze regio's zijn geselecteerd op basis van:

- De aanwezigheid van clusters van actieve mijnen of productielocaties⁵;
- Representativiteit voor wereldwijde problematiek, zoals vervuiling, urbanisatie, droogte;
- Een (verwachte) toenemende vraag voor zoetwater in deze stroomgebieden;
- De impact van klimaatverandering op deze regio's;
- Zorgen over het gevoerde waterbeleid en handhaving vanuit de overheid in deze stroomgebieden.

Geselecteerde sectoren en ondernemingen

Wij hebben twee sectoren geselecteerd voor dit engagementtraject. Dit zijn de maakindustrie en de basis materialensector. Volgens het CDP Global Water Report 2020 hebben deze twee sectoren de hoogste potentiële financiële impact wanneer geen actie wordt ondernomen op gebied

van waterschaarste⁶. Daarnaast is in deze sectoren de financiële impact 4 tot 66 keer zo hoog als de geraamde kosten van adaptie en mitigatie op gebied van water. Vanuit een economisch standpunt is in deze sectoren dus veel winst te behalen met maatregelen zoals het verbeteren van hergebruik van water, het plaatsen van een productiefaciliteit buiten een gebied met hoog overstromingsrisico en het beschermen van stroomgebieden.

Om dit engagementtraject nog meer focus te geven, kiezen wij voor de volgende (GICS) industriegroepen:

- Metalen en Mijnbouw
- Halfgeleiders

Wij hebben deze industriegroepen gekozen door de hoge afhankelijkheid van grote hoeveelheden water voor de productiecycclus. Waterschaarste vergroot het risico op operationele verstoringen en brengt hoge kosten met zich mee om de nodige watervoorziening veilig te stellen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geselecteerde ondernemingen.

TABEL 5.1.2 GESELECTEERDE ONDERNEMINGEN

Onderneming	Sector	o.a. actief in	MSCI Score	MSCI Water Stress Score ¹
Rio Tinto	Metalen en Mijnbouw	Servië; Zuid-Afrika; Australië	A	4.0
Newcrest Mining	Metalen en Mijnbouw	Australië; Canada	AA	4.8
Kirkland Lake Gold	Metalen en Mijnbouw	Australië; Canada	BBB	3.8
Qorvo	Halfgeleiders	Taiwan; Verenigde Staten	BBB	6.3

¹ De MSCI Water Stress Score geeft weer in hoeverre waterschaarste een risico vormt voor de onderneming en hoe de onderneming water gerelateerde risico's en kansen oppakt. De score is op een schaal van 0 tot 10, waarbij een lage score aantoont dat de onderneming geen robuuste strategie heeft om haar watergebruik te beheren en verminderen.

⁵ https://programme.worldwaterweek.org/Content/ProposalResources/PDF/2020/pdf-2020-9082-1-analysis_of_water_risk_in_mining_sector_wwf_water_risk_filter_research_series_.pdf

⁶ https://cdn.cdp.net/cdp-production/cms/reports/documents/000/005/577/original/CDP_Water_analysis_report_2020.pdf?1617987510

Bridging the gap

ESG-data over waterrisico's staat nog in de kinderschoenen. Zo wordt er in bestaande ESG-data vaak alleen gekeken naar data zoals de totale wateronttrekking en het beschikbare hernieuwbare oppervlaktewater. Hierbij blijven veel waterrisico's en kansen echter onder de oppervlakte. Daarom hebben we in samenwerking met Deltares en WWF een rapport gemaakt waarin wordt beschreven wat nodig is om ESG data over water te verbeteren, bij zowel ondernemingen als investeerders. De belangrijkste bevindingen zijn:

Watergegevens moeten volgens de auteurs om verschillende redenen verbeterd worden.

1. **Waterrisico's kennen veel componenten:** zoals waterschaarste, kwaliteit, toegang tot water, en water governance. Veel van deze componenten zijn nu nog niet of onvoldoende meegenomen in de rapportages van ondernemingen.
2. **Waterrisico's zijn niet lineair:** Te veel nutriënten is risicovol vanuit het oogpunt van waterkwaliteit, maar te weinig nutriënten ook. Er is vaak een "sweet-spot" voor een geschikte waterkwaliteit en waterkwantiteit.
3. **Waterrisico's zijn gebieds- en seizoensspecifiek:** traditionele statistieken die worden gebruikt bij ESG-integratie houden geen rekening met de dynamiek in tijd en ruimte. Nationaal gerapporteerde waterschaarste kan bijvoorbeeld leiden tot gemiddelden van zeer natte (bijvoorbeeld Patagonië in Chili) en zeer droge gebieden (bijvoorbeeld de Atacama-woestijn in Chili), evenals natte en droge seizoenen. Daarom is het van cruciaal belang om de lokale context te begrijpen als het om het natuurlijk watersysteem gaat, de toegang van verschillende gebruikers tot het water en de socio-economische context.
4. **Watergebruikers beïnvloeden elkaar:** Water kent zogenaamde cascaderisico's. Zo kan bovenstrooms van een rivier iets gebeuren wat benedenstrooms grote effecten heeft. Ook kunnen risico's cascaderen door de toeleveringsketen. Een productiestop vanwege waterschaarste in één deel van een productieketen kan daarmee tot problemen en schade leiden bij een brede groep aan bedrijven, ook als ze zelf niet in waterschaarste gebieden actief zijn.

U vindt het rapport en de verdere achtergronden hier: https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/water__esg__wwf_discussion_paper__march_2022.pdf

Voortgang thema

Het afgelopen halfjaar hebben we gesproken met Rio Tinto.

Met **Rio Tinto** hadden we een positief gesprek. De onderneming erkent de waterproblematiek en de impact van klimaatverandering als een materieel thema. De onderneming werkt al op verschillende manieren aan dit thema bij de mijnen die het exploiteert en heeft een raamwerk om waterrisico's in kaart te brengen. Toch blijven er nog verschillende stappen over om het onderwerp een stevigere plek te geven binnen Rio Tinto. Zo kan de onderneming meer stappen zetten om de natuurlijke omstandigheden en andere watergebruikers in de stroomgebieden waar het actief is een plek te geven in haar strategie, doelstellingen en rapportage. Ook kan Water als thema een betere plek krijgen in het beloningsbeleid van de onderneming.

Vervolg

In de tweede helft van 2022 zullen we ons richten op de ondernemingen met wie nog geen gesprek heeft plaatsgevonden. Ook bouwen we in onze engagement voort op het onderzoek dat we in samenwerking met Deltares en WWF hebben uitgevoerd op het gebied van water en ESG data.

5.2. Voortgang thema

Per eind juni 2022 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 5.2.1

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Kirkland Lake Gold Ltd	Canada						
2	Newcrest Mining Limited	Australië						
3	Qorvo, Inc.	Verenigde Staten						
4	Rio Tinto plc	Verenigd Koninkrijk						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

5.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten gedeeld aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 5.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 5.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100% na 0,7 jaar	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100% na 0,7 jaar	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	0% na 0,7 jaar	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0% na 0,7 jaar	nee

6. Access to Nutrition

Eén op de drie mensen wereldwijd is of ondervoed of juist te zwaar. Gezonde en voldoende voeding is daarom wereldwijd een belangrijke uitdaging. Bedrijven in de voedingsmiddelen industrie kunnen een bijdrage leveren aan het aanpakken van deze problematiek en daarmee inspelen op de trend dat consumenten en overheden steeds meer belang hechten aan goede voeding. In 2018 is de nieuwe Access to Nutrition index uitgebracht, een gedegen studie die in kaart brengt hoe voedingsbedrijven presteren op dit thema. Op basis van dit onderzoek gaat Achmea IM, in samenwerking met investeerders wereldwijd, het gesprek aan met deze bedrijven.

6.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Zowel goede voeding als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun presentaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen
- Het niet promoten van producten die borstvoeding kunnen vervangen.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een

investor statement als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren, stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende SDGs:

• SDG 2: Geen Honger

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding(spatronen).

• SDG 3: Goede Gezondheid en Welzijn

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van

vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

Voortgang thema

Met **Conagra** hebben we gesproken over de uitkomsten van de Access to Nutrition Index. De onderneming scoorde hier goed op de gezondheidsaspecten van haar productenportefeuille, maar minder op het gebied van governance en monitoring. De onderneming liet weten wel ver te zijn met het invoeren van een zogenaamd Nutrient Profiling System (NPS). Via een NPS kan een onderneming de gezondheid van de eigen product-portefeuille in kaart te brengen, vergelijken, en hierop sturen. We hebben de invoering van een NPS al meerdere malen aan Conagra geadviseerd en met de onderneming besproken. We zien dit dan ook als een positieve stap naar aanleiding van onze engagement.

Met **Unilever** hebben we dit halfjaar meerdere malen contact gehad. We hebben hierbij de onderneming gevraagd meer te doen om gezonde voeding toegankelijk te maken voor mensen met lage-inkomens in de verschillende landen waar de onderneming actief is. Daarnaast heeft ShareAction een resolutie ingediend bij Unilever. Namens de Access to Nutrition Investor coalition hebben wij nauw contact onderhouden met ShareAction over de resolutie, die aansluit bij onze vragen en wensen. De resolutie vraagt Unilever het percentage gezonde voeding in haar productenportefeuille te laten stijgen en hier beter over te rapporteren. In overleg met ShareAction hebben we daarom meerdere malen met Unilever contact gehad en Unilever verzocht positief te reageren op de ingediende resolutie. Uiteindelijk heeft Unilever de gevraagde stappen gezet en heeft ShareAction de resolutie teruggetrokken.

Met **Suntory** is het contact moeizamer. We hebben dit halfjaar meerdere malen per e-mail contact gehad. De onderneming liet weten positief terug te kijken op een gesprek met Access to Nutrition en nu bezig te zijn de geleerde lessen in praktijk te brengen. Suntory wil echter pas in een later stadium weer het gesprek met investeerders aan gaan.

Vervolg

We zullen de eerste reactie en gesprekken in september 2022 evalueren met de andere investeerders uit de coalitie rondom Access to Nutrition. Daarnaast zal Access to Nutrition in september een nieuw onderzoek publiceren dat zich zal richten op ondernemingen die actief zijn in de Verenigde Staten. Op basis van dit onderzoek en onze evaluatie gaan we vervolgesprekken met de ondernemingen plannen. Tevens kijken we in het komende halfjaar of het eventueel mede-indienen van aandeelhoudersresoluties voor de hand ligt.

6.2. Voortgang thema

Per eind juni 2022 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Conagra Brands, Inc.*	Verenigde Staten						
2	Meiji Holdings Co., Ltd.	Japan						
3	Suntory Beverage & Food Ltd.*	Japan						
4	The Coca-Cola Co.	Verenigde Staten						
5	Unilever NV*	Nederland						

*De engagements met Unilever, Suntory, Conagra lopen vanaf 2018, de andere engagements vanaf 2021.

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

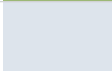
6.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 6.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 6.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	<i>Na 1 jaar</i>	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	<i>Na 1 jaar</i>	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	<i>Na 3 jaar</i>	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	<i>Na 3 jaar</i>	40%	nee

De engagements met Unilever, Suntory, Conagra lopen vanaf 2018, de andere engagements vanaf 2021.

7. Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op het gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van plastics⁷. Er zijn echter ook grote zorgen rond het gebruik van plastics.

7.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Er zijn grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt bijna alle plastic gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20% van de mondiale olieproductie in 2050. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO₂ uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10% van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40% op stortplaatsen terecht komt en 14% wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30% uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuilingbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

De gevolgen van het gebruik van plastics voor klimaat en milieu leiden tot toenemende regelgeving die van groot belang is voor producenten en gebruikers⁸. Zo heeft China in 2017 aangekondigd geen plastic afval meer te importeren en wil India in 2022 plastics verbieden die na eenmalig gebruik worden weggegooid. Ook Europa heeft stappen aangekondigd en streeft ernaar om te zorgen dat in 2030 al het plastic recyclebaar is⁹. Ook onder klanten van plastic producenten, zoals supermarktketens en voedselproducenten, neemt het bewustzijn toe en wordt gezocht naar maatregelen ter beperking van het gebruik van plastic. Plastic ondernemingen moeten inspelen op de wensen van klanten met ontwikkeling van nieuwe

technieken, beter afbreekbare en herbruikbare plastics en het gebruik van andere grondstoffen. Deze 'plastic transitie' vergt inzet en investeringen van ondernemingen, maar biedt ook zakelijke kansen voor koplopers. Adviesbureau McKinsey stelde in 2018 dat 2/3 van de winstgroei van de chemische sector afhankelijk is van het inspelen op deze trends¹⁰. Achter blijven bij deze 'plastic transitie' is een significant risico voor ondernemingen in de hele plastic keten.

Er zijn verschillende stappen die ondernemingen in de gehele keten kunnen zetten om een actieve bijdrage te leveren aan de plastic transitie. Het tijdig zetten van deze stappen is essentieel om toekomstbestendigheid te waarborgen en financiële risico's voor ondernemingen maar ook voor beleggers te beheersen. Innovatie en leiderschap kunnen de business case versterken. Ondernemingen kunnen:

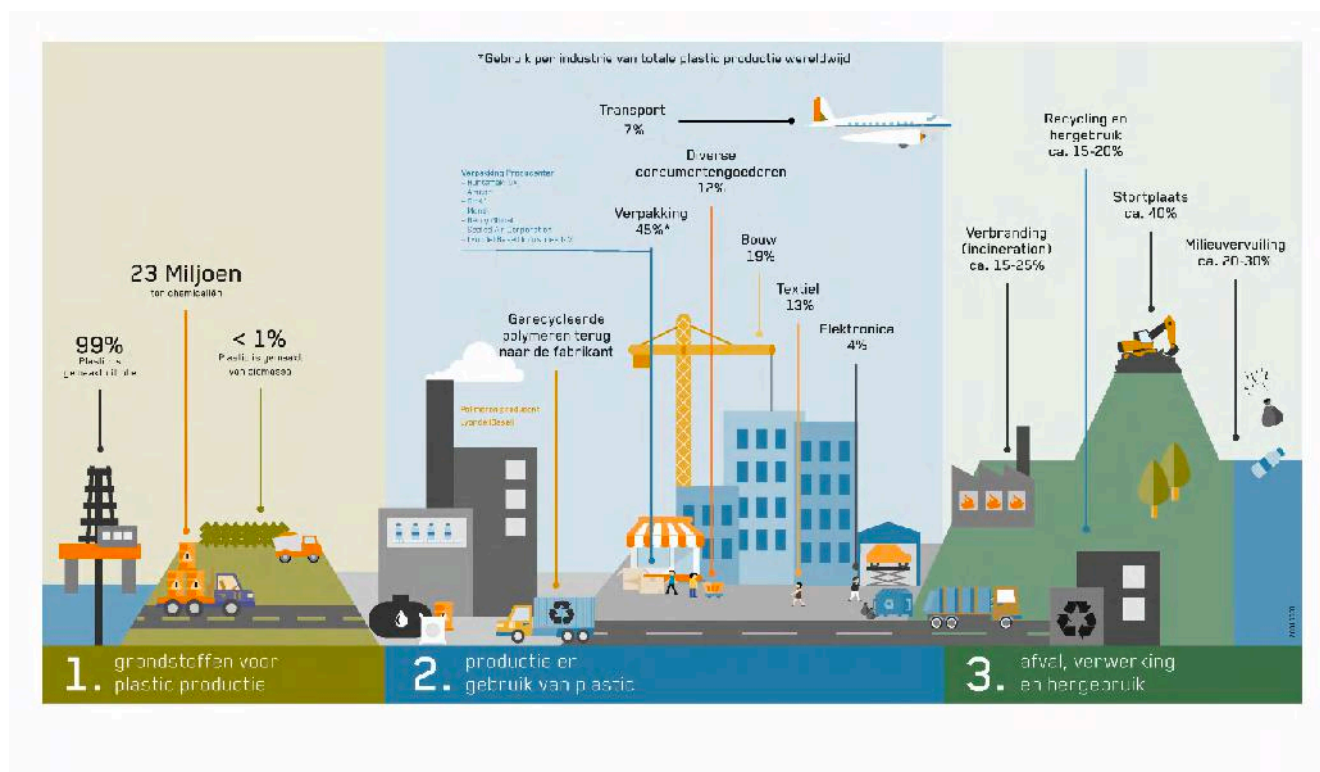
- Het (onnodig) gebruik van plastics verminderen; onder andere door het beperken van de hoeveelheid plastic in producten en het bewust maken van afnemers;
- Plastic efficiënter produceren en verwerken waardoor energie- en watergebruik wordt beperkt;
- Plastics maken van niet-fossiele grondstoffen (biobased); het is echter goed om te realiseren dat hier ook nadelen aan kunnen zitten vanwege mogelijk grotere milieu-impact en verdringing van voedselproductie;
- Het gebruik van plastics circulair maken, bijvoorbeeld door de samenstelling van plastics te veranderen zodat hergebruik eenvoudiger wordt;
- Beter samenwerken met andere spelers in de keten, en bij ontwikkeling van plastics al rekening houden met toepassing, inzameling na gebruik en verwerking voor hergebruik (levenscyclus analyse).

⁷ <https://www.incpn.org/incpen-evidence-to-food-waste-inquiry-explains-how-packaging-prevents-waste/>

⁸ <https://www.unpri.org/environmental-issues/how-can-investors-help-create-a-plastics-economy-that-works-event-roundup/3409.article>

⁹ PRI (2019) Plastic Landscape review

¹⁰ Mc Kinsey (2018) How plastics waste recycling could transform the chemical industry.

We zullen in gesprek met de ondernemingen deze mogelijkheden bespreken. Ook zijn enkele doelen voor het engagement afgeleid van deze oplossingsrichtingen.

Doel van thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat ondernemingen hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementtraject:

- **Beleidsvorming.** ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming. Scenario analyse brengt risico's van marktonwikkelingen en regelgeving in beeld.
- **Implementatie en toetsing.** De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren om negatieve impact van plastic te reduceren. De onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging.
- **Samenwerking in de sector.** De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen.
- **Transparantie.** De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over:

- Hoe regelgeving en marktontwikkelingen met name gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten.
- De maatschappelijke impact van geproduceerde plastics: resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie efficiëntie.

Het engagement thema sluit aan bij verschillende SDGs, waaronder SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 6: Schoon water en sanitair, SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen, SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie en SDG 14: Leven in het water.

Voor ons staat SDG 12 centraal in de dialoog met de ondernemingen, aangezien dit doel het meest concreet raakt aan het handelingsperspectief van ondernemingen in de plastic keten:

• SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

- 12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.

- 12.3 Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.

¹¹ Bron: 'The Plastics Landscape: Risks and Opportunities along the Value Chain | PRI 2019

- 12.4 Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.

- 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

- 12.6 Ondernemingen aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale ondernemingen, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

Geselecteerde sectoren & ondernemingen

Er is een brede groep ondernemingen betrokken bij de productie, gebruik en verwerking van plastic. Om focus aan te brengen kiezen we voor een groep ondernemingen die (de grondstoffen voor) een specifieke productgroep produceren,

namelijk verpakkingen. We kiezen deze groep ondernemingen om de volgende redenen:

- Plastic verpakkingsmateriaal vormt ruim 40% van alle geproduceerde plastic producten en veel is voor eenmalig gebruik;
- Juist voor producenten van plastic verpakkingen is het van belang om in te spelen op (aankomende) regelgeving, veranderende klantvraag en maatschappelijke druk. Door hun positie in de keten zijn ze tevens in staat om in de gehele keten verandering aan te moedigen;
- Deze groep ondernemingen is geconcentreerd en gelijksoortig wat zorgt voor een engagement met focus, waarbij bestaande goede praktijken breed in de sector kunnen worden toegepast;
- Rond deze sector is samenwerking mogelijk qua kennis en het gezamenlijk uitvoeren van engagement om zo de effectiviteit te vergroten, onder andere via de PRI.

Een overzicht van de geselecteerde ondernemingen is te zien in tabel 7.1.1.

TABEL 7.1.1 SELECTIE ONDERNEMINGEN^{1,2}

Onderneming	Land	Sector	Score MSCI	Verpakkingsmateriaal en afval	CO ₂ Intensiteit
Amcor	AU	Basismaterialen	AA	7,1	164
Greif	VS	Basismaterialen	A	10	284
Huhtamäki Oyj	FI	Basismaterialen	BBB	4.1	170
LyondellBasell Industries	VS	Basismaterialen	BBB	1.1	868
Mondi	VK	Basismaterialen	AAA	9,6	528
Sealed Air	VS	Basismaterialen	BBB	4.9	95
Industrie gemiddelde		Basismaterialen	BBB	6.6	-

1 Voor LyondellBasell en Mondi is deze score voor de indicator 'risico en management van uitstoot van giftige stoffen en afval', omdat voor de indicator over 'verpakkingsmateriaal en afval' geen score beschikbaar is. LyondellBasell presteert op dit punt matig en onder het gemiddelde in de industrie; Mondi behoort tot de leiders in de industrie.

2 CO₂ Intensiteit in CO₂ / \$ miljoen omzet en drukt uit hoeveel koolstof wordt uitgestoten voor elke miljoen \$ omzet. Gegevens zijn voor het boekjaar 2020.

Voortgang thema

In de eerste helft van het jaar hebben we een laatste gesprek met **Amcor** gevoerd. We bespraken de vorderingen ten aanzien van de engagement doelen en keken ook terug op de dialoog zoals we die de afgelopen 3 jaar gevoerd hebben. Het management van Amcor is duidelijk geëngageerd aan de duurzaamheidsdoelen van de onderneming. En Amcor werkt voor het bereiken van die doelen nauw samen met leveranciers, klanten, sector-initiatieven en maatschappelijke organisaties. Amcor heeft toezeggingen over verbetering van rapportage geïmplementeerd en werkt nog hard aan de toezegging wat betreft een doel voor de reductie van CO₂ emissies in de keten, de 'scope-3' emissies. Op gebied van ESG-integratie in het beloningsbeleid is toegezegd in een volgende rapportage meer inzicht te geven in hoe de onderneming daar nu al mee om gaat. Omdat nog niet alle gedane toezeggingen zijn doorgevoerd beschouwen we de dialoog als deels succesvol afgerond.

Ook met **Greif** spraken we nogmaals in de eerste helft van dit jaar. Greif informeerde ons over aanscherpingen van de duurzaamheidsstrategie. De nieuwe 'klimaat en circulaire economie-strategie' is nadrukkelijk gericht op het verminderen van het gebruik van nieuwe grondstoffen uit fossiele brandstoffen, het verminderen van afval, en het inzamelen en herstellen van gebruikte producten. Met deze nieuwe strategie zet Greif goede stappen in de richting van onze engagement doelen. Greif heeft verder toegezegd dat voor het einde van 2022 concrete doelen gesteld zullen worden voor het percentage recyclebare producten, het percentage gebruik van gerecycled materiaal en voor het percentage te verzamelen en herstellen gebruikte producten. Ook hoopt Greif nog voor het einde van 2022 'science based targets' voor de reductie van scope-3 CO₂ emissies te stellen. Over ESG indicatoren in het beloningsbeleid deed Greif geen concrete toezegging. Gezien de goede voortgang en de gedane toezeggingen kijken we terug op een constructieve dialoog. Omdat een

deel van de toezeggingen nog wel geïmplementeerd moet worden, beschouwen we de dialoog als deels succesvol afgerond.

Met **Huhtamaki** hadden we ook een laatste gesprek in deze rapportage periode. De onderneming, die vooral papieren verpakking maakt, heeft een sterke inzet op verduurzaming van producten, en weegt steeds zorgvuldig af welk materiaal het meest geschikt is voor welk doel. In de loop van de engagement periode heeft Huhtamaki stappen gezet op punten die we bespraken. Zo gebruikt de onderneming nu in de duurzaamheidsrapportage de sector standaard van de Sustainability Accounting Standards Board. Ook is een duurzaamheidsdashboard ingevoerd, dat de voortgang toont op belangrijke duurzaamheidsdoelen waaronder het percentage hernieuwbare of recyclebare materialen. Verder heeft Huhtamaki de toezegging gerealiseerd om science based targets te stellen voor alle categorieën CO₂ emissies, inclusief scope-3. En Huhtamaki heeft ESG-prestatie indicatoren opgenomen in de beloning van het bestuur. Op basis van de geconstateerde voortgang en de constructieve gesprekken sluiten we deze dialoog succesvol af.

Ook met **LyondellBasell** hadden we dit half jaar een afrondend gesprek. De dialoog met deze producent van grondstoffen voor plastics was een waardevolle aanvulling aan het engagement programma. De inzichten uit de petrochemische industrie konden we goed gebruiken in de gesprekken met de verpakkingsproducenten, en vice versa. LyondellBasell heeft een aantal stappen gezet in de richting van de engagement doelen. Zo heeft Lyondell alle duurzame producten onder een nieuw merk gebundeld. Met dit merk, Circulen, wil Lyondell uiterlijk in 2030 jaarlijks twee miljoen ton polymeren produceren uit gerecycled of hernieuwbaar materiaal. En eind 2021 heeft Lyondell aangescherpte doelen voor reductie van de eigen CO₂ emissies gepubliceerd. Aan een doel voor reductie van scope-3 emissies wordt nog gewerkt. Aan ons voorstel om ESG prestatie indicatoren onderdeel te maken van de beloning van het bestuur is Lyondell tegemoet gekomen. Ook op het gebied van duurzaamheidsrapportage heeft Lyondell een toezegging geïmplementeerd. De industriestandaard van SASB wordt nu gebruikt. Op basis van de geconstateerde voortgang beschouwen we de dialoog dan ook als succesvol.

In de loop van deze rapportage periode hadden we ook een laatste gesprek met **Mondi**. Deze onderneming heeft mede op ons voorstel, de SASB standard in de duurzaamheidsrapportage opgenomen. Ook heeft Mondi na een eerdere toezegging, indicatoren voor duurzaamheidsprestaties opgenomen in de beloning van het bestuur. Een derde toezegging is dat de onderneming werkt aan een doel voor reductie van de scope-3 CO₂ emissies. De onderneming heeft al ambitieuze reductiedoelstellingen voor scope-1 en 2 emissies gesteld, op basis van de 'science based targets' methode. Uiterlijk in 2025 wil Mondi ook het doel voor scope-3 reductie bekend maken. Voor Mondi is verduurzaming van materiaalgebruik een belangrijk onderdeel van de strategie. Om het gebruik van duurzamere

materialen te versnellen, ontwikkelt Mondi routekaarten die bedrijfsonderdelen helpen in dit proces. Ook werkt Mondi nauw samen met de toeleveranciers van grondstoffen voor plastic. Op basis van de geconstateerde voortgang bij Mondi sluiten we de dialoog af als succesvol.

Met **Sealed Air** hadden we dit half jaar ook een laatste gesprek. Sealed Air heeft het streven naar meer duurzame producten stevig in de strategie verankerd. Al voorafgaand aan onze dialoog had de onderneming een ambitieus doel voor het gebruik van gerecycled plastic, met als deadline 2025. In de loop van de engagement periode heeft de onderneming een aantal toezeggingen gedaan en enkele daarvan ook al omgezet in beleid. Zo bevestigde Sealed Air in het laatste gesprek dat in de nieuwe duurzaamheidsrapportage de aanbevelingen van de Taskforce on Climate related Financial Disclosures (TCFD) worden gevolgd. Ook de SASB sector standaard zal worden gebruikt. Helaas komt deze rapportage te laat om nog te kunnen toetsen. De onderneming heeft ook klimaatdoelen gesteld gebruik makend van de science based targets methode en inclusief een doel voor reductie van scope-3 emissies. Over het opnemen van indicatoren voor duurzaamheid in het beloningsbeleid wilde Sealed Air nog geen concrete toezegging doen. Wel is dit onderwerp van gesprek. We hebben daarom op verzoek van de onderneming een aantal goede voorbeelden en analyses van beloningsbeleid experts gestuurd. Gezien de voortgang sluiten we de dialoog met Sealed Air af als deels succesvol.

Conclusie

In het eerste half jaar van 2022 hebben we het engagement programma plastics afgerond. Uit de beschrijving van de voortgang per onderneming en de hieronder volgende evaluatietabel komt naar voren dat het programma overwegend succesvol is afgerond. In de gesprekken met de ondernemingen hebben we geconstateerd dat ze allen de noodzaak van meer duurzaam materiaalgebruik en het aanpakken van milieuvervuiling door plastic nadrukkelijk op de agenda hebben staan. We hebben in de gesprekken ook vastgesteld dat de transitie naar meer duurzaam en circulair materiaalgebruik, niet alleen voor het vervuilingsvraagstuk een oplossing biedt, maar ook leidt tot reductie van CO₂ emissies. Voor veel klanten van de producenten van plastic verpakkingen is reductie van CO₂ emissies in de gehele productieketen (scope-3) een noodzaak, om de eigen klimaatdoelen te kunnen behalen. Dit zorgt voor extra druk op de verpakkingsproducenten om de transitie te versnellen.

We hebben ook vastgesteld dat er veel wordt samengewerkt om duurzame oplossingen te vinden. Deze samenwerkingen vinden plaats tussen de verpakkingsproducenten en hun klanten, maar ook met de leveranciers van grondstoffen, branchegenoten en een groot aantal platforms en initiatieven gericht op het aanpakken van vervuiling door plastic en het zoeken naar duurzame alternatieven. Alle ondernemingen die wij spraken zijn bij diverse van deze initiatieven mede-initiator, of actieve deelnemer.

Een ander belangrijk inzicht uit de dialogen is dat de ondernemingen in hun innovatie en transitietempo ook afhankelijk zijn van marktcondities en hun positie in de keten. Omdat de duurzamere oplossingen veelal nog duurder zijn dan de huidige generatie producten, zijn de ondernemingen afhankelijk van de bereidheid van klanten om de meerprijs te betalen. Ook voor het beschikbaar maken van voldoende duurzamere, circulaire grondstoffen, is groei van de vraag cruciaal. In het aanjagen van vraag naar en aanbod van duurzame, circulaire producten en grondstoffen kan de overheid een belangrijke rol spelen. Uit onderzoek, maar ook in de gesprekken komt naar voren dat, (aangekondigde) wetgeving op gebied van recycling (bijv. statiegeld) en uitbannen van de zogenaamde 'single-use' plastics, ondernemingen aanzet om zich voor te bereiden op een goede marktpositie binnen die nieuwe regels. Bij gebrek aan dergelijke wetgeving ontbreekt vaak ook de infrastructuur voor afval inzameling en verwerking. Dit inzicht was voor Achmea IM aanleiding om institutionele beleggers uit te nodigen om het ¹²'business statement for a legally binding UN Treaty on plastic pollution' te ondersteunen. We vonden de steun van beleggers voor dit statement een belangrijk signaal, zowel naar de ondernemingen in de plastic keten, als naar overheden. Inmiddels hebben 37 institutionele beleggers het statement ondertekend.

Op basis van de bereikte voortgang bij de diverse ondernemingen, de samenwerking met leden van de plastics investor working group van de Principles for Responsible Investment (PRI) en het initiatief rond het 'business statement' kijken we terug op een succesvol engagement thema.

¹² www.plasticpollutiontreaty.org

7.2. Voortgang thema

Per eind juni 2022 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Amcor Ltd	Australië						
2	Greif Inc	Verenigde Staten						
3	Huhtamaki Oyj	Finland						
4	LyondellBasell Industries NV	Verenigde Staten						
5	Mondi plc	Verenigd Koninkrijk						
6	Sealed Air Corporation	Verenigde Staten						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

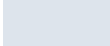
7.3. Evaluatie

De eindevaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 7.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 7.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	100% na 3 jaar	ja

Kwalitatieve duiding

- De producenten van verpakkingsmiddelen in het engagement programma hadden allen de urgentie van het aanpakken van vervuiling door plastic duidelijk op de agenda staan.
- Voor het oplossen van dit probleem is samenwerking in de keten essentieel. De verpakkingsproducenten kunnen dit vraagstuk niet alleen oplossen.
- Voor een snellere transitie naar meer circulair en duurzamer materiaalgebruik en het effectief aanpakken van de oorzaken van milieuvervuiling door plastic is ook de overheid nodig; vooral om de juiste marktcondities te stellen die de transitie aanjagen. Dit was voor Achmea IM ook aanleiding om andere beleggers uit te nodigen het ‘business statement for a legally binding UN Treaty on plastic pollution’¹³ te ondersteunen.
- Het voeren van deze dialoog samen met leden van de plastics investor working group van de Principles for Responsible Investment (PRI) heeft ons inziens bijgedragen aan het succes van de dialogen. De collectieve aard van de dialoog onderstreepte de urgentie die beleggers toekennen aan het thema.

¹³ <https://www.plasticpollutiontreaty.org/>

8. Biodiversiteit

Biodiversiteit is het geheel van de diversiteit van soorten, de variatie van genetisch materiaal en de verschillende ecosystemen. Deze ecosystemen leveren belangrijke diensten aan onze economie. Denk bijvoorbeeld aan dierlijke bestuiving van voedselgewassen, de natuurlijke zuivering van water en het in stand houden van een vruchtbare bodem voor productie van gewassen. Daarom is het behoud van biodiversiteit ook van belang voor de financiële sector. Als door verlies aan biodiversiteit ecosystemen hun veerkracht verliezen, neemt de productiecapaciteit af wat tot minder opbrengst leidt voor tal van sectoren waar ook financiële instellingen als belegger van afhankelijk zijn. In dit engagement project zullen we ondernemingen aanspreken op hun verantwoordelijkheid om biodiversiteit te beschermen en te bevorderen.

8.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Biodiversiteit, het geheel van de diversiteit van soorten, de variatie van genetisch materiaal en de verschillende ecosystemen, staat wereldwijd onder zware druk. Studies, zoals de Global Assessment¹⁴ van het Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES, 2019), tonen aan dat al veel van de oorspronkelijke biodiversiteit in de wereld verloren is gegaan.

Het verlies van biodiversiteit leidt tot verzwakking van ecosystemen. Verzwakte ecosystemen verliezen productiekraft en dit bedreigt ook de menselijke activiteiten die afhankelijk zijn van de opbrengsten van die ecosystemen. Zo leidt ontbossing en erosie tot verlies aan natuur en vruchtbare grond voor landbouw. Vervuiling van de zeeën en oceanen bedreigen de toekomstbestendigheid van marine ecosystemen en daarmee de visvangst. Daarnaast wordt het ook steeds duidelijker hoe verlies van biodiversiteit en gezonde ecosystemen bijdraagt aan de snellere verandering van het klimaat.

Een in juni 2020 verschenen rapport van De Nederlandse Bank (DNB) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) beschrijft hoe verlies aan biodiversiteit een significant risico is voor de financiële sector¹⁵. Ook internationaal neemt de aandacht van de financiële sector voor de risico's van het verlies van biodiversiteit toe. Zo hebben inmiddels 55 financiële instellingen uit alle delen van de wereld de 'Finance for Biodiversity Pledge'¹⁶ ondertekend. Achmea IM heeft dit initiatief ook ondertekend.

Financiële instellingen beleggen en investeren in ondernemingen verspreid over de hele wereld. Veel van die bedrijven beïnvloeden de natuur. Ze hebben door hun activiteiten bewust of onbewust een aandeel in het verlies van biodiversiteit. Maar ook veel ondernemingen zijn juist afhankelijk van biodiversiteit en producten die voortkomen uit de natuur; ook wel 'ecosysteemdiensten genoemd'. Het bovengenoemde rapport van DNB beschrijft deze relatie als volgt: "De relatie tussen biodiversiteit en financiële instellingen is indirect en tweezijdig. De financiële sector financiert bedrijven die voor de productie van hun goederen en diensten (deels) afhankelijk zijn van ecosysteemdiensten. Daarnaast financiert de sector bedrijven die met hun productieprocessen biodiversiteit negatief beïnvloeden door veranderend land- en zee gebruik, overexploitatie van ecosystemen, klimaatverandering en vervuiling." Ook de UN Principles for Responsible Investment (PRI) beschrijft de materiele risico's van biodiversiteitsverlies voor de financiële sector¹⁷. En ESG data aanbieder MSCI signaleert biodiversiteit als belangrijk ESG thema voor 2021.¹⁸

Doel van thema

Op basis van onderzoek naar de impact van industriële sectoren op biodiversiteit, en met behulp van ESG data van MSCI hebben we de landbouwketen gekozen als relevante sector voor dit engagement thema. Met ondernemingen in deze keten willen we spreken over hoe zij hun (mogelijke) negatieve impact op biodiversiteit in kaart brengen, en wat zij al doen, en nog meer kunnen doen, om verlies van biodiversiteit te stoppen. Ook willen we horen in hoeverre de ondernemingen hun afhankelijkheid van biodiversiteit op de radar hebben. Afsluitend willen we ook aan de orde stellen hoe de ondernemingen kunnen bijdragen aan de

¹⁴ <https://ipbes.net/global-assessment>

¹⁵ 'Biodiversiteit en de financiële sector: een kruisbestuiving?'; PBL / DNB; juni 2020

¹⁶ Met de Pledge committeert Achmea IM zich aan het meten van impact op verlies van biodiversiteit en het stellen van doelen om verlies aan biodiversiteit te reduceren; zie www.financeforbiodiversity.org

¹⁷ www.unpri.org/sustainability-issues/environmental-social-and-governance-issues/environmental-issues/biodiversity?adredir=1 | "download

¹⁸ To Bee or not to Bee: Investors Tackle the Biodiversity Crisis, MSCI 2021

bevordering van biodiversiteit. We willen daarbij aansluiten bij beschikbare methoden, standaarden en richtlijnen. Op dit gebied is momenteel veel in ontwikkeling en deze ontwikkelingen volgen wij op de voet. Relevante ontwikkelingen geven wij vanzelfsprekend een plek in dit engagement traject.

We hebben voor dit engagement traject het doel gesteld dat de geselecteerde ondernemingen één of meer van onderstaande stappen zetten.

- **Beleid en bestuur:**
 - Biodiversiteitsbeleid: De onderneming benoemt het belang van het behoud van biodiversiteit in het beleid van de onderneming;
 - Het bestuur van de onderneming geeft blijk van de urgentie van het thema biodiversiteit en stelt doelen en neemt verantwoordelijkheid voor de uitvoering ten aanzien van:
 - Tegengaan van ontbossing / bescherming van natuur;
 - Bescherming en verbetering van biodiversiteit rond gebruik van bestaande landbouwgrond en gedegradeerde landbouwgronden.
- **Structurele analyse en aanpak in 5 stappen¹⁹:**
 - Impact en afhankelijkheden meten;
 - Interpreteren, prioriteren;
 - Doelen stellen;
 - Implementeren;
 - Voortgang meten en rapporteren.
- **Samenwerking.** Samenwerking in de keten vergroot de kans op positieve impact, door gebruik te maken van beschikbare kennis, ervaring en succesvolle voorbeelden. We moedigen ondernemingen daarom aan samenwerking te zoeken of te initiëren (Voorbeelden: OP2B / Natural Capital Coalition / World Business Council for Sustainable Development, Organic Cotton Accelerator etc.).
- **Rapportage.** We verwachten rapportage over afhankelijkheid van en impact op biodiversiteit, daarbij

gebruik makend van leidende standaarden, en rekening houdend met internationale ontwikkelingen op gebied van wetgeving over verslaglegging.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende SDG:

• **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 12.2 dat zich richt op het duurzame beheer en het efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen te realiseren en onderliggend doel 12.6 dat ondernemingen aanmoedigt om, in het bijzonder grote en transnationale ondernemingen, duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

• **SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en maritieme hulpbronnen.**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 14.1 dat zich richt op het voorkomen van vervuiling van de zee.

• **SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.**

We richten ons hierbij vooral op de verantwoordelijkheid van de landbouwketen om ontbossing tegen te gaan, en gezonde, productieve landbouwgronden te bevorderen, waardoor de druk op natuur en beschermde natuurgebieden kan afnemen. Deze aspecten zijn onderdeel van onderliggende doelen van 15.2 en 15.3.

Geselecteerde ondernemingen

Op basis van ons voorbereidend onderzoek en screening van de beleggingsportefeuilles van klanten hebben we de volgende ondernemingen geselecteerd voor engagement over biodiversiteit:

TABEL 8.1.1 GESELECTEERDE ONDERNEMINGEN

Onderneming	Land	Sector	Score MSCI	Duurzaam grondstof gebruik ¹
Costco Wholesale Corp.	US	Supermarktketens	A	5,7
General Mills	US	Voedingsproducten	AAA	6,2
The Kroger	US	Supermarktketens	AA	7,8
Tyson Foods	US	Voedingsproducten	BBB	4,2
Sysco Corp	US	Supermarktketens	BBB	5,0

¹ Ondernemingen worden beoordeeld op de milieueffecten van de grondstoffen die in hun producten worden gebruikt en hun inspanningen op het gebied van traceerbaarheid van de toeleveringsketen en certificering.

¹⁹ Deze 5-stap aanpak is ontleend aan de 'Initial Guidance for Business' van het Science-based targets for nature initiatief

Voortgang thema

In deze rapportageperiode hebben we met drie van de zeven ondernemingen een tweede gesprek gevoerd. Met drie ondernemingen, namelijk: **General Mills** en **Tyson**. Met **Kroger** en **Sysco** is vanwege de beschikbaarheid van nieuwe informatie het gesprek later gepland. Aan **Kroger** hebben we wel nogmaals schriftelijk onze verwachtingen kenbaar gemaakt. Dit als input voor de volgende duurzaamheidsrapportage.

In januari vond de aandeelhoudersvergadering van **Costco** plaats. We namen online deel aan de vergadering en een van onze partners in de dialoog, Vancity, diende via de online tool vragen in over biodiversiteit. Deze vragen werden echter niet concreet beantwoord. Wel stemde bijna 70% van de aandeelhouders voor een resolutie die de onderneming vraagt om doelen te stellen voor CO₂ reductie, op basis van de science based targets methode, ook voor CO₂ emissies in de productieketen. Achmea IM stemde ook voor deze resolutie, die geheel in lijn is met de doelen van ons engagement. Helaas wilde Costco nog niet met ons in gesprek. Costco kiest ervoor om niet met individuele beleggers in gesprek te gaan, maar zelf de momenten en inhoud van communicatie over duurzaamheid te kiezen. We beraden ons daarom op mogelijkheden tot escalatie van deze dialoog. Daarover zijn we ook in gesprek met andere beleggers en engagement initiatieven.

In het afgelopen half jaar spraken we met **General Mills**. Ook volgden we een webinar van de onderneming over de 'Force for Good' pijler, die onderdeel is van de strategie van de onderneming. Deze pijler richt zich op doelen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen, waaronder natuur en milieu. General Mills heeft het voorkomen van verlies van biodiversiteit nadrukkelijk op de agenda. De onderneming heeft diverse programma's, bijvoorbeeld op gebied van het voorkomen van ontbossing, verduurzaming van landbouwpraktijken en inkoopstandaarden. Toch ontbreekt nog een structurele analyse van mogelijke risico's van verlies van biodiversiteit. En we zien graag een betere analyse van de negatieve impact van de onderneming op de biodiversiteit. Dit hebben we in het gesprek aangegeven en zal ook onderwerp zijn van de volgende gesprekken.

Tyson vertelde ons begin dit jaar, te werken aan een herijking van de duurzaamheidsstrategie. Het gesprek en onze suggesties kwamen daarmee op een uitstekend moment. We stelden Tyson voor meer aandacht te besteden aan een structurele analyse van de impact op- en risico's van biodiversiteitsverlies. Als grote vlees producent en verwerker, is de impact op verlies van biodiversiteit van Tyson relatief groot ten opzichte van de andere ondernemingen in dit programma. Ook de klimaatvoetafdruk van Tyson is groot, vooral door de CO₂ emissies verbonden aan het houden van dieren. Naar aanleiding van het gesprek nodigde Tyson ons ook uit een gesprek te hebben met de consultant die Tyson begeleidt bij het nieuwe duurzaamheidsbeleid. Ook in dit gesprek konden wij onze visie en verwachtingen meegeven.

Achmea IM draagt actief bij aan het werk van de Finance for Biodiversity Pledge²⁰. We participeren als vicevoorzitter voor de engagement werkgroep en zijn in die rol betrokken bij het stimuleren van kennisontwikkeling en samenwerking op gebied van engagement. De samenwerking met enkele leden van deze werkgroep voor ons eigen engagementprogramma is daarvan een goed voorbeeld. Ook hebben we vanuit deze rol bijgedragen aan de ontwikkeling van het 'Nature Action 100' initiatief voor engagement op gebied van biodiversiteit. Ook volgt Achmea IM via de Pledge de ontwikkelingen op gebied van biodiversiteitsimpact data. Achmea IM neemt ook deel aan het Platform Biodiversity Accounting Financials²¹ (PBAF).

Vervolg

In de tweede helft van het jaar staat al een gesprek gepland met **Sysco**. We streven er naar alle ondernemingen dit jaar nogmaals te spreken. Voor Costco zoeken we zoals gezegd naar de juiste manier om de engagement verder vorm te geven.

²⁰ www.financeforbiodiversity.org

²¹ www.pbafglobal.com

8.2. Voortgang thema

Per eind juni 2022 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Costco Wholesale Corporation	Verenigde Staten						
2	General Mills, Inc.	Verenigde Staten						
3	Kroger Co.	Verenigde Staten						
4	Sysco Corporation	Verenigde Staten						
5	Tyson Foods, Inc.	Verenigde Staten						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

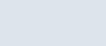
8.3. Tussentijdse beoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben ondernemingen ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 8.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 8.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	14% na 1,5 jaar	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0% na 1,5 jaar	nee

9. ESG dialoog Nederland

Nederlandse beursgenoteerde bedrijven zijn belangrijke actoren in de Nederlandse samenleving als werkverschaffers, centra voor innovatie en als bron van economische activiteit. Aandeelhouders hebben een controlerende rol en beïnvloeden via hun stembeleid en dialoog het ondernemingsbeleid. Vanwege de belangrijke rollen die Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen spelen is het relevant om extra aandacht te leggen op deze specifieke groep van ondernemingen via een permanente dialoog.

9.1. Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers, vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook voorstellen omtrent beloning of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsen wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best-practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid om verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). De code ondertreft ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waarde creatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers,

een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de eerste helft van 2022 is Achmea IM, namens BPL Pensioen, in dialoog gegaan met zeven Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband, zie tabel 9.1.1.

TABEL 9.1.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN H1 2022

Onderneming	Besproken onderwerpen
Ahold-Delhaize	Beloningsbeleid, diversiteit, klimaat, mensenrechten, strategie.
DSM	Klimaat, diversiteit, mensenrechten, strategie.
Heineken	Duurzaamheid, diversiteit, mensenrechten, strategie.
KPN	Beloningsbeleid, diversiteit, strategie.
Philips	Beloningsbeleid, beloningsverslag, risicomanagement.
Unilever	Duurzaamheid, mensenrechten, strategie.
Wolters Kluwer	Beloningsbeleid, diversiteit, risicomanagement.

Eumedion heeft voor de start van het aandeelhoudersseizoen een speerpuntenbrief²² verstuurd naar Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. De onderwerpen van de speerpuntenbrief zijn:

- Klimaat
- Diversiteit
- Mensenrechten

Afhankelijk van de onderneming en de actualiteiten zijn de uiteindelijke gespreksonderwerpen voor de dialoog bepaald.

²² Speerpuntenbrief Eumedion: <https://www.eumedion.nl/clientdata/215/media/clientimages/Focus-Letter-2022.pdf?v=220714114326>

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Ahold-Delhaize

Met Ahold-Delhaize is al in eerdere gesprekken gesproken over het geven van meer transparantie in het beloningsverslag. Met name transparantie over de doelstellingen en in hoeverre deze behaald zijn. In het beloningsverslag over 2021 werd deze transparantie nog niet geboden. Ahold gaf als reden dat het voor hen wederom een bijzonder jaar was als gevolg van de Corona pandemie. Wij hadden graag al meer transparantie gezien in het verslag. Ahold heeft uitdrukkelijk toegezegd de gevraagde transparantie in het beloningsverslag over 2022 te geven. Dit is een positieve ontwikkeling welke aandeelhouders zal helpen om een beter beeld te kunnen vormen omtrent de beloningen.

Het nieuw voorgestelde beloningsbeleid van Ahold is ook besproken. In het nieuwe beleid zijn meerdere positieve veranderingen zichtbaar. Onder andere het toekennen van een groter gewicht aan lange termijn doelstellingen. Dit verbetert de focus van bestuurders op langetermijnwaardecreatie. Ook komt er zowel voor de korte termijn als de lange termijn doelstellingen, meer nadruk op ESG. Met bijna 95% van de aandelen is dit nieuwe beloningsbeleid aangenomen op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van Ahold.

Ahold heeft diversiteit hoog op hun prioriteitenlijst staan. Zij proberen hier zo transparant mogelijk over te zijn in het jaarverslag. Ahold streeft naar een 50% man-vrouw verhouding in de Raad van Commissarissen. Op het gebied van gelijke beloning is Ahold analyses aan het uitvoeren. Naar verwachting kan Ahold hier in 2023 informatie over delen.

DSM

DSM heeft zich in 2022 gecommitteerd aan net zero in 2050 met tussenliggende doelen in 2030. Hun plan heeft absolute emissiereductiedoelstellingen op het gebied van scope 1 en 2 en intensiteitsdoelstellingen op het gebied van scope 3. De doelstellingen zijn door het SBTi goedgekeurd. In de dialoog is onder andere besproken hoe scope 3 gemeten wordt. DSM maakt hiervoor gebruik van het GHG Protocol Chemical Gas. Op 13 januari 2022 heeft Milieudefensie aan 29 ondernemingen (volgens hen de grote vervuilers) een brief gestuurd waarin zij de ondernemingen vragen om aan te geven hoe zij gaan realiseren dat zij voor 2030 45% minder CO2 uitstoten. DSM heeft, net als veel andere ondernemingen, deze brief ontvangen. DSM is aan het onderzoeken hoe ze de huidige strategie kunnen versterken in lijn met de brief. Momenteel zit DSM niet op het 1,5 graad pad maar wel ruim beneden 2 graden. Het goed meten en terugbrengen van scope 3 emissies blijft een uitdaging. Navraag leert dat DSM niet van plan is om hun klimaattransitieplan voor adviserende stem voor te leggen aan aandeelhouders. Zij menen dat ze voldoende informatie geven en dat de externe accountant controles uitvoert. We hebben DSM aangeraden om ESG-doelstellingen op te nemen in de beloning. De ESG-strategie van DSM kan hiervoor als basis dienen.

DSM is momenteel het beloningsbeleid aan het evalueren. Dialogen hierover zullen waarschijnlijk na de zomer starten. DSM werkt ook aan het opstellen van een roadmap op het gebied van mensenrechten. Naar verwachting zal het in 2023 gecommuniceerd worden aan de beleggers. Uit het medewerkersbetrokkenheidsonderzoek bleek dat er ruimte voor verbetering is op het gebied van veiligheid en inclusie. Gevraagd is hoe DSM verzekert dat het daadwerkelijk een veilige en inclusieve werkplek heeft voor haar medewerkers. DSM is van mening dat zij als grote onderneming meer meldingen ontvangen. Alle meldingen die DSM ontvangt, worden onderzocht. Wanneer nodig wordt er actie ondernomen. DSM heeft programma's opgezet omtrent respectvol gedrag. Er zijn lokale meldingssystemen ingesteld.

Pas enige tijd na de dialoog werd bekend dat DSM wil gaan fuseren met Firmenich. Dit zal in de dialoog in H2 2022 worden besproken.

Heineken

Met Heineken is gesproken over de concrete plannen om de gestelde klimaatdoelstellingen te behalen. Heineken richt zich op drie verschillende fases in de waardeketen, namelijk (1) landbouw, (2) verpakking en (3) glasproductie. Deze onderdelen vertegenwoordigen 75% van de totale emissies. Zo wordt er een pilot gestart voor CO2-arme landbouw en wordt er samengewerkt met leveranciers om de CO2 uitstoot te verminderen.

Heineken is lid geworden van de Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD). Heineken heeft wijzigingen doorgevoerd in hun rapportage. Op dit moment op 'hoog over' niveau maar ze verwachten in 2023 op meer detailniveau te kunnen rapporteren. Het zal nog even duren voordat Heineken voldoet aan de TCFD standaard, aangezien zij klimaatgerelateerde risico's volledig in hun strategie willen implementeren.

Met Heineken is ook gesproken over de acties die zij uitvoeren op het gebied van diversiteit. We hebben Heineken aangemoedigd om te gaan rapporteren over diversiteit, inclusie en om op deze onderwerpen doelstellingen te zetten.

Heineken heeft zich gecommitteerd aan gelijke betaling. Alle dochterondernemingen worden beoordeeld op gelijke betaling waarna gedetailleerde plannen worden opgesteld. Heineken kon al delen dat er verschillen zijn tussen de dochters. De loonkloof naar functiegroep laat een goede uitkomst zien. Heineken streeft ernaar om bij te dragen aan een hogere levens- en arbeidsstandaard voor werknemers van derden (uitbestede werkzaamheden). Het doel is om in 2025 de SMART-uitbestedingsbeginselen in contracten voor uitbestede diensten te hebben verankerd.

KPN

KPN heeft het programma 'Kleurrijk KPN' opgezet. Dit programma ziet op medewerkers met diverse culturele achtergronden. KPN heeft harde targets gesteld op de man-

vrouw verhouding. In de top zijn de vrouwen goed vertegenwoordigd. 25% van de KPN vrouwen zit in het top 500 management. Over de gehele onderneming genomen is het percentage vrouwen in de organisatie lager. Dit is deels afhankelijk van de functie. Naarmate lager in de organisatie gekeken wordt, werken er meer mannen. Het gebrekkige aanbod ten aanzien van bepaalde functies speelt hier volgens KPN een rol. KPN vindt 'tone at the top' belangrijk. Om het vervolgens uit te rollen naar de rest van de onderneming. In het jaarverslag van KPN stond opgenomen dat er 248 meldingen waren betreffende discriminatie of agressie waarbij werknemers betrokken waren. Met KPN is besproken wat deze meldingen inhielden. KPN heeft toegezegd om in de rapportage duidelijker te maken wat waar aan toe te schrijven is. In dit geval ging het om de overvallen op winkels, wat ertoe heeft geleid dat KPN de telefoons uit de winkels heeft laten halen. Ook was er meer sprake van agressie tegen monteurs. Medewerkers ontvangen trainingen hoe met dit soort gedrag om te gaan.

Met KPN is ook gesproken over de benodigde skillset van de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur. Dit omdat een omslag kunnen maken naar cloud native, edge compute, AI toepassingen en nieuwe 5g diensten, één van de belangrijkste prioriteiten is voor de telecom operator. KPN is van mening dat het belangrijk is dat de RvC mensen bevat die ervaring hebben met technologische veranderingen. Zij hoeven niet zozeer kennis te hebben van de instrumenten zelf. Maar het is zeker een extra aandachtspunt voor KPN. Ze proberen alle aandachtsgebieden goed af te dekken. De gehele RvC en RvB hebben in 2021 een intensieve cursus gehad over bovengenoemde onderwerpen. Er is ook een lid van de RvC met ervaring op het gebied van de cloud. Voor de komende jaren heeft KPN een duidelijke strategie en ze denken nu al na over wat daarna. De verwachting is dat eind 2026 80% van Nederland op glasvezel zit.

Er is wederom gesproken over het feit dat KPN sinds de introductie van de LTI-prestatimaatstaf ieder jaar de maximumscore heeft behaald. Het lijkt erop dat de doelstelling niet ambitieus genoeg is. Gevraagd is hoe KPN er tegenover staat om de NPS-score van de korte termijn doelstellingen naar de lange termijn doelstellingen te verplaatsen. Dit om de lange termijn focus in het beloningsbeleid te bevorderen. Afgesproken is om over deze onderdelen volgend jaar verder te spreken.

Philips

Met Philips is uitgebreid gesproken over de discretionaire aanpassing die de RvC heeft toegepast om de doelstellingen aan te passen waardoor doelstellingen toch werden behaald en bonussen werden uitgekeerd. Dit werd en wordt door aandeelhouders als ongewenst beschouwd. Zeker gezien de problemen met de slaapapneu apparaten die in het afgelopen jaar zijn opgekomen. De bonus is naar onze mening niet gerechtvaardigd. Philips heeft toegelicht hoe de besluitvorming in zijn werk is gegaan en wat de afwegingen waren. Helaas heeft Philips geen aanpassingen gedaan. Tijdens de virtuele aandeelhoudersvergadering heeft bijna

80% van de aandeelhouders tegen het beloningsverslag gestemd. Omdat het een adviserende stem betreft heeft het geen automatische gevolgen voor de bonussen. De bonussen zijn al uitgekeerd. Philips heeft aangegeven in gesprek te gaan met aandeelhouders. Dat er geen aanpassing is gedaan kan gevolgen hebben op de (her)benoemingen die in 2023 op de agenda komen te staan. De reactie van Philips op de zorgen en onvrede van aandeelhouders is ook teleurstellend te noemen. We hebben bij Philips ook aangegeven dat een volledig virtuele vergadering ongewenst was. Zeker gezien de omstandigheden. Aan deze oproep heeft Philips geen gehoor gegeven. In de tweede helft van 2022 zal er verder gesproken worden over de teleurstellende gang van zaken.

Unilever

Unilever heeft in januari 2022 aangekondigd om het organisatiemodel aan te passen. Unilever gaf aan dat het doel is om het organisatiemodel te vereenvoudigen en deze meer categorie gefocust te maken. Op deze wijze zal de organisatie wendbaarder zijn en beter gereed voor de toekomst. Duurzaamheid wordt geïntegreerd in alle merken en de strategie.

In reactie op de dialoog met ShareAction en de door hen gecoördineerde aandeelhoudersresolutie heeft Unilever toegezegd om te gaan rapporteren over de gezondheid van voedingsmiddelen en om doelen te stellen voor het vergroten van het aandeel gezondere producten in de Unilever portefeuille. Dit is een hele mooie ontwikkeling wat gevolgen zal hebben op de onderneming en de duurzaamheidsdoelstellingen.

Ook is gesproken over het due diligence proces van Unilever op het gebied van mensenrechten. Unilever gaf aan dat het verder gaat dan compliance. Het is noodzaak om de situatie ter plaatse te beoordelen. Hiervoor heeft Unilever ronde tafelgesprekken met stakeholders. Er is contact met lokale vakbonden en vergelijkbare ondernemingen in de regio. Het Global Security Team van Unilever heeft een duidelijk protocol opgesteld en dit is zeker het geval in conflictgebieden. De ervaringen van Unilever met hun in 2021 ingevoerde Responsible Sourcing Policy zijn besproken. Nieuwe leveranciers moeten formeel bevestigen dat ze aan de vereisten in dit beleid voldoen of deze overtreffen, voordat ze in de systemen van Unilever worden opgenomen. Unilever gaf aan dat hier grote vooruitgang mee is geboekt.

Wolters Kluwer

Met Wolters Kluwer is gesproken over de stijging in vrijwillig verloop en de daling in de medewerkerstevredenheidsscore. Wolters Kluwer lichtte toe dat ze de medewerkerstevredenheidsscore vergelijken met de industrie benchmark. In deze benchmark zit het top kwartiel van de ondernemingen, dit levert een hoge score op die moeilijk te overtreffen is. De resultaten die Wolters Kluwer ziet komen overeen met wat er in de markt in het algemeen zichtbaar is. Een belangrijke factor is volgens hen pandemie moeheid. Wolters Kluwer heeft het programma voor welzijn

en welbevinden verbeterd. Ook blijven ze aan (vertrekkende) medewerkers naar feedback vragen.

Daarnaast is gesproken over het aantal 'Speak up' meldingen wat laag lijkt (21) ten opzichte van de grootte van het werknemersbestand (19.800). Wolters Kluwer heeft toegelicht dat dit aantal ziet op de zaken die behandeld zijn door de 'Ethics and Compliance Committee'. Het omvat niet de meldingen die op lokaal niveau zijn afgehandeld. De RvB ontvangt deze meldingen niet. We hebben aangegeven dat deze meldingen juist ook hele relevante informatie kunnen bevatten en hebben erop aangedrongen dat Wolters Kluwer gaat onderzoeken of dit niet aangepast moet worden. Wolters Kluwer heeft toegezegd dit te bekijken.

Wolters Kluwer heeft in haar jaarverslag meer transparantie gegeven over diversiteit. Niet alleen wat betreft geslacht maar ook (waar het de US betreft) op het gebied van ras/ethniciteit. Wolters Kluwer gaf aan dat diversiteit op een bredere agenda is gebaseerd. In de US zit 60% van het werknemersbestand. Hier mag gerapporteerd worden over ras/ethniciteit. Dit is in andere landen weer verboden. Er worden veel trainingen gegeven op het gebied van diversiteit zowel aan managers als recruiters. Dit om ervoor te zorgen dat ze zich bewust zijn van het onderwerp en de vooroordelen die er onbewust kunnen zijn. Met als doel een inclusieve organisatie te zijn.

Ondanks dat 'customer focus and relationships' het hoogste level van materialiteit in de materialiteitsmatrix heeft, wordt er niet gerapporteerd over NPS scores. We hebben Wolters Kluwer gevraagd of het, gezien het belang hiervan, mogelijk is om op een hoger niveau te rapporteren over deze scores. Wolters Kluwer gaf aan dit niet te willen doen gezien de commerciële gevoeligheid van de informatie. Dit zal vermoedelijk onderwerp van gesprek blijven in de dialoog.

Ook hebben we er bij Wolters Kluwer op aangedrongen om het gewicht van de 'STI non-financial doelstellingen' te verhogen. Het aantal doelstellingen is teruggebracht met als doel de focus te vergroten maar het gewicht is gelijk gebleven. Wolters Kluwer gaf aan dat dit jaar voor het eerst de doelstellingen uitgerold zijn naar het gehele management. Ze gaven aan een stap voor stap benadering te hanteren. Een volgende stap zal zijn om het gewicht te verhogen. Ze wilden nog niet toezeggen dat dit komend jaar zal zijn. Hier zullen wij wel op aandringen.

10. Collectieve Initiatieven

Waar mogelijk en gewenst is BPL Pensioen betrokken bij andere vormen van dialoog. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectieve engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, specifieke onderwerpen (bijvoorbeeld remuneratie of CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

10.1. Collectieve initiatieven

BPL Pensioen is actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast ondertekent BPL Pensioen regelmatig initiatieven waaronder ‘investor statements’, over onderwerpen die voor ons en voor onze klanten belangrijk zijn. Tenslotte trekt BPL Pensioen op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld als we denken dat een collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan individuele actie.

Hieronder introduceren we het initiatief die het afgelopen half jaar is ondertekend, en noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde initiatieven.

Investor statement om Europees zorgplicht beleid aan te moedigen

De Europese Commissie werkt aan wetgeving dat ervoor moet zorgen dat Europese bedrijven haar verantwoordelijkheden neemt om mensenrechten en het milieu te respecteren. Het wetsvoorstel is, door het tegenwerken van lobbygroepen, meerdere malen uitgesteld. Het investor statement vraagt de Europese Commissie om het wetsvoorstel zonder verdere vertraging voor te leggen. Om effectiviteit van de nieuwe wetgeving te waarborgen, dringt het statement erop aan dat de wetgeving in lijn moet zijn met internationale principes en dat er juridische gevolgen kunnen zijn als de wetgeving niet wordt gevolgd. De wetgeving moet verder bedrijven verplichten om proactief en in de gehele waardeketen controles uit te voeren van mensenrechten en milieu.

11. Lijst van ondernemingen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	Amcor Ltd	Basismaterialen	Australië	Plastics
2	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialogo Klimaattransitie
3	Conagra Brands, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
4	Costco Wholesale Corporation	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
5	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
6	Exxon Mobil Corp.	Olie en gas	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
7	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
8	General Mills, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
9	Greif Inc	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
10	Huhtamaki Oyj	Basismaterialen	Finland	Plastics
11	Kirkland Lake Gold Ltd	Basismaterialen	Canada	Klimaatadaptatie en water
12	Kroger Co.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
13	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
14	Marathon Oil Corporation	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
15	Meiji Holdings Co., Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
16	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics
17	Newcrest Mining Limited	Basismaterialen	Australië	Klimaatadaptatie en water
18	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
19	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialogo Klimaattransitie
20	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
21	Qorvo, Inc.	Informatietechnologie	Verenigde Staten	Klimaatadaptatie en water
22	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialogo Klimaattransitie
23	Rio Tinto plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Klimaatadaptatie en water
24	Sealed Air Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
25	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
26	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialogo Klimaattransitie
27	Suntory Beverage & Food Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
28	Sysco Corporation	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
29	The Coca-Cola Co.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
30	Tyson Foods, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
31	Umicore	Basismaterialen	België	Industriële Energie-efficiëntie
32	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition

12. Afkortingenlijst

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CCS	Carbon capture and storage	CCS houdt in dat bij de verbranding van fossiele brandstoffen koolstofdioxide wordt afgevangen en vervolgens ondergronds geïnjecteerd en opgeslagen. Op die manier wordt voorkomen dat dit vervuilende broeikasgas de atmosfeer binnendringt.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieureportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.
CHRB	Corporate Human Rights Benchmark	In 2017 opgerichte benchmark vergelijkt zo'n 100 bedrijven op hun mensenrechtenbeleid.
ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
GRI	Global Reporting Initiative	GRI is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over haar economische, milieu- en sociale prestaties.
ICCR	Interfaith Center on Corporate Responsibility	ICCR is een coalitie van geloof- en waarden gedreven investeerders die betrokken aandeelhouderschap en 'engagement' met ondernemingen zien als een krachtige katalysator voor verandering.
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveaus van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OECD Guidelines for Multinational Enterprises of en zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OECD lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 2 graden opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

Colofon

Deze Voortgangsrapportage Thematische dialogen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.